nû Roj

Yıl: 1 Sayı: 33 14 - 20 Nisan 1997 — Haftalık haber - yorum gazetesi / Rojnameya nûçeyî û şiroveyî yê hefteyî — 100.000.TL

ROMANA JACK LONDON

Martîn Eden

Jack London û Romana wî ya bi navê "Martîn Eden" di wê demê de pirtûka ku herî pirr dihat xwendinê bû. Jack London gelek tişt vedixwarin û gelek diwestiyan. Wî dawî de wek lehengê romana xwe, wek Martîn Eden dinav tevliheviyê de întîxar kirî ye.
Lokman POLAT nivîsî

R. 8

ÖLÜMSÜZ KÜRT ŞAİRİ

Mele Ehmedê BATÊ

Büyük şair Mele Ehmedê Batê 1417 yılında Hakkari'nin "Batê" köyünde dünyaya gelmiştir. Şair Mele Ehmedê Batê yine doğduğu köyde 1491 yılında vefat etmiştir. Şairin hayatı hakkında elimizde geniş bir bilgi yoktur.

S. 9

Alman mahkemesi'nden gecikmeli de olsa tarihi bir karar çıktı:

Iran 'suçlu' bulundu

İ-KDP lideri S. Şerefkendi'nin öldürülmesi olayının görüldüğü Myakanos Dava'sı Kürt tarihinde önemli bir yer tutacak nitelikte. Kararda yalnızca sömürgeci İran devleti değil , aynı zamanda, sömürgeci devlelerle Kürtlerin ilişkisinin panaroması çiziliyor. Kararda şu tarihsel tesbitler var.

Dr. Sadiq ŞEREFKENDÎ (Dr. Seîd).
17 Eylül 1992'de Dr. Şenefkendî ile dava arkadaşları îKDP Avrupa temsilcisi Fattah ABDOLÎ, Almanya temsilcisi Humayun ARDALAN ve tercümanları Nurî DEHKURDÎ Almanya'nın Berlin kentinde İran devletinin ajanları tarafından katledildiler. Berlin Eyalet Yüksek Ceza Mahkemesi uzun süren yargılama sonucunda 10 Nisan 1997 tarihinde kararını verdi. Dr. ŞEREFKENDÎ 13 Temmuz 1989 tarihinde Viyana'da yine İran ajanlarınca öldürülen Dr. Abdurrahman QASIMLO'nun yerine îKDP'nin Genel Sekreterliğine getirilmişti.Onun sekreterliği döneminde îKDP büyük atılımlar gerçekleştirdi. Partide çok sevilen sevilen bir şahsiyetti.

Karar: "Olayın çıkış noktası, islami devrimden sonra, İran'daki tarihsel ilişkilerin gelişmesinde bulunmaktadır. İran'da yaşayan Kürtlerin bağımsızlık için uğraşıları ve KDP-İ'nin de içinde bulunduğu, Kürtleri temsil eden örgütleri, illegaliteye sürükledi. Otonomi talebinde bulunan muhalefetin önder kişilikleri.... takibata uğradı. Bundan dolayı yurtdışına kaçmak zorunda kaldılar... Buradan çalışmalarını sürdürdüler... yurtdışında da, İran istihbarat örgütü tarafından takibe alınıp, bertaraf edilmeye çalışıldılar.

Karar: "Delil tespiti, İran devlet yönetiminin, yurtdışında rejim karşıtlarının imhasıyla son bulan karar veriş sistemine bakış imkanı sağladı. Sözkonusu operasyonların karara bağlanması, anayasa üstü olan, gizli, devlet başkanı, VEVAK adlı istihbarat dairesi bakanı, dışişleri bakanı, güvenlik dairesi temsilcileri ve dini liderin yer aldığı Özel İşler Komitesi'nin elindedir... " Bu Özel İşler Komitesi'nde alınan karar, yurtdışı bağlamında yapılacak bir operasyonun önkoşuludur. Böylesi bir operasyonun hedefi, bir kişinin öldürülmesi ise, dini lider siyasi makam olarak, bu öldürme emrini, sonradan sözde savunmak üzere, onaylar. ....bu, hükümsüz olarak, devlet tarafından kararlaştırılan bir imha emrini oluşturmaktadır.

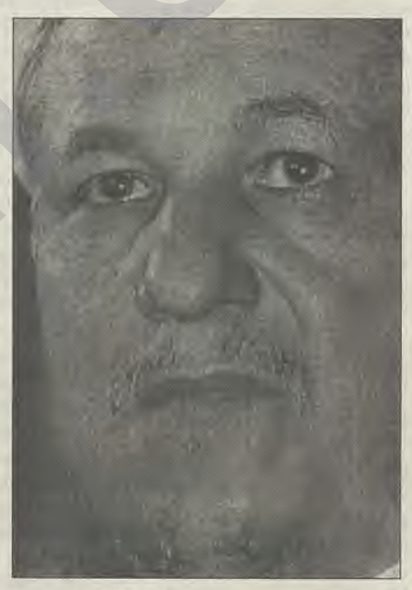

Katilbaşı Haşimi Rafsancani

Bu kararla, İran'ın devlet terörizmi, bir mahkeme tarafından ilk kez mahkum edilmiş oluyordu. Ne var ki, İran devletinin oturması gereken sanık sandalyesi duruşma salonunda boş bulunuyordu. Resmen İran devleti veya yönetimi hakkında iddianame hazırlanmamış olsa da, karar gerekçesi, İran devlet yönetiminin katliam kararında imzası bulunan İran devlet makamlarının adını tek tek sayarak, Mykonos katliamının planlayıcı ve örgütleyicisi olduğunu, çok açık bir şekilde ifade etmiş oluyordu.

İlk kez mahkeme, yurtdışında yüzlerce terör eylemi gerçekleştiren ve yüzlerce muhalif insanı katleden İran rejimini, eylemlerin karara bağlayıcısı, planlayıcısı ve uygulayıcısı olmakla tanımladı.
Bir mahkeme heyeti, eşine az rastlanır bir şekilde, gerek kendi siyasal iktidarından, gerekse dışardan yapılan baskılara karşı direndi. Özellikle Alman Dışişleri Bakanı Klaus Kinkel'in savunduğu "eleştirel diyalog" bu hükümle, iflas etti.

S. 5'te

nû Roj

Katil İran devleti

Berlin Ağır Ceza Mahkemesi Şerefkendi ve üç arkadaşının ölümünden İran devletini sorumlu tutunca, İran'da yer yerinden oynadı. Alman hükümeti bu kadar tepkiyi beklemiyordu. Ama bir kez mahkeme karar vermişti. Ve Alman devleti mahkemenin arkasında durmak zorundaydı.

Almanya Kürt liderlerin İran tarafından öldürüldüğünü biliyordu ve o zaman sessiz kalmayı yeğlemişti. Tavır almak bir yana ABD'den boşalan İran pazarına hakim olmak için büyük çaba harcıyordu. A.B.D'nin çabaları bile Almanya'ya tavır aldırmaya yetmiyordu. Şimdi ipler kopma noktasına geldi. Mahkeme belkide bilmeyerek arı kovanına çomak sokmuştu.

Peki katiller neredeydi? Almanya cinayet zamanında niçin tavır almamıştı.

O zaman çıkarları vardı, şimdi ortaya çıkmamış bir şeyler var. Yakında kokusu yayılır ortalığa.

Almanya Türk devletini de yıllar yılı kolladı. Arada bazı pürüzler olmadı değil. Ama esas olarak Kürtlere yönelik suçlara ortak oldu.

Devletlerin ekonomik, politik, kültürel ilişkilerini belirleyen çıkarlardır. Tüm öteki unsurlar buna tabidir. İran-Almanya ilişkisi de bunun üzerine kuruludur.

İran'a bakıldığında durum farklı değil. İran-Humeyni sonrası yönetimde hep suç işledi. Kürtlere karşı, halkına karşı. Bu suçlarını Avrupa'ya da yaymaktan kaçınmadı. Kasemlu'nun görüşmeye gelirken öldürülmesi, Kasemlu'nun yerine geçen Şerefkendi'nin de aynı akibete uğraması daha belirlenemeyen yüzlerce cinayetin tek failidir. İran, Türkiyede de birçok cinayet işledi. Türk hükümeti de batılılar gibi hiç bir adım atmadı. Çünkü aynı cinayetleri onlarda yapıyor. Ermeni ve Kürtlere karşı yapılan "yüzlerce" operasyon bunun göstergesi.

Yeryüzü devletlerin cinayetleriyle dolu. Kimi zaman bir kaçı açığa çıksa bile büyük bir kısmı bilinmiyor.

C.I.A. cinayetleri en ünlü olanları.

Devletler katildir ya da katillerin ortağıdır. Çünkü bu devletler bunları esas almazlar. En demokratik olanı bile biraz eşeleyince altında kirli ilişkiler ve pislikler açığa çıkıyor.

İnsanlık bu cinayet mekanizmalarını tarihin çöplüğüne atmadıkça, insanlık güvencede olmayacaktır.

Sömürü düzenleri yok olmadıkça, insan cinayetlerde kurtulmayacaktır.

Ordu ile yeni dönem

"Ordunun yeni eğilimi nedir?" sorusuna ise PKK Genel Başkanı, "Açık bir darbe kesin bir seçenek olarak düşünülmüyor ve düşünüleceğini de sanmıyorum. Yeni model konusunda, sanırım şöyle bir deyim kullanmanın tam zamanı: Asker politikacılar. Çok ilginç aslında, siyasi gelişmeyi, siyasi çözümü, siyasi partilerin kendileri tıkıyor. Siyasette boşluk olmaz, mutlaka birileri doldurur. Bir devrimci güç de ortada olmadığına göre, en dinamik, hazırlıklı, derli-toplu, bilinçli bir güç olan ordunun kurmay düzeyi bunu giderek doldurmaya çalışacaktır" şeklinde cevapladı.

Türkiye'nin kritik durumunun darbeyi zorlaştırdığını kaydeden Öcalan, şöyle devam etti: "Susurluk olayı da, Yüksekova, bilmem ne çeteleri olayı da bu yaklaşımın bir sonucu. Ordu fazla derin ve bir reform biçiminde olmasa da bir adım attı. Bu, şüphesiz parlamentonun, hükümetin, siyasi partilerin durumunu zorlamayı da amaçlıyor ve çok cidi bir politikadır. Bugün yarın hükümet de tükenişe girecek. Bu yöntemle PKK'yi zayıflatmak mümkün değil. Şimdi bunu generallerin biraz anlamış olduğu ortaya çıkıyor. Bu işin içine biraz siyaset karıştırmak istiyorlar. Bu siyasi çözümdür demiyorum ama kesin bir politik cevap vermek istedikleri açıkça ortadadır. Yönü nedir, hedefleri nedir, ne kadar ciddiyeti vardır, bilemem, ama böyle bir adımın varlığından kuşku duyulamaz."

S. 3'te

Gazetemize ziyaretler

Kürt illerindeki insan hakları ihlallerini incelemek üzere ülkemizde bulunan 'Uluslararası Dayanışma Komitesi' heyeti bölgede ve Ankara'daki temas ve incelemelerini tamamladıktan sonra İstanbul'da gazetemizi de ziyaret ettiler. Heyet üyeleri gazetemizin yönetici ve çalışanlarıyla çalışma koşullarımız başta olmak üzere, ülkenin tüm sorunları üzerinde görüş alışverişinde bulundular. Toplatılma gerekçelerini ögrendiklerinde çok şaşırdılar. Kürt ve Kürdistan sözcüklerinin toplatılmaya gerekçe yapılmasını çok anlamsız bulduklarını söylediler. Almanya'da Kürtlerin çok iyi tanındığını söyleyen heyet üyeleri , gazetemizin zor koşullarda hizmet verdiğine de değindiler ve gazetemize başarı dileklerini ileterek ve toplatılma gerekçelerinin birer nüshasını da yanlarına alarak gazeteden ayrıldılar.

Çeşitli siyasi parti ve sendikaların temsilcilerinden oluşan heyette FSP'den Schwatcer, CDU'dan Lummer ve Appelmann, SPD'den Graf ve PDS'den Tippach bulunuyordu.

Alman Heyetiyle aynı gün bir ARD televizyon ekibi de gazetemizde çekim yaptı ve yazarlarımızdan Felat Dılgeş ile çeşitli konular ve gazetemizin çalışma koşulları üzerine bir söyleşi yaptı.

İşkence mektubu

Başbakan Yardımcısı, Dışişleri bakanı Tansu Çiller'in Türkiye'de "işkence ya bitecek ya bitecek" açıklamasından sonra Merkezi Hollanda'da bulunan "Eğitim Enternasyonali" adlı uluslararası kuruluş, Dışişleri Bakanı Tansu Çiller'e açık mektup göndererek "Manisa davası"nda işkence yaptığı gerekçesiyle yargılanan polislerin cezalandırılması için girişimlerde bulunmasını istedi.

148 ülkede 275 örgütün temsil ettiği yaklaşık 23 milyon öğretmeni temsil eden Eğitim Enternasyonali'nin Genel Sekreteri Leeuwen'in mektubu özetle şöyle;

"Bazı gençlerin ve bir öğretmenin gözaltındayken işkence görmüş oldukları konusuyla son derece yakından ilgilenmekteyiz. Olay 'Manisa Davası' olarak anılmaktadır. Emniyetteki 10 polisin kötü çalışma yöntemleri konusunda yasal girişimlerde bulunulduğunu duymaktan memnun olduk. Sayın Çiller, Türk hükümetinin insan hakları ihlallerine karşı düzenleyeceği kampanya çerçevsinde bu polislerin yargılanması sırasında konunun her yönüyle araştırılması ve işkenceden sorumlu olanların cezalandırılması için elinizden gelen her şeyi yapmanızı istiyoruz" denilen mektupta, davanın takip edileceği, gelişme olmadığı taktirde uluslararası düzeyde baskı kurulacağı da bildirildi.

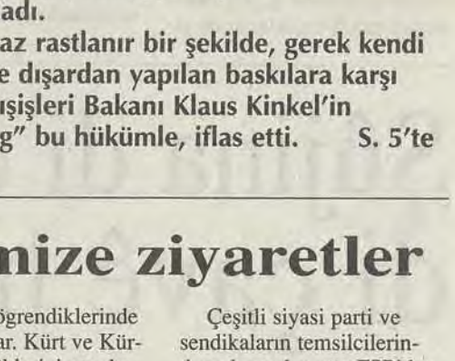

1 Mayıs hazırlıkları hızla devam ediyor

Sendikalar bu yıl da 1 Mayıs'ı içeriğini boşaltarak kutlamak amacında. Türk-İş, Hak-İş ve DİSK genel sekreterleri 1 Mayıs'ın İstanbul'da alanlarda, Ankara'da salon toplantılarıyla kutlanacağını açıkladılar. Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) Başkanı Siyami Erdem ise 1 Mayıs'ın kutlandığı her yerde alanlarda olacaklarını söyledi.

Genel Sekreterler düzeyinde oluşturulan '1 Mayıs Çalışma Komitesi' ortak basın toplantısı düzenliyerek çalışmalar hakkında bilgi verdiler. DİSK Genel Sekreteri Kemal Daysal, 1 Mayıs'ın barış içinde kutlanmasına çalıştıklarını kaydederek devlet organlarının da bunun için üzerine düşen görevleri yerine getirmesi gerektiğini söyledi. 1 Mayıs kutlamalarının devletçe kana buladığını hatırlatan sendika çevreleri bu yılda benzer saldırıların gerçekleşmesinden endişe edildiği belirtiyor. Geçen yıl 1 Mayıs alanına gelmekte olan kitlenin üzerine polis ateş ederek iki kişiyi öldürmüş birkaç kişiyi yaralamıştı.Geçen yıllarda istanbul'da yapılan 1 Mayıs mitinglerinde üzücü olaylar olduğunu anımsatan Daysal, İstanbul mitinginin geçmiş dönemin lekelerini unutturacak görkemde olmasını istediklerini belirtti.

DİSK Genel Bşk. Rıdvan Budak

Türk - İş Bşk. Bayram Meral

KESK Genel Başkanı Siyami Erdem ise organizasyona KESK'in de katıldığını kaydederek, "1 Mayıs'ın salonlara sıkıştırılması, kitlelerin demokratik tepkilerinin bastırılması anlamına gelir" dedi.

Erdem, KESK'in kutlamalara ilişkin tutumunun 5-6 nisan günlerinde Ankara'da yapılacak genel yönetim kurulu toplantısında ele alınacağını belirtti. Erdem, diğer memur konfederasyonu Türkiye Kamu-Sen'in 1 Mayıs komitesinde yer almaması gerektiğini, görüşlerinin işçi konfederasyonları tarafından da kabul gördüğünü söyledi.

Kürt sosyalistleri bir açıklama yaparak 1 mayısta alanlarda olacaklarını belirttiler.

BU HAFTA

Sistemin Krizi
B. ZÎREK S. 2'de

Şûjina di Çavê Xwe...
B. BARAN S. 2'de

Devlet-Çete...
Xidir EGÎT S. 2'de

Tarih Nasıl Yazılır
Hasan YILDIZ S. 10'da

Sömürgeci sistemin krizi

Bawer ZİREK

TC tarihinin en bunalımlı ve en yoz dönemini yaşıyor. Bu çöküş, çözülüş, çürüme ve kokuşma sadece TC'nin ekonomisini değil, sosyal yapısını, politikasını, ideolojisini ve kültürünü de etkisi altına almış bulunuyor.

TC tarihinin en bunalımlı ve en yoz dönemini yaşıyor. Bu çöküş, çözülüş, çürüme ve kokuşma sadece TC'nin ekonomisini değil, sosyal yapısını, politikasını, ideolojisini ve kültürünü de etkisi altına almış bulunuyor. TC dönem dönem mali veya kapitalizmin ekonomik devrevi krizleriyle sarsılsa da mevcut durum veya anlatmak istenen bunun ötesinde yapısal bir krizin olduğudur. Toplumda çözümü ertelendikçe vahimleşen, bastırıldıkça bütün toplumsal dokuya yayılacak kangrenleşen ağır bir krizin yaşandığının bilincine varmak gerekiyor. Bu krizi anlamak ve çözümlemek, kriz sürecinin nesnel bir değerlendirmesini yapmak, günün görevleriyle de ilişkin bir sorun.

Kriz analizi genellikle ekonomik kriz analizi olarak sınırlandırılır. Oysa, ekonomik düzey, siyasi kararlardan ve ideolojiden bağımsız veya ayrı değildir. Üretim (ekonomi) ve yeniden üretim politik ve ideolojik olanın müdahalesi ve yardımı olmaksızın gerçekleşemez. Bu nedenle kriz sadece ekonomik olarak değil, toplumsal bir kriz olarak ele alınmalıdır.

TC'de bugün bir çok sorun sıralanabilir. Her şeyden önce devletin üzerine bina edildiği ideolojik ve siyasi sistem iflas etmiştir. Devlet bütün kurum ve kuruluşlarıyla militarist-faşist bir taşlaşma sonucu, dünya ölçeğindeki günün dönüşümlerine ve toplumsal gelişmelerin gereksinmelerine cevap veremediğinden, yapısal bir bunalım ve çözülme sürecine girmiştir.

TC'nin düzen içi politikası tıkanmıştır. Mevcut düzen partileri figüranlık rolünü dahi oynayamamış, hiç bir soruna çözüm getirememiş, boş vaatleriyle inandırıcılıklarını da yitirmişlerdir. Deli gömleğine benzetilen 12 Eylül faşist anayasasının olduğu gibi korunması sürmektedir. Kürdistan halkına karşı sürdürülen özel savaş politikasının zorunlu sonucunda devlet çeteleşmiştir. Bütün bu sorunlar yumağı içinde hangi kapıyı aralamaya kalkarsanız karşınıza kilit olarak Kürt ve Kürdistan sorunu çıkar. Tüm sorunların düğüm noktası budur. TC Kürdistan'da "topyekün" bir savaşı sürdürmektedir. Tüm sorunlar bu savaş politikasına endekslenmiş durumda. TC'nin yaşadığı krizin adını koyarsak, bu daha önce emperyalistlerin ve sömürgecilerin yaşadığı sömürgeci yapının krizidir.

Emperyalizmin sömürge sisteminin krizi kapitalist sistemin genel krizinin bir bileşenidir. I. Dünya savaşıyla başlayan bu kriz, Ekim devriminin ulusal kurtuluş mücadelelerinde yaptığı derin sarsıntıyla, yeni bir döneme girdi. Kapitalizmin genel buhranı döneminde sömürgeleri azami kâr kaynağı olarak gören sömürgecilerin sömürü ve baskısının daha da artmasıyla sömürge emperyalizm çelişkisi derinleşti, ulusal kurtuluş mücadeleleri gelişti. Kapitalizmin genel krizinin I. ve II. aşamasında yükselen ulusal kurtuluş mücadeleleri sonucu emperyalizmin klasik sömürgecilik sistemi çöktü. Emperyalizm, bağımlılığın başka biçimlerini ve yeni sömürgecilik yönetimini uygulamak zorunda kaldı. Bununla birlikte sistemin bir parçası olan bazı sömürgelerin varlığı sürmektedir. Kürdistan çözümü geciken bu sorunlardan biri olarak günümüze devredilmiştir. İşte TC'nin bugünkü krizinin kaynağında yer alan esas sorun KUKM'nin yükselmesiyle, TC ile Kürdistan arasındaki sömürgeci sömürge çelişkisinin derinleşmesi ve TC'nin sömürgecilik düzeninin çözülme sürecine girmesidir.

Buradan meseleye bakıldığında sorun açıklığa kavuşmaktadır. Diğer sömürgeciler daha önce benzer süreçleri yaşadılar.

Sorunun adı konsun ya da konmasın, tartışmalar iki esas çizgi üzerinde şekilleniyor. Krizin tanımı, nedenleri ve tarihsel süreci ve bu sürecin tahlili sonucu krizden çıkış veya çözüm diye önerilen formüller.

Kürt ve Kürdistan sorunu çıkar. Tüm sorunların düğüm noktası budur. TC Kürdistan'da "topyekün" bir savaşı sürdürmektedir. Tüm sorunlar bu savaş politikasına endekslenmiş durumda. TC'nin yaşadığı krizin adını koyarsak, bu daha önce emperyalistlerin ve sömürgecilerin yaşadığı sömürgeci yapının krizidir.

Sürece bakış egemenler ve ezilenler açısından iki farklı tutum taşıyor. Tüm egemen güçleri kendi sistemlerinin yapısal bir sorunu olan krizle birlikte varolma, kriz ortamını lehlerine kullanarak veya krizden faydalanarak kendilerini yenilemektir. Düzenin ve devletin bakış açısıyla krizi çözümlemek ve düzeni istikrara kavuşturmaktır. TÜSİAD raporu başta olmak üzere, çeşitli çevrelerce sunulan sözlü veya yazılı raporlar, 2. Cumhuriyet önerileri vs. bu çerçevedeki yaklaşımlardır.

Emekçiler başta olmak üzere, Türkiye ve Kürdistan halkları açısından sermaye sisteminin içine girdiği krizden düzeni ve düzen sahiplerini kurtarmak olamaz. Varolan krizi derinleştirmek, sömürgeci faşist devlet aygıtının savaş ekonomisi üzerine kurduğu sistemin kanlarını akıtmasına, alınterlerinin sömürmesine dur demektir. Krizle gelen yükü sırtından atmak, kanını döken, alınterini sömüren, açlığa ve sefalete sürükleyen sömürgeci faşist düzenden kurtuluşun çarelerini aramaktır.

Bu devleti istikrara kavuşturma, köhnemiş tekneyi onarma ve yüzdürme görevimiz olamaz. Çünkü, en genel anlamıyla devlet, toplum çıkarlarını savunan sınıflarüstü bir kurum değil, sınıfların egemenlik aracıdır. Devlet iktidardaki sınıfların hakim oldukları sistemin yeniden üretim koşullarını sağlar ve düzenler. Bunu yaparken egemen blokun kendi aralarındaki çelişkilerini uzun vadede bir politik hat doğrultusunda toplamay çalışır, emekçi sınıflar üzerindeki hakimiyetini sürdürmek için belli dengeleri gözetir, ekonomik, siyasi ve ideolojiik anlamda sistemin kendisini yeniden üretmesini sağlar.

Türk sömürgeci burjuvazisinin egemenlik aracı olan TC'nin çözülmesi, siyasal rejimin tıkanması karşısında Türk sömürgecileri Kürdistan'da sömürgeci yapıyı sürdürmek, Türkiye işçi sınıfı ve halkı üzerindeki sömürü ve baskı mekanizmasını devam ettirmek için sistemi yenilemek arayışı içindedirler. Egemen güçler arasında çeşitli eğilimler olmasına rağmen, Kürtlere yönelik geleneksel inkar ve imha politikalarında ısrarla devam etmektedirler.

TC'nin biricik çözümü askeri çözüm dediği, siyasal zor ve terördür. Ulusal kurtuluş mücadelelerinde sömürgecilerin askeri gücünün üstünlüğü ilk başlarda tartışılmazdır. Ama bu yanlış politikanın sonu çıkmazdır. Savaş miadını doldurmuş, artık tarihte rolü olmayan güçlerin yıkımını kolaylaştırır, çözülüşünü derinleştirir ve tarih sahnesinden siler.

Krizler, çözümsüzlük ve toplumsal dönüşümün uğraklarıdır. TC'nin krizi ve çözülme sürecine girmesi, devrimci bir dönüşüm için yeterli koşul değildir. Her kriz, devrimci krize dönüşmeyeceği gibi sistemin çözülüşü ile devrimci kriz arasında da fark vardır. Bununla birlikte devrimci bir dönüşüm için krizler sadece nesnel zemini oluştururlar. Krizin devrimci bir krize dönüşmesi ve devrimci bir toplumsal değişimin sağlanması için bunu gerçekleştirecek tarihin yapıcısı sınıf öznesinin örgütlülüğüne bağlıdır.

Ancak Türkiye işçi sınıfı böyle bir örgütlülükten yoksundur. TC'de varolan toplumsal kriz devrimci krize dönüşmüyor. Çürüme, yozlaşma had safhada. Çeteleşen devletin teşhir olmasına rağmen Türkiye toplumsal devrim haretinde ciddi bir tırmanış görülemiyor. Kitlelerde sağa kayma eğilimi vardır. Emperyalizmin desteğine sahip olan TC, bölge üzerinde yayılmacı emeller peşinde koşmakta, halk kitlelerini bu yönde manipüle etmektedir.

Sömürgeci faşizme ağır bir darbe vurulacak tek nokta, Kürdistan'dır. Kürt ve Kürdistan sorunu TC'nin en zayıf noktasıdır. Haliyle bu noktadan yönelmek gerekir. Çünkü mücadele ulusaldır. Kürt halk kitleleri ulusal uyanış içinde ve öfkelidirler. İsyan geleneği köklüdür. TC mevcut egemenliğini orduyla sürdürmektedir. Bu zoraki birlik sona erdiği anda, Türkiye'de de toplumsal bir devrim ülkenin gündemine girecektir. Bugün "vatan bölünüyor" vb. yalan ve demogojilerle Türk halkının desteğini almaya çalışan TC'nin elinde koz kalmayacaktır.

Bugün Kürtler Türkiye'nin zencileridir. Kürt ve Kürdistan sorunu TC'nin düzenli ve büyük bir ordu beslemesinin tek bahanesidir. Kürdistan'da özel savaş için yetiştirilen özel timler, Türk halkının da başına beladır. Tıpkı Franko'nun kuvvetlerini Fas'ta eğitmesi, Fransa'nın Cezayir'deki özel ordusunu Fransa'da darbe düzenlemesi gibi. Bütün imparatorluklarda ve emperyalist devletlerde görüldüğü gibi bir başka ulusu ezen bir ulus kendisini de zincire vurur.

TC'nin biricik çözümü askeri çözüm dediği, siyasal zor ve terördür. Ulusal kurtuluş mücadelelerinde sömürgecilerin askeri gücünün üstünlüğü ilk başlarda tartışılmazdır. Ama bu yanlış politikanın sonu çıkmazdır.

Savaş miadını doldurmuş, artık tarihte rolü olmayan güçlerin yıkımını kolaylaştırır, çözülüşünü derinleştirir ve tarih sahnesinden siler.

Ev çend sal bî ser qewlê sûpeya (orduya) Turk ketiye ku tu derbe û balkêşnameyên eşkere nedaye parlemento o hukûmeta xwe, lê diyar e ku êdî hew qedand.

Çawa ku hûn tev jî dizanin gotineke pêşiyên Kurdan heye dibêje: "Hinbûya hîn neke ku te hînkir jî jibîr neke". Vêca ev yek jî li sûpeya Turk dest daye; carekê ew jî hîn bûne, yan jî hatine hînkirin û ji wan re bûye wek kurm êdî nema karin dev jê berdin û çi dema ku tûr û berîkên wan ji diravan vale dibin, yan ji dûr ve li navsera heft çiyan jî hinek beysûseyên "demokratiyê" xuya dikin yan jî bizd û sawa wan a ser gel û neteweyên bin destê dewletê hebekî kêm dibin hingê ew hahakê maniyekê ji xwe re bibînin ku dest deynin ser hukum û birêvebirina dewletê têxin destê xwe.

Ecêba Giran

Emin NAROZİ

Xuyaye ku vê carê pêne şeş sal dereng mane çiku edetê wan yê dehsalî derbasbû, lê diyar e ku ew ne ji ber berdana kurmê kevn e lê belkî yan ji ber hinek sedemên navxweyî ne yan jî hê hem tûrên wan ên peran vale nebûbûne -çiku vê cara dawî kewar û embarên xwe jî qenc tije kiribûn- û hem jî tu xetereyeke mezin ji bo sazûmana (kemalizmê) ku bapîrê wan danîbû û ew jî hertim wek şûr û mertal bikar tînin û hev pê girêdidin, derneketibû holê. Ji xwe ya rastî ew e ku wan qet dev ji desthilatdariya Turkiyeyê bernedaye, lê ji ber hinek sedemên wan yên taybetî ew dereng xistine. Ji xwe piştî derbeya dawî ya 1980'î her hukûmetên Turkiyeyê li gor temînîyê Serkariya Ewlekarî ya Neteweyî (SEN-DGM) kar û barên dewleta xwe meşandine û tu desthilatdarên wan nikaribûne ji gotin û xeberên wan derkevin û bi serên xwe birêve bibin.

Bêguman ev yek ji bo herkesê ku siyaseta dewleta Turk û sûpeya wan naskiribe eşkere ye û qet ne ecêb e. Incar bira hey ew bibêjin ku; "ew ji bo parastina dempkratiyê û ya rejimê dikin", bêşik pawandina vê sazûmana kevneperst û koledar jî tê de heye, lê sedemê herî bingehîn xwarina tirî û çavtirsandina netewe û hindikayiyên (eqeliyetên) bin destên wan in û herweha temartina wan beysûse û çirîskên demokratiyê ne ku li qûntara çiyê xuya dikin. Vêca çûyina hinek rezvan jî di vê navê de ku carna dibe ew tiştekî din e, ji xwe ku "agir digire dehlê ter û hişk tev dişewite".

Lêbelê ecêb û sosreta giran li cem min ew e ku parêzgerên demokratiyê û dezgehên ku wek nîşana demokratiyê xwe dibinin, mîna sendîkayên karkeran û dezgehên din yên pîşekariyê li ser navê demokratiyê li hember parlemantoya ku ji aliyê gel ve hatiye hilbijartin, -çawa dibe bira bibe-, derdikeve û piştgiriya leşkerî dike. Bi taybetî jî ew sendîka û dezgehên ku çend sal berê yê leşkerî ji rêber û serokan wan bigire haya bigihije pirrên endamên wan yên çalak giş di bin dare işkence û tadehiyê de perçiqand û seqet kir.

Ez partiya Refahê naparêzim yan jî piştgiriya wan nakim û ji xwe di gelşa Kurdî de tu cudahiyeke zêde di nav wan de tine û yek ji wan jî ku ji wan bê, zû-bizû tu mafekî berbiçav nade û naxwaze bide gelê Kurd. Heta bi vê re ez karim bibêjim ku her gerr û dolabên wan çi yên li hember sazûmana Kemalist û çi jî yên ji bo parastina vê sazûmanê bin tev li ser bingehê gelşa Kurdî û biderengxistina sitandina mafê wan hatine sazkirin û bi her awayî dixwazin berê tevgera Kurdî bidin riya çûyin û nehatinê.

Incar çendî ku ew parastina sazûmana layiq bikin manî û li hember kirinên hinek endamên partiya Refahê derkevin jî lê yê ku dizanin û siyaseta dewleta Turk nasdikin ji wan re qene diyar e ku xurtbûna vê partiyê jî bi destê wan çêbûye. Ma ne wan di dema cuntaya 12'yê îlonê de hişt û heta alîkarî jî kirin ku ew bi pêş ve herin, xwe qene birêk bixin da ku li hember alîgir û xêrxwazên demokratiyê derkevin. Herweha heya vêga jî wan ew hem li pêşberî rojava û hem jî li hemberî neteweyê Kurd û gelşa Kurdî bikar anîye û hiştine, hetta alîkarî jî kirine ku bi pêşve herin û xurt bibin. Ji bilî van tevan yek ji sedemê herî girîng ji berguhertina rojevê ji şer gelşa Kurdî û ji ser bûyera "Susurluk"ê û têkiliyê dewletê bi Mafiyayê re ye ku xuyaye tê de bi ser jî ketin û berê rojevê guhertine. Herçiqas ev kesên ku piştgiriya vê tembîhnameya leşkerî dikin jî qenc dizanin ku sedem ne ev e, lê dîsa jî ew piştgiriya wê dikin. Vêca bi ya min hinek ji wan ku do li dijî wê derdiketin û digotin "êdî cunta nema tê" ji bo xweşekî û durûtiyê pişta xwe digirn û hinek jî ji bo ku li gor wan tevgera gelê Kurd êdî medeke dirêj sitandiye û bûye xeter ji bo sazûmana Kemalîst, piştgirî dikin.

Şûjina di çavê xwe de nabine, lê derziya di çavê hevalê xwe de xweş dibîne

B. BARAN

Komara Tirk bixwe her çiqas li hember regezparêzîya Ewropîyan derdikeve, dengê xwe bilind dike, lê ew bixwe li Ewropa û li Tirkîyê û li Kurdistanê regezparêzîyek fermî û bê hempa pêktine. Ger dewletek ji 3000 î bêtir gundên Kurdan ji polîtîka xwe ya regezparêzî şewitandibe û çiyayên Kurdistanê tevî lawiran ve dabe ber agir kes zêde guhdarîya wan ya dijregezparêzîyê nake.

Rastîyek heye ku li Almanya û li hemî dewletên Ewropa rojava her diçe regezparêzi xwurttir dibe. Ev jî bi giranîya xwe ve, xwe li dijê biyanîyan pêşan dide. Vê dijberîhanê gelek caran dinav çivatê de bi dijmînan, carna bi gotinên nexweş li hember biyanîyan û di van salên dawî de jî bi lêdan, kuştin û şewitandinan xwe pêşan dide. Ji rewşê xwanê ye ku her ku here wê van êrîşan xwurttir ki bibin.

Sedemên geşbûna regezparêzî gelek alîne. Sedemên ku ji biyanîyan çêdibin hene û sedemên ku ji civaka Ewropîyan derdikevin hene. Van sedeman hemîyan diber çavde derbaskirin û ronîkirin xebatek akademîke. Lê meriv dikare hinek sedemên berbiçav bîne ziman. Ji alîyê biyanîyan ve çend kiryarên berbiçav hene: Her diçe hejmara biyanîyan gelektir dibe. Çi bi rêya penaberîyê, çi bi rêya zewacê her diçe hejmara biyanîyan bilind dibe û ev civaka Ewropa nerehet dike. Bi gelemperî biyanî li taxên xas dicivin û bazarên xas, qehwên xas dikanên xas li gor pêwistîyên xwe pêktînin, ev jî gelek caran zêde tê berçavan. Biyanî bi gelemperî bi cil û xemlên xwe jî cudabûnîyên xwe bêtir dixin berçavan. Pirê biyanîyan kêm ziman dizanin û dinav civaka Ewropîyan de cî nagirin, yanê entegrasyon kême. Di van waran de jî yên ku xwe herî vekirî dixin ber çavan tirk û kurdin û kurd bixwe jî bi piranî dinav tirkan de tên xwanê kirin û hesibandin, ji er ku di warê fermî de tu mafê kurdan livê derê jî tuneye.

Ji alîyê civaka Ewropa ve jî her diçe bêkarî xwurttir dibe, ciwan bêkar dimînin. Dema ciwanên bêkar gelek dibin, potansîyela xwe bi rêyên cuda cuda vala dikin. Rêya herî asan jî rêya serxweşî û kêfxweşîyê geryanê ye. Ev rêya hanê jî rêyek buhaye gava li gor daxwazê bidest nakeve hînbûnîyek mirovan heye sedemê serneketina xwe bi asanî dixin hustîyê hinekan. Ew hinek jî bi piranîya xwe ve yên bê çek û bê xwedî biyanîne. Ev jî bi asanî xwe bi rêya regezparêzîyê dibe pêşandan û dibe haletê sîyaseta regezparêzan. Ji ber ku bêkarî xwurt dibe civak bi zanatî yan jî bi nezanî gunehê bê karîyê dixin hustîyê biyanîyan. Ji ber ku kardîtin ji bona bîyanîyan zortire, bêkarî ji dinav biyanîyan de gelektire, ev ji dibe sedemê ku civaka Ewropî biyanîyan kislan dibînin û sedemê xirabûna aborîya welat dibînin. Hinek sîyasetvan û rojnamevan jî vê lênêrînê geştir dikin. Civaka ewropîyan kiryarek yan jî buyerek xirab yê biyanîyek li hemî biyaniyan mal dikin û weha belav dikin. Van buyeran hemî dibin malzemê sîyaseta regezparêzan. Her çend regezparêzî li Ewropa qedexe be jî her kiryar û bûyerek regezparêzî nayê dîtin û nayê îspat kirin.

Hinek kiryar hene ku her çend bime nexweş bi jî lê mixabin rastîn û pêwiste ku meriv wan jî bîne ziman. Hêjî bi piranî tirk û kurd Ewropîyan gawur dibînin û çiqas wan bixapînin ji bona xwe serkeftin dizanin. Yanê ger yek jibona ku ji sîgortayê pere bistîne xanîyê xwe yan jî dikana xwe yan jî ereba xwe bişewitîne û pere bigire jibona xwe ne kêmasî dibîne û ne jî şerm dibîne heta serkeftin û serfirazî dibîne. Ji derdora xwe jî rexne nagire. Di nav buyerê şewitandina xanîyan de ger xanîyek ji alîyê regezparêzên Ewropîyan ve hatibe şewitandin, bê guman yek jî ji alîyê tirkan bixwe ve hatîye şewitandin û ji sîgortayê pere hatîye sendin.

Bi gelemperî kes ne keça xwe nejî kurê xwe li Ewropa nazewicîne û Her diçe li Ewropa regezparêzên tirkan bi hawek rêkxistinî xwurt dibin.

Ev ji alîyek ve ji reaksîyona li hember regezparêzên Ewropîyan çêdibe lê di bingehê xwe de komara tirk bi zanatî regezparêzîya tirka bi hawek fermî geşdike û li dijê civak û rêkxistinên kurdan dixebitîne Rêkxistina regezparêzên tirkan sererast bi rêya balyozxane û dîyaneta tirkan tê geşkirin. Ev jî her diçe cudabûnîyan civakan û dijberîya civakan pêktîne. Ev talûkek gelek mezine ji bona pêşerojê.

Regezparêzîya li Ewropa li dijê biyanîyan tê kirin dijê Kurdaye jî û li dijê Tirkaye jî. Tevî civakên biyanîyên din civaka Kurd û Tirkan tev de jê zirar dibîne û dibin vê bandorê de dipelçiqe. Werin berê em dijberî û regezparêzîya ku ji alîyê komara Tirkve li ser Kurdan pêktê bi hevre mehkum bikin taku em karibin bihevre li dijê regezparêzîya li hember me tevan tê kirin jî karibin derkevin. Werin dawî bidin vê dijberîya li hember Kurdan ta ku kesên din bi wê jî bawer bike. Werin berê şûjina çavê xwe bibînin taku hun bi asanî li ser derzîya çavên xelkê bipeyivin.

Komara Tirkîyê li hember kiryar û buyerên regezparêzî yên Ewropîyan reaksiyonên gelek hişk pêşan didin. Heta rojnamên tirkan dikarin li rûpelên xwe yên pêşî dijmînên welatan û gelan dibin. Sîyasetvanên komara Tirk carcaran dijmînên sîyasetvanên Ewropîyan didin jiber ku gotinan wan yan jî kiryarên wan bi tirkan heq yan jî neheq xweş nayên dîtin. Ev jî bandora xwe li ser civaka Ewropa pir yan jî hindik dide nîşandan.

Ji alîyê dinve komara Tirk bixwe her çiqas li hember regezparêzîya Ewropîyan derdikeve, dengê xwe bilind dike, lê ew bixwe li Ewropa û li Tirkîyê û li Kurdistanê regezparêzîyek fermî û bê hempa pêktine. Ger dewletek ji 3000 î bêtir gundên Kurdan ji polîtîka xwe ya regezparêzî şewitandibe û çiyayên Kurdistanê tevî lawiran ve dabe ber agir kes zêde guhdarîya wan ya dijregezparêzîyê nake. Ger rojnama dewletek ji ya herî mezin Tirkîyê ya tirka ye bi pesimandinek gelek mezin herroj wek silogan binivisîne û hemî sîyasetvan û rojnamevan û rewşenbîrên wan jî biparêzin û ev polîtîkakî bingehîbe li wî welatî, kes guhdarîya wan ya dij regezparêzîyê nake û ji gotinên wan jî bawer nake. Ger dewletek li nav xwe û li Ewropa hebûna netewekî qebûl neke û bi her hawî dijê mafê wan yê herî bingeh derkeve nikare kesê bi xwe bide bawerkirin. Ger dewletek navê neteweyekî, navê zarokên wan li dervayê dewleta xwe jî bide qedexe kirin û ew bixwe vî kiryarê regezparêzî ji bona xwe bike polîtîqakî fermî nikare dij regezparêzî kar û hinek mafê xwe yê herî bingehî diparêzin bi dehhezaran ji wan bukuje û bi dehhezaran bavêjezindan û îşkencexanan û bi milyonan bide koçberkirdin, nikare dij regeparêzîya li dervayê xwe derkeve. Van kiryaran li destpêkê li dij tirkan dibe sedemê nerazîbûnîyê û nebaşdîtinê lê paşê jî bandora xwe li dij biyanîyan dide der û dibe malzeme jibona sîyasetvanên regezparêz yên Ewropîyan jî.

Wezîrê dewletek ji bona dijmînê kurdan bide bê şerm û fedî dijmîna xwe weha dikare bine ziman "dolê Ermenîyan". Vekirîye ku tevî wê qirkirina Ermenîyan, hêjî kela dilê dewleta tirkan ranewestîya ye li hember Ermenîyan. Dewletek ewqas regezparêz wê çawa dijê regezparêzîya hinek din derkeve. Yanê gava tirk bixwe regezparêzî bikin gelek başe, gelek pêşkeftîye, gelek gence, lê gava ev regezparêzî li dijê wan bê kirin yan jî zirar bigîje wan gelek xirab û dijmirovayetîyê ye. Regezparêzî li ku devera dinê be bira bibe, ji alîyê kê ve bê kirin bira bê kirin gunehbarîyek mirovayetîyê ye û pêwiste her kes, her rêkxistin li dij derkeve lê berya her tiştî her yek ji ber derîye xwe ve dest pê bike. Yanê berê meriv şûjina di çavê xwe de bibîne û paşê derzîya di çavê hevalê xwe de bibîne.

Em dev ji komara tirk berdin, lê ger bi rastî civaka tirk ya li Ewropa dijê regezparêzîyê derdikevin; pêwiste ku xwe ji polîtîka komara tirkîyê rizgar bikin. Ew bixwe xwe ji regezparêzîyê rizgar bikin, li dijê Kurdan regezparêzî nekin. Ta ku gotinên wan li dijê regezparêzîya Ewropîyan buha bikin. Ew regezparêzîya li Ewropa li dijê biyanîyan tê kirin dijê kurdaye jî û li dijê tirkaye jî. Tevî civakên biyanîyên din civaka kurd û tirkan tev de jê zirar dibîne û dibin vê bandorê de dipelçiqe. Werin berê em dijberî û regezparêzîya ku ji alîyê komara tirkve li ser kurdan pêktê bi hevre mehkum bikin taku em karibin bihevre li dijê regezparêzîya li hember me tevan tê kirin jî karibin derkevin. Werin dawî bidin vê dijberîya li hember kurdan ta ku kesên din bi wê jî bawer bike. Werin berê şûjina çavê xwe bibînin taku hun bi asanî li ser derzîya çavên xelkê bipeyivin.

Nu Roj Avrupa Abone koşulları

Adı:
Soyadı:
Adres :

Ülkeler:	1 Yıllık	6 Aylık
Almanya	150 DM	75 DM
Fransa	600 FR	300 FR
İsveç	800 KR	400 KR
İsviçre	150 FR	75 FR
Hollanda	200 GL	100 GL
Danimarka	600 KR	300 KR

AVRUPA İÇİN
REDAKTEUR. H. İbrahim AKYOL
Gronaustr 44/ 44145 Dortmund/ Deutchland
Tel: 0231/ 838392 Fax: 0231/ 839119
Stdsparkesse Dortmund
Konto Nr. 931000152/ Blz. 44050199

Düzeltme ve Özür

Geçen sayımızın bu köşesinde yer alan yazarımız R. SEFALI'nın yazısının sonu bir teknik hata sonu eksik çıkmıştır. Yazının sonu ***"mesafe katettirmeyeceği gibi, körelmeye hantallığa sürükler."*** biçiminde bitiyor. Düzeltir özür dileriz.

*Neonazi*lere dur dendi

STRASBOURG / Fransa'nın ırkçı Ulusal Cephe (Front National-FN) Partisi, 10. olağan kongresini Strasbourg'da yapmayı kararlaştırınca, Avrupa başkenti ve insan hakları merkezinin böylesi bir kirlenmeye layık olamayacağını savunan başta sol partiler olmak üzere, onlarca demokratik kitle kuruluşları ve anti-faşist çevreler harekete geçti.

Ulusal Cephe Partisi, geçen parlamento seçimlerinde Alsace (Fransa'nın kuzey doğusu) bölgesinden büyük bir oy potansiyeli elde etmişti. Oysa yerel seçimde eski belediye başkanı sosyalist aday Catrine Trautmann tekrar seçilmişti. Genel seçimlerden aldığı güç ile Strasbourg'a yüklenmeyeçalışan (FN) Ulusal Cephe, Mart'ın ondördüncü gününde gerçekleştirdiği 10. kongresini polis çemberinde geçirmek zorunda kaldı.

28 Mart'ta başlayan kongreyi heyecanlı 29 ve 30 Mart takib etti. Fransa'nın dört bin yanından ve Almanya'dan Alsace'ın merkezi olan Strasbourg'a binlerce kişi akın etti. Sosyalistlerden komünistlere kadar anti-faşistlerden hümanist örgütlere kadar bir çok ırkçı karşıtı örgüt ve derneğin yanısıra, işçi sendikaları ve halktan çok sayıda kişi, 29 Mart 1997'de Strasbourg'un Place de Etoile sahasında Le PEN'in başkanlığındaki Ulusal Cephe Partisi'nin kongresini protesto etmek için bir araya geldi.

Söylendiğine göre Strasbourg, 2. Dünya savaşından bu yana ilk kez böylesi bir gösteriye sahne oluyor. Mitingi organize edenler, "30 bin kişiyi beklerden toplananların 80 bine yaklaştığını" belirttiler.

Sosyalist Parti lideri Lionel Josbin, Komünist Parti lideri Robert Hue ve Strasbourg belediye başkanı bayan Catrine Trautmann olmak üzere, bir çok tanınmış politisyen gösteride yer aldılar. Gecenin dördüne kadar şehir merkezinde müzikli konser ile gösteriye devam edildi. FN'nin kongresini yaptığı salona doğru yönelen gösterici gençler ile polis arasında küçük bir çatışma oldu. Bunun dışında gösteri başarılı geçti.

Kongrenin yapıldığı salona yakın çimenliklere siyah kumaştan çiçekler, ufak ufak çıtaların başına takılarak siyah çiçek tarlasını andıracak şekilde yere takıldılar. Sabahın erken saatlerinde Strasbourg'un meşhur Cathedrali'nin (kilise) tepesine siyah bir örtü geçirildi. Buna alışık olmayan Strasbourg'lular önce şaşırdılar. Ancak protesto gösterisi ile ilgili olduğunu, verilen radyo ve televizyon haberlerinden öğrendiler. Hemen hemen bütün tv. kanalları Strasbourg gösterisini baş haber olarak verdi. Ve büyük ilgi gösterdiler.

Fransa'nın son yıllarda büyüyen ekonomik ve işsizlik sorununun yabancılardan kaynaklandığını, yabancıların dışarı çıkarılmalarıyla sorunların düzeleceğini ve "önce Fransızlar" şiarını sürekli propagandasında işleyen Ulusal Cephe (FN), son yıllarda oldukça güç kazanıyordu. Son yerel seçimlerde dört belediyeyi de ele geçiren ve ele geçirdikleri şehirlerde kültürel kurumları ve dernekleri peş peşe kapatan FN, artık sadece yabancılar için değil, Fransızlar için de ciddi bir tehlike oluşturmaya başlayınca, 2. Dünya savaşında Nazilerden çektiklerini tekrar hatırlayan Fransızlar, gözle görülür bir kıpırdanma ile FN'e karşı harekete geçiyorlar.

Strasbourg gösterisi, uyuşmuş sol partileri ve Fransızları bir hayli dürttü ve cesaretlendirdi.

Ordu'yla yeni dönem

HABER MERKEZİ / Önceki hafta MED TV'de bir programa telefonla katılan PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan, Türkiye'de yeni bir dönemin başladığını ve buna askerlerin damgalarını vurduğunu,Meclis ve hükümetin işlevsiz hale geldiğine da dikkat çekerek yeni süreci asker politikacıların yönlendirdiğini belirtti.Siyasetin tıpkı doğa gibi boşluk tanımadığından hareket eden Öcalan ordunun yeni tarzına karşı kendi tutumlarının ne olacağı hususunun daha çok önümüzdeki gelişmelerin tayin edeceğini açıkladı.

Öcalan, son dönemlerde Kendal Nezan, Şerafettin Elçi ve HADEP'lilerle görüşme yapılacağı yönünde duyum aldığını belirterek böyle bir çözümün "NATO içi çözüm" olacağını söyledi. Öcalan, sorunun çözümü doğrultusunda olumlu adımların atılması halinde, buna dolaylı fiili ateşkesle yanıt vereceklerini de ekledi.

Ordunun bugünkü yaklaşımlarının önemli olduğunu kaydeden Öcalan, orduda beliren yeni eğilim hakkında da şunları söyledi. "Yeni politik renkler, yaklaşımlar ve en önemlisi de bir işleyiş mekanizması var. Hem politik hedefleri hem de işleyiş mekanizması itibarıyla, Ordunun ne yapmak istediğini aslında kimse anlamış değil. İşin siyasi partiler sistemine dayalı kısmı çok önemli bir zaafı yaşıyor; Cumhuriyet tarihinde özellikle '46'lardan beri, hatta 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül'den çok daha fazla bir tükeniş yaşanıyor. Bana göre bu anlaşılır bir hususdur. Sağıyla soluyla mevcut partiler, Türkiye'nin hiçbir önemli sorununa kesinlikle bir çözüm üretemediler. Ordu, politika anlamında siyasilerden daha ileridedir. Ordu resmen darbe yapmıyor. Mekanizmanin ikinci bir özelliği burada. Politikayı uygulama araçlarında değişiklik var. Bana göre ordu, Genelkurmay ve sorumluluk düzeyindekiler, olanları ciddiye alarak şunu görüyorlar: Mevcut siyasi kadrolar kesinlikle gereksizleşmiştir. Bu aşınmadır; siyasi iktidarları gereksizleşmesidir."

"Ordunun yeni eğilimi nedir?" sorusuna ise PKK Genel Başkanı, "Açık bir darbe kesin bir seçenek olarak düşünülmüyor ve düşünüleceğini de sanmıyorum. Yeni model konusunda, sanırım şöyle bir deyim kullanmanın tam zamanı: Asker politikacılar. Çok ilginç aslında, siyasi gelişmeyi, siyasi çözümü, siyasi partilerin kendileri tıkıyor. Siyasette boşluk olmaz, mutlaka birileri doldurur. Bir devrimci güç de ortada olmadığına göre, en dinamik, hazırlıklı, derli-toplu, bilinçli bir güç olan ordunun kurmay düzeyi bunu giderek doldurmaya çalışacaktır" şeklinde cevapladı.

Türkiye'nin kritik durumunun darbeyi zorlaştırdığını kaydeden Öcalan, şöyle devam etti: "Susurluk olayı da, Yüksekova, bilmem ne çeteleri olayı da bu yaklaşımın bir sonucu. Ordu fazla derin ve bir reform biçiminde olmasa da bir adım attı. Bu, şüphesiz parlamentonun, hükümetin, siyasi partilerin durumunu zorlamayı da amaçlıyor ve çok ciddi bir politikadır. Bugün yarın hükümet de tükenişe girecek. Bu yöntemle PKK'yi zayıflatmak mümkün değil. Şimdi bunu generallerin biraz anlamış olduğu ortaya çıkıyor. Bu işin içine biraz siyaset karıştırmak istiyorlar. Bu siyasi çözümdür demiyorum ama kesin bir politik cevap vermek istedikleri açıkça ortadadır. Yönü nedir, hedefleri nedir, ne kadar ciddiyeti vardır, bilemem, ama böyle bir adımın varlığından kuşku duyulamaz."

Türkiye'nin Kürt sorunu nedeniyle nefes alamaz duruma geldiğine dikkat çeken Öcalan, çeşitli kesimlerle yoğun olarak görüşmeler geliştirildiğini söyledi. Öcalan, "ulaşan son bilgilere göre Kendal Nezan Ankara'ya gidecekmiş. Yine Şerafettin Elçi ile oldukça ilgileniyorlar, hatta HADEP içinden bazıları ile görüşecekler. Böyle bir durum var, olabilir yani. Bu biraz NATO içi bir çözüme benziyor.

Eğer bununla PKK'nin zayıf düşürülmesi planlanıyorsa, bu, bizim için eski yöntemlerin aynen devrede olduğunu ve buna biraz daha güç verilmek istendiğini gösterir. Ne yapacağız buna karşı? Tavırlarımızı radikalleştireceğiz. Eğer ortamı genelde yumuşatmanın bir alt basamağı olarak düşünülüyorsa, biz buna bir şans tanımak istiyoruz" dedi.

Erbakan'la dolaylı da olsa bazı adımların atılması istendiği mesajını aldıklarını ancak bunun arkasının gelmediğini sözlerine ekleyen Öcalan, rejimin aslında taktik yapmaya ihtiyaç duyduğunu, buna karşı temkinli davrandıklarını, cephede gerilla tarzına girerek daha kalıcı, daha köklü bir hız kazandırmak, bir tarz oturtmak istediklerini söyledi.

PKK olarak hızlı ve açık bir ateşkesten yana olduklarını vurgulayan Öcalan:

"Bu çağrıları yılbaşı ile birlikte sürekli yineledik. Ama mevcut duruma baktığımızda ki operasyonların devam ettiğini görüyoruz. Mesela Deniz Kuvvetleri'ni Cudi dağına diktiler. Şimdi Deniz kuvvetleri'nin Cudi dağında ne işi var? Demek ki ordu gerçekten zorlanıyor. Bir de, bu yeni gelişmeler var. Biz önümüzdeki günlerde bunu sınayacağız. Bu umduğumuz temelde gelişirse bir yerde dolaylı bir ateşkes, resmi değil de fiili, gelişebilir. Eğer gerçekten Türkiye'li büyümek istiyorsa, bunu yolu, Kürtle ilişkinin düzenlenmesinden geçer" dedi.

Öcalan panelin sonunda Almanya'nın Türkiye'yi desteklediğini de söyleyerek şunları ekledi: "Halen PKK dernekleri ve Kürtler üzerinde baskı uygulanmakta. Almanya bizi gerileteceğini sanıyorsa aldanıyor. Bizim Alman sistemi ile çok bilinçli bir biçimde herhangi bir ilişkimiz yok. Olsa da biz böyle mücadele etmeyiz. Almanya'nın anlaması gereken budur. Bütün Kürdistan'ın boşaltılmasında Almanya'nın rolü çok büyük."

Kürt liderler zirvesi

Güney Kürdistan Kürt liderleri Mesut Barzani ve Celal Talabani'yle, iki günlük temaslarını tamamlayan ABD yetkilileri, Nisan ayı içinde Ankara'da bir Kürt Zirvesinin yapılacağını açıkladılar Bu defaki görüşmelere ABD'nin bakan düzeyinde katılması olaya verdiği önemi gösteriyor. ABD Dışişleri'nin Yakın Doğu'dan sorumlu bakan yardımcılığına vekalet eden David Welch ile Kuzey Körfez İşleri Direktörü Robert Deutsch, geçen yılın Ağustos ayında Bağdat'a bağlı birliklerin Erbil'e girmesinden bu yana, Washington'ın Irak'a gönderdiği en üst düzeyli yetkililerdi. Welch ve Deutsch'un temasları hakkında bilgi veren Dışişleri Sözcüsü Nicholas Burns, "Bütün taraflar, bundan sonraki üst düzey görüşmeleri önümüzdeki haftalarda Ankara'da gerçekleştirmek üzere, zaman geçirmeden ve hızla hazırlık yapılması konusunda anlaştılar" dedi.

Sözcü, Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB) liderlerinin "yüzyüze" görüşmeye ikna edilip edilmediği konusunda kesin bilgi vermezken, amacın bu olduğunu ve Türkiye'nin ABD'yle bu konuda tam bir işbirliği yaptığını vurguladı.Sızan haberlere göre Kürt liderler toplantının Türkiye'den başka bir ülkede yapılmasını istediler.Türk hükümetinin Kürt sorununun çözümünü istemediği, toplantılara katılarak olumlu gelişmeleri bir anlamda sabote ettiği söyleniyor.

(HABER MERKEZİ)

Başka işin yoksa paket yap

Başbakanlıkça hazırlanarak MGK'ya sunulan paketin içeriği azçok belli oldu. Eski paketlerden pek bir farklılığı olmadığı anlaşılan pakette iki ana bölüm var. İlk bölümde yasal düzenlemeler var. Bunların yıl sonuna yetişmesi güç görünüyor. Paketin öteki bölümünde kamu yatırımları ve özel teşvikler var.

Bölgeye yönelik en önemli teşvik, "taşınma desteği" olarak dikkati çekiyor. Kürt İllerine komple tesis taşımak isteyen firmalara, yüzde 50 faizli fon kaynaklı kredi verilmesi öngörülüyor. Vergi teşviği kapsamında üretici firmalardan 5 yıl süreyle muhtasar alınmaması planlanıyor. Bölgedeki sanayi tesislerine yüzde 50 indirimli enerji verilmesi, ucuz arazi devri, faizsiz döviz bazında kredi aktarılması da diğer teşvikler arasında yeralıyor.

(HABER MERKEZİ)

Kürt milletvekillerinden güçbirliği girişimi

HABER MERKEZ / Geçmiş yıllarda çok nadir biraraya gelen Kürt milletvekilleri nihayet bir araya geldiler. Henüz görüşlerini net ifade etmeyen bu girişimin nasıl şekilleneceği zaman içinde belli olacak Siyasi gözlemciler panlamento içinde yer alan Milletvekillerin genel yapısına bakıldığında bu güçbirliği girişiminin pek umut vermediği kanısındalar.

Kendi partilerinden umduklarını bulamayan Meclis'te grubu bulunan partilerin bölge illerinden seçilen milletvekilleri güç birliğine gittiler.

Meclis'te biraraya gelen yaklaşık 30 milletvekili, aralarında RP ve DYP'nin 2 devlet bakanının da bulunduğu 10 kişilik bir komisyon kurarak, partiler üstü bir çözüm arayışına başladılar. Toplantıda, hemen hemen bütün Kürt milletvekilleri "Bu sorun politika konusu yapılmamalıdır. Ülkenin refaha kavuşması için bu sorunu mutlaka uzlaşmacı bir zihniyetle çözmeliyiz" görüşünü dile getirdiler. Milletvekilleri aralarında RP'li Devlet Bakanı Sacit Günbey, DYP Devlet Bakanı Salim Ensarioğlu, ANAP Genel Başkan Yardımcısı Salih Yıldırım, DSP'li Çetin Bilgir, Musa Okçu, Süleyman Çelebi, Selahttin Beyribey, Mahmut Duyan'dan oluşan bir komisyon kurdular.Komisyon önümüzdeki günlerde çalışmalarına başlayacak.Çalışmalarda hangi sorunların ön plana çıkacağı zaman içinde belli olacak.Parlamento dışı muhalefetle ilişkilerde henüz netleşmedi.

Kirli savaş tüm hızıyla sürüyor

HABER MERKEZİ Artık sonlarına gelindiği söylenen kirli savaş can almaya devam ediyor. Bingöl Şeytan Dağı eteklerinde başlatılan askeri harekatın ardından çıkan çatışmada, 8 asker öldü. Helikopterlerin bombaladığı alanda, küçük çaplı yangınlar çıktı. Batman'ın Gercüş ilçesi kırsal alanında operasyon yürüten askeri birlikler ile PKK'liler arasında çıkan çatışmada bir üstteğmen ile 3 erin öldüğü bildirildi. Gabar Dağı'nda başlatılan harekat ise sona erdi.

Bingöl'ün Kiğı ve Karlıova ilçeleri başta olmak üzere bir çok bölgede geçen haftada çatışmalar tüm hızıyla sürdü. Çatışma bölgesinden gelen haberlere göre takviye güç olarak gönderilen bir panzer de PKK'liler tarafından pusuya düşürüldü. PKK'lilerin roketatarlı saldırısı sonucu tahrip olan panzerde biri uzman çavuş 3 asker öldü. Çatışmanın ardından Cobra helikopterleri tarafından uzun süre bombalanan bölgedeki ormanlık alanlarda küçük çaplı yangınlar çıktığı belirtildi.

Gercüş ilçesi kırsal alanında da 5 Mart günü sabah saatlerinde askeri harekat başlatıldığı haberleri ulaştı basın kuruluşlarına . İlçe Jandarma Taburu'na bağlı askerlerin yanısıra, ilçeye bağlı Qentarl (kantar) köyü korucularının da katıldığı harekat, akşam saatlerinde çatışmaya dönüştü. Qentarl köyü yakınlarında çıkan ve sabah saatlerine kadar yer yer devam ettiği belirtilen çatışmada Jandarma Üsteğmen Tevfik Pehlivan ile adları öğrenilemeyen 3 er öldüğü söyleniyor. Üsteğmen Pehlivan'ın cenazesi Çankırı'da toprağa verilirken, bölgede harekatin devam ettiği bildirildi

Şırnak'ın Gabar dağında yaklaşık bir hafta önce başlatılan ve Dergul (Kumçatı) köyünde ikamet eden Batuyan aşireti lideri Korucubaşı Osman Demir'e bağlı korucuların da yer aldığı askeri harekat sona erdiği haber verildi. Yerel kaynaklar, harekatta 2 Nisan günü çıkan çatışmada çok sayıda asker ile 3'ü ağır olmak üzere 5 korucunun yaralandığını söylediler.

Sosyalizm ve Anadil

Cahit BİNAY

Anadil nedir? Neyi ifade eder? Anadil sadece bireyin yaşadığı coğrafyanın dilini mi yansıtır? Anadil ile soy birliği arasında ne gibi bağlantı vardır? Anadilde ulusun psikolojik özellikleri, tarihin etkisi ne kadardır? sosyalistler anadilini nereye oturtmalıdır? bu ve buna benzer soruları çoğaltmak mümkün. Anadil, bireyin kendisini ifade edebildiği, yaşadığı coğrafyanın özelliklerini taşıyan doğal refleksidir. Bu doğal refleks özellikle bağımlı ve sömürge uluslarında, kiimlik ifadesinin belirgin noktasıdır. Bundan dolayı da eğemenlerin politikaları daha çok ana dil üzerinedir. Yasaklamalar, asimilasyon, daha çok ekonomik baskılarla iç içe geçerek bireyleri, dillerinde soyutlama, yabancılaştırma hedefi açıkça görülür.

Sömürgeci politika ile anadil arasındaki bağlantıyı klasik sömürgelerde izlenen politikalarda daha rahat gözlemleyebiliriz. Klasik sömürgeciliğin tipik örneğini yaşayan Afrika kıtasında bugün bir dil karmaşası yaşanmaktadır. Bir çok Afrika ülkesinde çoğunluğun dilini teşkil etmeyen sömürgecilerin dilleri bugün resmi dil olarak kabul edilmektedir. Afrika kıtasında sadece Tanzanya, Somali, Sudan, Mısır, Libya, Tunus, Cezayir, Fas, Batı Sahra'da çoğunluğu oluşturan ulusların kulladığı dil resmi dil olarak kabul edilirken, diğer kıta ülkelerinde ise sömürgecilerin miras bıraktığı Portekizce, Fransızca, İngilizce resmi dil olarak kullanılmaktadır. (kaynak: The wew state of the world atlas) olaya sadece kendini ifade etme bakımında bakıp, ana dili ikinci plana atarak sorun çözümlenemez.

Rus yazar Emmanuel Kazakeviç "Ekim ön gününde Lenin-Mavi defter" romanında Lenin'in kendi anadiliyle Rusça konuşma tavrını şöyle anlatır. "Zinoyev iyi eğitimli nazik ve konuşkan bir adamdı ama çok unutkan ve ihmalkardı. Çocukları hiç önemsemiyordu. Bazen diğerlerinin yanında bazen onların anlamasını istemediği için Lenin'le Fransızca ya da Almanca konuşmaya kalkıyordu. Ama Lenin buna çok sinirleniyor ve her zaman Rusça yanıt veriyordu." Lenin Rusca konuştuğu için şövenmiydi? Hayır Lenin kendisini ve çocukların anladığı dil olan Rusça ile konuşuyordu. Kendisini Almanca ya da Fransızca da ifade edebilirdi. Sosyalistler içinde geldiği sınıfın anadilini konuşmakla kendileriini ifade edebilirler. Anadilleriyle içinde geldiği halkın, yani işçiler ve yoksul köylülerin psikolojik özellikleri, ilerici tavırlarını da beraberinde yansıtırlar. Asimile edilmiş, kendine yabancılaşan bireyler, konuştukları farklı dillerin kimliklerini de zamanla kabullenmiş olurlar. Lenin'in çocukların yanında ana diliyle konuşması, bugün Kürt aydınlarına, yazarlarına, bir çok şeyi hatırlatmalıdır. Lenin'in ana dilde konuşma tavrı, sosyalistlerin de konuyla ilgili tavrını yansıtmaktadır.

İnsanlarda psikolojik olarak en etkili dönem çocukluk dönemidir. Bu dönemde edinilen yaşam biçimi, davranış kültürü, konuşma dili kalıcıdır. Bu dönemde anadil aynı zamanda ulusal kültürün, bilincin de ilk basamağıdır. Çocuklar anadiliyle kendini ifade ederek, yaşamlarının ilerisinde kalıcı olarak dilleriyle konuşurlar. Ulusal bilinç çocukluk döneminde filizlenir. Nitekim Zinnar Silopi kendisinde ilk ulusal uyanışın kaynağı konusunda çocukluk dönemini göstererek şu anısını anlatır. "Bir gün yemek esnasıında babam ayran kasesini sofradan kaldırarak. - paşam biz ayranı böyle içeriz-" diye ayranı kasesinde içmeye başladı. (.....) özellikle çocukluğumda kulak misafiri olduğum Abdulkadir Efendinin kürtlüğümüze dair söylediklerıyle babamın 'biz Kürtler ayranı böyle içeriz' sözlerinde aldığım duygu beni etkilemiş Kürtlük duygu ve düşünceleri bende uyanmaya başlamıştı.' (Doza Kurdistan Say. 2) Yine Enver Hoca ulusal kurtuluş mücadelesinde tanıştığı İngiliz generalin kendisine viski ikram etmesi üzerine şunlarız söyler " .....bana bir bardak rakı doldurun çünkü dedem ve babamın içtikleri içkiydi" bunun üzerine İngiliz generali "siz tutucusunuz bay Hoca " der. Enver Hoca kendisine şu cevabı verir. "halkımızın güzel şeylerini tercih edememezlik yapamam. Ana vatanımızı canımızdan çok sevmeliyiz."

Yunanlı komünist ozan Yannis Ritsos anadil konusunda şunları söyler; " Ben ozanım. İlerici bir ozanım. Yunanistan'ı severim. Yunanistan' ı hümanizmanın vatanı olduğu için severim. Kendi dilim dışında yabancı bir lisanda konuştuğum zaman, ahmaklaşır gibi olurum. Duygu ve düşüncelerim yoksullaşır. Her ozan bu tedirginliği duyar. Nazım da öyleydi yazabilecek kadar iyi Fransızca ve Rusça bimesine rağmen Türkçeden başka bir dil kullanmamıştır. Ancak çevirmenlerine bir yaardım söz konusu olduğu zaman Rusça ve Fransızca bilgilerini kullandı. Ülkemiz sosyalistleri anadildeki tavırlarını olmassa olmaz kararlılıkla her platformda, günlük hayatta konuşarak savunmalıdırlar.

nû Roj

Çeteleşmeye sivil kuruluşlar elkoydu

HABER MERKEZİ / Son zamanlarda Türkiyede bir canlanma gözleniyor. Politik çevreler bu canlanmanın iyiye işaret olduğunu belirtiyorlar Türkiyenin bu tür canlanmalarla önünün açılabileceğini vurguluyorlar. Görüşlerine başvurduğumuz kişiler canlanmayı yeterli bulmuyorlar "Türkiyenin sorunları çok ağır bu kadarcık bir muhalefetle sonuca ulaşmak çok zor" diyorlar.

Siyasi partiler, sendikalar, meslek odaları ve demokratik kitle örgütleri tarafından oluşturulan güçbirliği, Susurluk olayında ortak hareket etmek ve bu konuda halkın raporunu açıklamak üzere 13 Nisan'da Kızılay'da toplanma çağrısı yaptı. Güçbirliği tarafından yapılan açıklamada, "Susurluk'un çetelerin, katliamların, yolsuzlukların ve ülkede yaşanan tüm olumsuzlukların hesabını bir bütün olarak ancak toplumsal muhalefet güçlerinin birliği sorabilir" denildi.

Susurluk sonrası ortaya çıkan ilişkilerin kapatılmasına karşı çıkan sendikalar, siyasi partiler, meslek odaları ve demokratik kitle örgütleri hafta içinde TMMOB Genel Merkezi'nde biraraya gelerek demokratik güçbirliği oluşturdular. Güçbirliği adına açıklama yapan TMMOB Genel Başkanı Yavuz Önen, Türkiye'nin yol ayrımında olduğunu belirterek, "Ya anti demokratik uygulamaların arttığı, kirli savaşın sürdüğü, çetelerin cirit attığı, adaletsizliğin yoğunlaştığı ve siyasi iktidarların beslediği İslamcı-şeriatçı güçlerin yaşamı bütünüyle tehdit eder hale geldiği bu gidiş devam edecek, ya da toplumsal muhalefet güçlerin ortak mücadelesiyle illegal devlet kurumlarının, şeriatçı örgütlerin dağıtıldığı, barışın, özgürlüklerin, emekçilerin haklarının kazanıldığı, çok kimlikli, çok kültürlü, çok inançlı toplumsal hayatın önü açılacaktır" dedi.

Barışı çeteler engelliyor

Toplumsal hayatı tehdit eden, siyasetten ekonomiye kadar tüm alanları ahtapot gibi saran çeteler olayının açığa çıktığı, Susurluk kazasının üzerinden uzun bir süre geçmesine rağmen kirli ve kanlı ilişkilerin üstünün örtülmeye devam edildiğini kaydeden Önen, Refahyol hükümetinin baskıları sonucu TBMM Susurluk Komisyonu Raporu'nun suçluları açıklanmayarak geçiştirilmeye çalışıldığını vurguladı. Önen, konuşmasını şöyle sürdürdü; "Son dönemlerde askerlerle karşı karşıya gelen RP, susurluk konusunda ortağı DYP ve Çiller'i rehin almıştır. Başbakan Erbakan, Ağar ve Bucak hakkındaki suç fezlekesini elinde bir koz olarak tutmakta, Çiller'in yolsuzluklarını örtmekte ve bu yolla iktidardaki yerini korumaya çalışmaktadır"

Susurluk'ta ortaya çıkan skandalın, devlet içerisinde çeteleşmeye, askeri çevrelerin de değişik düzeylerde karıştığına dikkat çeken Önen, "İllegal devlet kuruluşu olan JİTEM'in de bu ilişkilerin içinde yer aldığı bilinmektedir. Sürmekte olan kirli savaşın sona ermesinin ve barışın sağlanmasının önündeki en büyük engelin bu tür illegal örütlenmeler olduğu bizzat devletin savcısı tarafından da ifade edilmiştir" diye konuştu.

'Hesabı güçbirliği sorabilir'

Susurluk kazası sonrası yaşananların, yıllardır kontrgerillaya ve devletin illegalleşmesine karşı mücadele edenleri haklı çıkardığını anlatan Önen, "Bu suçları işleyenlerin ve devletin çeteleşmesine yolaçanların, gerçekleri açığa çıkarmasının mümkün olmadığını bir kez daha gözler önüne sermiştir. bu durum göstermektedir ki; Susurluk'un çetelerin, katliamların, yolsuzlukların ve ülkede yaşanan tüm olumsuzluklarını hesabını bir bütün olarak ancak toplumsal muhalefet güçlerinin birliği sorabilir" diye konuştu. Sendikalar, siyasi partiler, meslek odaları ve demokratik kitle örgütlerinin, Türkiye'nin demokratikleşmesinin önünün açılması için biraraya geldiğini ve birlikte hareket edeceklerini belirten Yavuz Önen, "13 Nisan'da Ankara Kızılay'da halkın, raporunu açıklamaya çağırıyoruz" dedi. Önen, oluşturulan güçbirliğinin 23 Nisan'a kadar sürecek olan "Sürekli Aydınlık" eylemini desteklediğini de sözlerine ekledi.

Bir gazetecinin "Güçbirliği sadece Susurluk için mi oluşturuldu? bunun sürekliliği sağlanacak mı?" yönündeki sorusuna, Önen; "Bu platformun sürekli olmasını istiyoruz. 13 Nisan'dan sonra gündemimizde 1 Mayıs'ın etkin biçimde kutlanması yeralıyor" yanıtını verdi. Önen, güçbirliğinin siyasi partiler ve demokratik kitle örgütlerinin katılımıyla daha da güçleneceğini de sözlerine ekledi.

Kaybedenler arar mı?

İki yıla yakın bir zamandır kararlılıkla kayıplarını arayan ailelere son zamanlarda İstanbul Polisi musallat oldu. Emniyet bünyesinde oluşturulan 'kayıpları arama birimi' polis otobüsünde kayıp ailelerine megafonla yaptığı çağrıda 'Polisinize güveniniz. kayıplarınızı birlikte arayalım ,başkasının aleti olmayın' diyerek aileleri sindirmeye çalışıyor. Her cumartesi benzer anonsa aileler tepki göstrdikleri halde onlar yinede oraya geliyorlar.Aileler kaybedenlerin kayıpları bulmayacağını biliyor ve gereken karşılığı veriyorlar. Copun yapamadığını bu tür bir çabayla yapmak istiyorlar. Cumartesi Anneleri, gözaltına alındıktan sonra cesedi bulunan ya da hiç haber alınamayan çocuklarının, faillerinin açıklanması halinde her cumartesi günü gerçekleştirdikleri "oturma eylemi"ne son vereceklerini belirttiler. Emniyete bağlı "kayıpları araştırma otobüsü"nün yaklaşık 2 aydır eylem yerine gelerek "Gelin bize başvurun. Sizin kayıplarınız bizim kayıplarımızdır" anonslarını "yüzsüzlük" olarak değerlendiren Cumartesi Anneleri, geçen hafta kaybedilişinin birinci yılında Talat Türkoğlu'nu andılar.

Tüm Bel-Sen temsilcileri, Talat Türkoğlu'nun Edirne'den gelen ailesi ve yakınlarının da destek verdiği Cumartesi Anneleri, Galatasaray Lisesi'nin önündeki eylemlerinin 99. haftasında yine gözaltındaki kayıpların durmasını ve kayıp faillerinin bulunmasını istediler. Her hafta olduğu gibi isyanlarını sessizce sürdürenkayıp yakınları, "kayıp otobüsü"nün lise önüne gelmesiyle bu kez isyanlarını sesli haykırmaya başladılar.

İşkenceyle öldürülen Hasan Ocak'ın babası Baba Ocak, "Devlet bize çocuklarımızı kimlerin öldürdüğünün net bir yanıtını verirse, biz de o zaman burada eylem yapmaktan vazgeçebiliriz. Buraya bu otobüsün getirilmesi, suçun örtbas edilmek istenmesinden kaynaklanıyor. Bu nedenle bu otobüs bizi rencide ediyor" dedi.

Eylemde söz alan bir cumartesi annesi de "biz polislerin hepsini karalamıyoruz, ama iyi niyetli polisler de içlerindeki katilleri çıkarsınlar" diye konuştu.

Haklar ve Özgürlükler Platformu Sözcüsü Oya Gökbayrak ise "kayıpları araştırma otobüsü"nü kastederek "İtiraf ediyoruz, biz kaybettik desinler ve anaların ayaklarını öpsünler" diye konuştu. Cumartesi Anneleri bu açıklamaları yaparken otobüsten "Gelin bize başvurun, acınız acımızdır, kaybınız kaybımızdır" anonslarının devam etmesi üzerine, eylemciler otobüstekileri yuhalayarak "Anaların öfkesi katilleri boğacak" sloganı attılar.Bu hafta yüzüncüsü yapılacak olan toplantıya Avrupadan bir heyetinde katılacağı belirtiliyor.

Dewlet-Çete, Aşîtî-Demokrasî

Xıdır EGîT

Gava gelekî welatê wî kolonî be, divê ew gel ji kolonyalîstan tu edaletê hevî neke. Em dizanin dewleta Tirk ya kolonyalîst, ji kevneşopîyek dîktatorî û bê kanunî tê. Armanca vê dewleta kolonyalîst ya bingehî, kolonîya xwe Kurdistana bi xêr û bêr û dewlemend di dest xwe de bigire, serwerî û mêtina xwe bidomîna. Ji roja "komara" xwe ava kiriye, hemû sîyaseta xwe li vê gore saz kirîye. Dewleta Tirk "faşist"e, "olîgarşî"ye, "dîktatorîya brokrasîya Kemalîzme"ye, "demokrasîya komorî"ye, ji gelê Kurd re ferq nake. Kînga gelê Kurd ji bo mafê xwe serî hildaye, kolonyalîstên Tirk, bi zilm û zor, îşkence, qetlîam û nefîkirin êrîşî gelê Kurd kirîye, tu maf û edalêta mirovî nasnekirîye. Ji bo ku gelê Kurd, doza mafê xwe neke û berxwe nede, têr nebe, xizan, cahil û nêzan bimîne, çi ji destê vê dewletê hatîye pêk anîye. Loma dewleta Tirk, aborîya Kurdistanê, mîna aborîyek talanê bikar anîye. Bi qestî reforma axê çênekir; bi axatî, begîtî û şêxtîyek radest re kete pêwendî û tifaqê. Ziman û çanda Kurd qedexe kir. Zarokên Kurd, heta ji perwerdekarîya bişaftar (asîmîlasyonî7 jî bêpar hîşt. Sedem her yeke, ji bo ku serwerîya kolonyalîst bidome. Rewşa gelê Kurd, li Iraq, Iran û Sûrî jî ji vêna ne cuda bûye.

Belkî piran ji we di rojnaman û telewîzyonan de, mukirên (îtîrafên) mukirdar Murat Demîr û Murat Îpek xwend û gohtarî kir. Li hemberî gelê kurd, dewleta tirk di çalakî û kirinên xwe de ku çawa tu ehlaqê mirovî, qanûnên xwe û yên navnetewî nasnake, carek din dinya-alem, Kurd û Tirkê di xwe de pê hesîya. Dîsa hînbûn ku ev dewlet, ji karbidestên xwe nî biçûk, hetanî serokwezîr û serokkomarê xwe, ku di hundir hovîtî û qirêjîyek çawa de ye. Qirkirinên gund û bajaran, kuştinên "qisasnedîyar", "îşkence", berhevdana gel û rêxistinên dînî (olî7, kuştina parlementer, mamoste, karmend û serbazên xwe nî bilind, bazirganîya eroyîn û çekan bûye parçekî jîyana dewletê. Êdî gel jî baş hîn bû ku ev dewlet bi xwe çete û şakî ye. Ji roja ku ev dewlet saz bûye jî, ji bo ku eşqîyatîya xwe veşêre, ji hemû tevgerê Kurd re gotîye, "şakî-çete". Ji vê encamê, divê em bala xwe bidin du xalê gelek girîng. Xala yekem, divê em neyar û metodên wî nas bikin, ya duem jî,divê em xwe û helwesta xwe fam bikin.

Li hember me, neyarekî hov û eşqîya (çete) heye. Ev neyar, ji serwerîya xwe re tu sînor û qanûnên mirovî nasnake. Em dizanin ku heta aniha, serwerîya xwe, bi darê zorê û metodên hovîti dimeşîne. Wahşetên mezin jî, bi destên xayin û çahşên Kurd pêk anîye. Bingeha berhevdan û cudatîya gelê Kurd, ji sedsalan û dehsalan hatîye avakirin.

Meriv kani bêje; "ev helwesta dewleta Tirk, sucê tevgera Kurd ya çekdarî ye?" li gorî min na! Kîjan rêxistina Kurd dest bi şer bikira, helwesta dewleta (çeta) Tirk nedihat guhartin. Na, heger em bêjin; "şer nehata li darxistin, metodên aşîtî û demokratîk bihata parastin wê çetîr biba", wê gavê divê em ji xwebipirsin; "eşqîya" çiqas jî aşîtî û demokrasîye fam dikin?

Gotina min ya dawîn ev e: Hetanî ku sosyalîstên Kurd rîsk û dijwarîya çalakîyên çekdarî nedin çavê xwe, di rewşa îro de nikarin pêşengîyê ji gelê Kurd re bikin.

'*1 dakika*'nın 2. seansı

Susurluk skandalında ortaya çıkan devlet-mafya ilişkilerinin sorumlularının yargı önüne çıkarılması için "Yurttaş Girişim"i tarafından şubat ayında başlatılan "Sürekli Aydınlık İçin Bir Dakika Karanlık" eylemi, geçen hafta "İsyan ediyorum, ısrar ediyorum" sloganıyla yeniden başladı. İkinci uyarı dönemi olarak yeniden başlatılan eylemde, ilkinden farklı olarak evlerin pencere ve balkonları ile otomobillere beyaz bir kurdele asılıyor..

18 gün boyunca her akşam saat 21.00'de gerçekleştirilen eylem, bu kez "parlamentonun üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getirmesi" mesajını vermek üzere TBMM'nin kuruluş yıldönümü olan 23 Nisan'a kadar sürecek.

Eylemi yeniden başlatan Yurttaş Girişimi, Susurluk Araştırma Komisyonu'nda hazırlanan ve geçen hafta TBMM Başkanlığı'na teslim edilen raporun işaret ettiği sorumlular hakkında gereğinin yapılması için kamuoyu baskısı oluşturmayı hedefliyor. İlk olarak şubat ayında başlatılan, geniş kitlelerin katıldığı ve referandumla 9 gün daha uzatılan eylem, tencere-tavalı renkli eylemlerle çeşitlendirilmişti. "İsyan ediyorum, ısrar ediyorum eylemi"ne 6 nisan akşamı start verildi. **(İSTANBUL)**

İmzalar Mayıs'ta Meclis'te

Türkiye'de şimdiye kadar yürütülen en büyük sivil kampanya olarak adlandırılan "Barış İçin Bir Milyon İmza" kampanyası, imzaların 17 Mayıs'ta TBMM'ye verilmesi ile sona erecek. Bu güne kadar kampanyanın değişik etkinliklerle sürdürüleceğini belirten kampanyanın sözcüsü Yağmurdereli, Avrupa'da da toplanan imzaların Alman heyeti tarafından 6 Nisan'da kendilerine teslim edileceğini söyledi.

13 yıldan bu yana süren kirli savaşın son bulması, silahların susması için, aydınlar, yazarlar ve sanatçılar tarafından 1996 yılının Ekim ayında başlatılan, "Barış İçin Bir Milyon İmza" Kampanyası, 17 Mayıs'ta imzaların TBMM Başkanlığı'na verilmesiyle sona erdirilecek. Konuyla ilgili kamuoyuna bilgi veren kampanyanın sözcüsü Eşber Yağmurdereli, bu kampanyanın başlangıcı itibariyle gerçekleşen en önemli sivil bir girişim olduğunu belirterek, "Bu kampanya, Türkiye tarihinde gerçekleştirilen en etkin ve geniş katılımlı bir sivil kampanyadır" dedi.

Kampanyanın hedefine ulaştığını, topladıkları imzaları da 17 Mayıs'ta TBMM'ye teslim edeceklerini kaydeden Yağmurdereli, TBMM Başkanından randevu talep ettiklerini belirtti. Yağmurdereli, "Yazarlar, sanatçılar ve aydınlarla birlikte bu imzaları TBMM'ye teslim edeceğiz. Aynı gün Ankara'da bir barış şöleni düzenleyeceğiz" dedi. Yağmurdereli, kampanyaya imza atarak katılan 60 civarında milletvekilinin bu süreçte, TBMM'de gündem dışı söz alarak konuyu TBMM'de dile getirecekleri de belirtti.

Yağmurdereli, imzaların teslim edileceği 17 Mayıs'a kadar illerde oluşturulan barış komitelerinin, paneller, seminerler ve barış şölenleri düzenleyeceğini, 8 Nisan'da aralarında Avrupa Parlamentosu milletvekilleri ve Alman parlamenterlerin de bulunduğu heyetin, kampanya için Avrupa'dan topladıkları imzaları, İstanbul'da kendilerine teslim edeceklerini, kampanyaya katılan kurum ve kuruluşların ise 12 Nisan'da imza standları açacaklarını sözlerine ekledi.

(İSTANBUL)

'Sivilleşen' Ordu

"Şeriat-müdahale" tartışmaları boyunca ordunun planlı bir şekilde direkt siyasal güç haline getirilidiği gözlemlendi. "Askerler ne diyor?" diye sormak artık "ayıp" değil!...

Ordulaşan Toplum

Gündemin dayatılmış ögeleri, toplumun bir çok kesiminin ordunun bu stratejisini kabule itiyor. Toplum,'gönüllü' biçimde ordulaştırılıyor; kronik müdahaleler 'meşru' sayılıyor.

Kürt Güçleri Nereye?

Yaratılan düşünsel bombardımanın kimi Kürt güçlerini de 'yaraladığı' gözleniyor. Ordunun 'çözücülüğünü' kabullenen kimi güçler, kemalizmi de rehabilite etme niyetinde.

HABER MERKEZİ- Refahyol iktidarıyla birlikte hızlanan tartışmaların politik çözeltisi, ordunun 'siyasetin asli unsuru' haline getirilmesi ve toplumun da bunu tartışmadan kabullenmesi biçiminde sonuçlanıyor. Bu planlı stratejinin kimi Kürt güçlerince de 'kabule mashar' bulunduğu gözlemleniyor.

Stratejinin uygulanmasına 'susurluk kazası' sonrası hız verildi. En yetkili ağızların, "itirazlarının, çeteleşmeni kişisel/grupsal çıkarlar için kullanılmasına ilişkin olduğunu" beyan ettikleri; bir başka deyişle, çeteleşmenin 1993 öncesini (kirli savaş boyutu) kurcalamak niyetinde olmadıklarını açıkça dillendirdikleri bir ortamda, MGK, bu "kırmızı çizgi"nin aşılma tehlikesinin kapıya dayandığını gördü. Böylece, Susurluk'u "adliye-i vakay"den saydırmaya çalışmakla, toplumu kemalist laisisiz çerçevesinde 'ordulaştırmak' amcı çakıştırıldı; düğmeye basıldı. Müslüm Gündüz'ün evinin basılmasıyla başlayan süreç, Sincan'daki tank geçidiyle doruğa tırmandırıldı ve son olarak 8 yıllık eğitim"le sürdürüldü.

Daha önce gazetelerin kısa haberlerine konu olabilen MGK toplantıları, artık heyecanlı dedektif romanları gibi izlenmeye ve manşetlere taşınmaya başladı. Amaç önemli ölçüde gerçekleşmişti. Ordunun siyasete direkt katılımı 'doğal', hatta 'zaruri' saydırılmıştı. Artık bir bürokrat atamasında bile tüm 'sivil' taraflar ordunun ne dediğini önemser ve daha önemlisi, bu önemsemesini gayet 'rahat' biçimde dillendirir olmuştu. Ordu, bir açık darbe yapmaksızın beyinleri haki renge bürümeye başladı.

Çevik Bir'in ordunun darbe dönemi dışındaki 'teamülleri'ne aykırı biçimde iç ve dış siyasi gelişmeler üzerine açık 'perspektifler' sunmasıyla sembolize edilen bu eğilim; Susurluk, eğitim ve hatta Emniyet Genel Müdürü atamasına kadar bir dizi olguda açıkça yinelendi. Ordu, sivil hayata direkt ve artık günlük biçimde müdahalelerde bulunması anlamında 'sivilleşiyor' artık...

Elbette bunun bir başka anlamı, 'toplumun ordulaştırılması'ydı; bu yolda da aynı oranda mesafe alındı. 'Demokratik' geçinenler bile artık MGK'nın meşruiyetini tartışmaz oldu, hatta açıkça varlığını savundu.

Toplumun bu düşünüş tarzına getirilmesinde iki önemli nedenin bulunduğu gözlemlendi; öncelikle,her yanlarından dökülen rejem partilerinin aksine ordu, kendini yıpranma sürecinin dışında tutmaya çalıştı. Bunda da önemli ölçüde başarılı oldu ve hatta partilerden yaka silkmiş seçmenlerin yanında saf tutan bir izlenim yarattı. Somut 'derbederliği' yaşadığı savaş gerçeğinde ise "terör durduruldu" demogojisini hakim kılarak, başarısızlık minderini gizledi.

İkinci neden ise, "itiraz ettiği" izlenimi verdiği konunun, partileri aşan bir kapsayıcılık gibi algılanmasıydı. Refah, memleketi adım adım İran veya Cezayir'e dönüştürmeye çalışıyordu; partiler buna engel olamıyordu, engel olabilcek bir tek "kendisi" kalmıştı.... Argüman özetle buydu. Bu argüman, RP'nin 'değişim' bekleyen tabanını da 'hizaya' sokuyordu; her gün bu 'siyasal dayak' altında kalan RP seçmenine böylece 'hükümet olmak' ile 'iktidar olmak' arasındaki derin 'TC farkı' da hissettiriliyordu...

Devletin temellerini korumak böylece sivil hayatın da 'amacı' haline getirilince, iş, "devleti en koruyan" MHP lideri Türkeş'e ağıt yarışına ve onun tabanıyla güçlenmeş güçlülüğü bu tür yollardan bulmaya çalışma gibi garabetlere de varıyordu.

Virüs Kürtlere de bulaşıyor

Ordu hakimiyetinin bu yeni, 'sivilizasyon'a tabi tutulmuş halinin doğal hatta gerekli addelimsei fikri, en olmayacak kesimlerde bile etkisini gösterdi. Bazı Kürt çevrelerinin bunu olumladığı ve bunun dışavurumu olarak kemalizmi Kürtler nezdinde rehabilite etmeye çalıştıkları gözlemlendi.

Yalçın Küçük'ün geçen haftalarda Avrupa'da yayımlanan günlük Özgür Politika gazetesindeki yazısı, bunun açık bir örneğiydi. Ve "diyene değil, dedirtene bak" deyişini, hatırlatıyordu. Küçük, şöyle diyordu;

Kemalizm'le ittifak: "... bazı Kürtlerimiz Alevi derneklerinde Kemal Paşa fotoğrafları asılmasını sorun yapıyorlar. ilericiliğimiz, putlarla ve put kırmakla ve bu arada Kemal Paşa'nın kişiliğine saygısızlıkla hiçbir ilgisi olmamak durumundadır; yaptıkları ve özellikle halk gerçekliğine düşman politikaları, kesin eleştiri konusudur. Kendi konumumuzu çok netleştirerek, eleştirilerimizden hiç vazgeçmeden, Kemalistlerle ve çok zaman bağnaz Sünnilerle zulümleri yüzünden Kemalizme sığınmak zorunda kalan Alevi yurttaşlarımızla her türlü işbirliğine hazır olmak durumundayız."

27 Mayıs: "Türk gericiliği, 27 Mayıs ile 12 Mart ve 12 Eylül arasında kesin bir ayrım yapıyor; buna karşılık sözde 'Türk Solu' bunun üçünü aynı sepete koyuyor, kesin gaflettir. 27 Mayıs, kesin bir halk hareketi ve devrimidir."

Susurluk-MGK Programı: "Son MGK bildirisi ile Susurluk operasyonu arasında kesin bir mantık sürekliliği görülüyor. Bunu kırmak zorundayız. Bu kuruluş bizim bilimsel öngörülerimize de denk düşüyor; 'biz', son birkaç zamandır, başta Kürt sorunu olmak üzere temel sorunlarda bir dönüş ve çözüm süreci bekleyişi içindeyiz... Hem Susurluk operasyonu ve hem de MGK programı, başta Kürt davası, önemli sorunlarımızın çözümü yönünde temkinli adımlar olarak değerlendirmek zorundayız; bu iyi yönde bir zorunluluktur. Daha açık yazabiliyorum; Susurluk operasyonu, MGK programı ile muhtemel bir onurlu çözüm arasında birbirini izleyen ve kuvvetlendiren bir mantıksal bağ görülüyor. Kürtler aydınlık istiyorlarsa ve ben istediklerine inanıyorum; bir çözüm için, MHP ve Refah karanlıklarının kamu düzeni ile ilgili bağlarının koparılması yönünde, korkak da olsa, adımlara şaşmamak gerektiğini düşünüyorum.

Refah Partisi ve Çeteler: "Çatlı'nın katliamlara başladığı zaman, Milliyetçi Cephe (MC) Hükümeti vardır ve Erbakan, bu hükümetin başbakan yardımcısı olarak görev başında bulunuyor... Bu canilerin bağlı olduğu MHP'yi, 91 yılında Meclise sokan Erbakan'dır. Erbakan'ın bugünkü hükümetinin dayanaklarından birisi, katil Çatlı'nın ağabeyi Yazıcıoğlu ve tayfasıdır. Bugün İçişleri Bakanlığı'nın bütünüyle bu cinayet şebekesini koruduğu, katilleri yakalamadığı gün kadar ortadadır; buradaki örgütlenme Erbakan'ın içişleri bakanları Asiltürk, Korkut Özal ile şimdi Erbakan'ın yanında olan Abdülkadir Aksu'nun işidir."

İttihat ve Terakki: "İttihat ve Terakki'yi sadece olumsuzlukları ile ele almak, Türk gericiliğinin bir karektedir; Türkiye solu içinde de böyle düşünenler sola sızmış gericilerdir. İttihat ve Terakki, ikisi Kürt, birisi Arnavut, birisi Arap dört 'Osmanlı' askeri öğrenci tarafından kurulmuş bir burjuva demokrat ihtilal örgütüdür."

MGK bildirisi-Kanar-Yurtdaş: "... Bu (MGK) bildiri dolayısıyla Ercan Kanar-Sedat Yurtdaş çizgisinin açıklamaları ile, Erbakan ve Yılmaz ile Madam Çiller'in konuşmalarının yakınlığını görmekten büyük üzüntü duyduğumu kaydetmek zorundayım. Daha önemlisi, Kanar ve Yurtdaş'ın, biz bir yana, bu bildiriyi bile tamı tamamına okumadıklarını görmekten ayrıca üzüntü çıkarıyorum."

Laiklik-Kürt sorunu ve Özata: "Önce 'Sezar'ın hakkını Sezar'a' vermek durumundayım.... HADEP adına, Genel Başkan Yardımcısı Güven Özata'nın da bir açıklaması çıkıyor ve bu açıklamayı aktarıyorum: 'MGK toplantısı klasik anlamda bir müdahale değil, ancak üstü kapalı bir müdahaledir. Bu toplantıda hükümet ciddi olarak uyarılmıştır. bu uyarı, anayasal çerçevede bir uyarıdır. İlk defa MGK sonuç bildirisinde Kürt sorunu konusunda sosyal, siyasal, ekonomik sorunlar ve demokratik çözüm önerileri getiriliyor. Bu da hükümetin Kürt sorunu konusunda önünün açıldığını gösteriyor. RP'yi zor bir dönem bekliyor.' Bu, ciddi bir politik harekete yakışan, ağırbaşlı bir değerlendirmedir; katılıyorum. Özata kadar ikircisiz bir iyikserliğe kapılmasam da, uzun yıllardır, ilk kez bir MGK bildirisinde Türkiye solu ile Kürtlerimize küfür edilmediğini görüyorum; bundan memnunluk duyuyorum. Ayrıca, Kürt yükselişi'ni hep aydınlık, hep ağalığa, şeyhliğe, hep karanlığa karşı ve hep laik bir çıkış olarak görüyorum, görmek istiyorum; bunun anlamı, çözümün mutlaka aydınlıkta olduğudur. Ankara'da iktidar noktalarının, otuz yıdır ilk kez fenere doğru bir dönüşe geçmeleri sevindiricidir ve bunu görmemek ise körlük anlamına geliyor."

İslam ve şovenizm: "İslamın bir 'birey dini' olmadığı, bir 'siyasal din' olduğu, genişlemesinin hep coğrafik savaşlarla gerçekleştiği hep unutuluyor; bu nedenle İslam, bir devlet gücünü eline geçirince, genişlemek için, iktidarı aldığı coğrafyanın ulusal ideolojisine en şoven biçimde sarılıyor ve öldürüyor. İran'da Kürtlerin başına gelen budur."

MGK nedir: "MGK'ye gelince, benim sorunum, kurulun kendisinde veya yetkilerinde değildir; Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Amerika ile organik bağ içine girmesi, büyük sermaye ile kenetlenmesi ve emekçi bağlarını reddetmesidir. Benim sorunum, bu bağların kırılması, kenetlerin parçalanması ve halkçı bakış açısının yerleştirilmesidir; bu, bizim sorunumuzdur ve başka bir bakış açısı gerektiriyor. Bu çok güçlü bir anti-Amerikan, çok güçlü bir anti-kapitalist ve çok güçlü bir emekçi, aydınlık, akılcı ideolojik hücumu zorunlu yapıyor. Hücum bize geçiyor. Öğrenci politikasını, esnaf bakışını bırakmak zorundayız."

Eski ve "Apoculuk: "... Son ziyaretim sırasında PKK içindeki tartışmalarla ilgili iki saptamamı dillendirdiğimi hatırlıyorum ve hatırlatıyorum. Bugün PKK içinde herkes 'Apocu' tutumdadır. Ancak bunların bir bölüğü, artık, 'eski Apocu' bakış açısını taşıyor ve Başkan Apo ise, yepyeni çözümlemeleri ileri sürüyor..."

Türk Lebed'i: "Apo da söylüyor, ülkemiz bir arayış içindedir ve Başkan 'ordu, Lebed'ini hazırlıyor' değerlendirmesini yapıyor."

Burkayaa-Elçi: "Şerafettin Elçi'den Kemal Burkay'a kadar açılan bir yelpazeye dostça yönelmek durumundayız ve dosluklarımızı tazelemek aşamasındayız."

Katil, devlet terörü uygulayan İran rejimidir

Mykonos davası sonuçlandı

ALMANYA/10 Nisan 1997'de Berlin Eyalet Yüksek Ceza Mahkemesi'nin İ-KDP genel sekreteri Dr. Şerefkendi, Avrupa temsilcisi Fattah Abdoli, Almanya temsilcisi Humayun Ardalan ve tercümanları Nuri Dehkurdi'nin katillerine karşı verilen hükmün gerekçesinde aşağıdaki tarihsel tespitleri kullanıyordu:

"Olayın çıkış noktası, islami devrimden sonra, İran'daki tarihsel ilişkilerin gelişmesinde bulunmaktadır. İran'da yaşayan Kürtlerin bağımsızlık için uğraşıları ve KDP-İ'nin de içinde bulunduğu, Kürtleri temsil eden örgütleri, illegaliteye sürükledi. Otonomi talebinde bulunan muhalefetin önder kişilikleri.... takibata uğradı. Bundan dolayı yurtdışına kaçmak zorunda kaldılar... Buradan çalışmalarını sürdürdüler... yurtdışında da, İran istihbarat örgütü tarafından takibe alınıp, bertaraf edilmeye çalışıldılar.

İran istihbarat örgütünün üzerine en çok gittiği örgütlerden birisi, "İran Enformasyon ve Güvenlik Bakanı Fellahyan'ın 30 Ağustos 1992'de bir televizyon röportajında belirttiği gibi, DPK-İran'dır. Bu sesi susturmak için, İran siyasi yönetimi, DPK-İ'yi sadece siyasi değil, ama aynı zamanda imha etme biçiminde de bertaraf etmeyi kararlaştırıyor. 13 Temmuz 1989'da Dr.Abdul Rahman Kasımlo ve iki yoldaşının Viyana'da öldürülmesi ve burada görülen dava, (17 Eylül 1992'de Dr. Şerefkendi ve arkadaşlarının katledilmesi, B.N.) bu kararın sonuçlarıdır. Berlin ve Viyana olaylarını birbirine bağlayan kırmızı bağ, görülmeyecek gibi değil...

"Delil tespiti, İran devlet yönetiminin, yurtdışında rejim karşıtlarının imhasıyla son bulan karar veriş sistemine bakış imkanı sağladı. Sözkonusu operasyonların karara bağlanması, anayasa üstü olan, gizli, devlet başkanı, VEVAK adlı istihbarat dairesi bakanı, dışişleri bakanı, güvenlik dairesi temsilcileri ve dini liderin yer aldığı Özel İşler Komitesi'nin elindedir...

" Bu Özel İşler Komitesi'nde alınan karar, yurtdışı bağlamında yapılacak bir operasyonun önkoşuludur. Böylesi bir operasyonun hedefi, bir kişinin öldürülmesi ise, dini lider siyasi makam olarak, bu öldürme emrini, sonradan sözde savunmak üzere, onaylar. ....bu, hükümsüz olarak, devlet tarafından kararlaştırılan bir imha emrini oluşturmaktadır.

İşte, Dr. Şerefkendi ve refakatçılarının katledilmesi, tam da bu şemaya göre oldu..."

Berlin Eyalet Yüksek Ceza Mahkemesi, 10 Nisan 1997 tarihli karar gerekçesini işte böyle açıklıyordu. Kararı 700 nolu mahkeme salonunda okuyan başkan hakim Frithjof Kubsch, 247. duruşma gününe kadar, Alman makamlarının sayısız baskı ve İran'ın sayısız tehditlerine maruz kalmıştı. Ama o, İran'ın devlet terörizmini, yukarıdaki tarihi cümlelerde ifade etmekten alıkoydurmadı kendini.

Başkan hakim Kubsch, ya hukukun üstünlüğüne içten inanan, ya da eldeki delillerle, Kürt halkının doğal haklarını talep etmekten başka hiçbir suçları olmayan bu yiğit evlatlarının katledilmesinde, İran yönetimini açıkça suçlu olarak ortaya koyan vahşetine gözyummayı vicdanıyla bağdaştırmayan bir kişi olarak böyle bir kararı, böylesi bir gerekçeyle verdi. Berlin'deki Mykonos adlı restorantta akıtılan Kürt kanının damlalarının Tahran'a vardığını görmemek için zaten kör olmak gerekiyordu.

Sanık İran Yönetimi'nin sandalyesi boştu

Bu kararla, İran'ın devlet terörizmi, bir mahkeme tarafından ilk kez mahkum edilmiş oluyordu. Ne var ki, İran devletinin oturması gereken sanık sandalyesi duruşma salonunda boş bulunuyordu. Resmen İran devleti veya yönetimi hakkında iddianame hazırlanmamış olsa da, karar gerekçesi, İran devlet yönetiminin katliam kararında imzası bulunan İran devlet makamlarının adını tek tek sayarak, Mykonos katliamının planlayıcı ve örgütleyicisi olduğunu, çok açık bir şekilde ifade etmiş oluyordu. Bu makamlarda oturan Ali Khamaney, Haşim Rafsancani ve Ali Velayeti'nin isimleriyle anılmaması, pek birşeyi değiştirmez ve onların başında bulunduğu devletin Kürt katliamının sorumluları olarak tanımlanmasıydı.

İsimle anılan tek bakan İran Enformasyon ve Güvenlik Bakanı Fellahyan idi. Alman Yüksek Federal Mahkemesi, zaten Mart 1996'da aynı davadan Fellahyan hakkında tutuklama emri vermişti.

Mahkemenin verdiği kararla, katliamı organize eden İranlı Kazım Darabi ve katliam tetikçisi Lübnanlı Abbas Rhajel ömür boyu, diğer tetikçi Lübnanlı Yusuf Amin 11 yıl, gözetleyici Lübnanlı Muhammed Atris ise 5 yıl 3 ay ağır hapis cezalarına çarpıldılar. Kazım Darabi ve Yusuf Rhajel hakkındaki müebbet hükümler, 15 yıl sonra tecil edilmenin dışında tutularak, en ağır ceza verilmiş oldu.

Katliam nasıl gerçekleşti

Bilindiği gibi, Eylül 1992'de Sosyalist Enternasyonal'in Berlin'de kongresi vardı. İran Kürdistan Demokrat Partisi de sosyalist enternasyonalin üyesi olarak, kongreye katılmıştı. İ-KDP'yi, 13 Temmuz 1989'da Avusturya'nın başkenti Viyana'da katledilen İ-KDP genel sekreteri Dr. Abdulrahman Kasımlo'dan sonraparti genel sekreterliğine getirilen, Dr. Sadık Şerefkendi temsil ediyordu.

Dr.Şerefkendi, 17 Eylül 1992'de saat 21 dolayında, İ-KDP'nin 19 Eylül 1992 tarihli açıklamasına göre, bazı İranlı muhaliflerle görüşmek üzere, Mykonos adlı bir restoranta gidiyor. Yanında İ-KDP Avrupa temsilcisi Fattah Abdoli, Almanya temsilcisi Homayun Ardalan ve Dr. Şerefkendi'ye tercümanlık yapan parti sempatizanı Nuri Dehkurdi bulunmaktadır. Restorantın arka odasında toplam 8 kişi bulunmaktadır.

Böylesi bir görüşmenin olacağı, İran istihbaratına ulaştırılmış olacak ki, İran Özel İşler Komitesi, öldürme kararı alıyor. İstihbarat bakanı Fallahyan bu katliamı planlamakla görevlendiriliyor. Fallahyan, İran'dan iki kişiyi katliamı gerçekleştirmek üzere, diplomat statüsüylü Almanya'ya gönderiyor. Bunlardan biri, asıl adı Haşemi olan, Şerif sahte ismi kullanan katliam yöneticisidir. Diğeri hakkında Şerifle beraber kaçtığı için herhangi bir bilgi ele geçmemiştir.

İran'dan gelen katil timi, ilk iş olarak, Avrupa'da İran istihbarat merkezi rolü oynayan İran'ın Bonn büyükelçiliğine gidiyor. Bu arada, daha önceleri Almanya'da bulunup, 1982'den beri İran Vavama adlı istihbarat örgütünün ajanı olan ve bu özelliği Alman istihbarat birimlerince bilinen Kazım Darabi, yukarıda adı geçen Lübnanlıları katliama katılmaları üzere hazırlamış bulunmaktadır. Kazım Darabi, daha Almanya'daki öğrenim yıllarında, İran rejim muhaliflerine karşı terör estirmiş ve Alman makamlarınca yurtdışı edilmek istenmişti. Ne var ki, Alman siyasi makamlarını müdahalesiyle, İran ajanı olduğu bilinmesine rağmen, oturma izni bile almıştı.

Kazım Darabi, Lübnanlıları, İran'dan gelen katil timin emrine verdikten sonra, şüpheleri üzerine çekmemek için, Berlin'den ayrılıyor. Hatta olay esnasında Berlin'de olmadığını ispat etmek için otobanda hız tahdidini aşarak, kasten radara fotoğraf çektiriyor.

17 Eylül 1992 akşamı saat 23 dolayında ellerinde otomatik silah bulunan iki kişi, Mykonos restorantının Dr. Şerefkendi ve arkadaşlarının bulunduğu bölüme hücum ederek, Kürt politikacıları üzerine ateş açıyorlar. Sekiz kişinin bulunduğu bölümde, Dr. Şerefkendi, Fattah Abdoli, Humayun Ardalan ve Nuri Dehkurdi katlediliyor. Diğer kişiler olaydan sağ kurtuluyor.

İran Kürdistan Demokrat Partisi 18 Eylül 1992 tarihli basın açıklamasında, katillerin İran rejimi ajanları olduğunu belirtmesine karşın, Almanya Federal Kriminal Dairesi, Kürtler arasında provakasyon yaratmak amacıyla, katliamın Kürtler tarafından iç hesaplaşmanın sonucu olduğunu yaymaya çalışıyordu. Ne var ki, İran ajanlarının katliamı gerçekleştirdiğine dair deliller o denli boğucuydu ki, federal savcılık, bu doğrultuda soruşturma geliştirmek zorunda kaldı.

Katliamın gerçekleşmesinden birkaç hafta önce de, İran Dışişleri Bakanı Ali Ekber Velayeti, resmi görüşmelerde bulunmak üzere Federal Almanya'ya gelmişti. Bu ziyaretin amaçları arasında, kanımca gerçekleştirilecek katliamın üzerine gidilmemesi için, Alman emperyalistlerinin iştahını açacak bazı anlaşmalar yapmaktı. Gerçekten de Alman emperyalizmi, Şahlık rejiminin 1979'da devrilmesinden sonra, ABD emperyalizmi, İran'dan çıkmak zorunda kalınca, İran'ın dış ticaret hacminin birinci sırasına geçti. İran rejiminin tüm barbar eylemlerine rağmen, İran ile "eleştirel diyalog" gibi safsata bir maskeyle ekonomik, siyasi ve diplomatik ilişkilerini sürdürdü. Bununla yetinmeyip, bazı Avrupa Birliği üyesi ülkenin muhalefetine rağmen, Avrupa Birliği'nin de "eleştirel diyalog" kavramı altında İran ile ilişkilerine Avrupa düzeyinde zemin oluşturdu.

Mykonos davası ve soruşturma başlıyor

4 Ekim 1992'de Lübnanlı Yusuf Amin ve arkadaşları VAVAK ajanı Kazım Darabi, Alman Federal Haber Alma Dairesi'nin verdiği bilgiler üzerine, farklı yerlerde yakalandılar. Amin polisteki sorgulamasında, Darabi'nin emirleri doğrultusunda İran Bonn büyükelçiliğinden ve Tahran'dan aldığını belirttiyse de, sonradan bu ifadesini reddetti. Dava sonuçlandığında, ilk ifadesini red edişine gerekçe olarak, ailesinin ve kendisinin İran ajanları tarafından ölümle tehdit edilişini gösterdi.

İran'a kaçabilen Şerif, katliamı gerçekleştirme mükafatı olarak, Özel İşler komitesinin ödülü olarak bir Mercedes 200 aldı.

Federal Savcılık, mayıs 1993'te Kazım Darabi ve diğer sanıklar hakkında, adam öldürmekten dolayı iddianame hazırlayıp, dava açtı. 28 Ekim 1993'te dava başladı. Dava, katliamın işlendiği restorantın adından dolayı, Mykonos Davası olarak tanınmaya başladı.

Federal Savcılık, iddianamesinde İran istihbarat örgütü VEVAK'ı, katliamın arkasındaki güç olarak belirtti. Bunun üzerine, İran Enformasyon ve Güvenlik Bakanı Fallahyan Ekim 1993'te Almanya'ya gelerek, Alman İstihbarat Örgütleri Koordinatörü Rend Schmidbauer ile görüştü. Bu görüşmede Fallahyan, her iki ülkenin karşılıklı olarak ajan bulundurma konusunda Schmiedbauer ile anlaşmaya vardı. Buna karşılık, Schmiedbauer'den, Mykonos davasının durdurulması için girişimlerde bulunup, Kazım Darabi'nin serbest bırakılıp, İran'a geri dönmesini sağlamasını istedi. Fallahyan bunun gerçekleşmesi halinde, rehin tutulan bazı Almanların serbest bırakılacağı teminatını verdi. Schmiedbauer, hükümet yetkilileri nezdinde, mahkeme heyetine ve Federal savcılığa, baskı yapılması için girişimlerde bulundu.

Schmiedbauer, Mart 1994'te şahit olarak yemin altında ifadesine başvurulunca, mahkemeye davanın durdurulması, ya da en azından İran yönetiminin dava ile ilgili olarak anılmaması için girişimlerde bulunduğunu itiraf etti.

Bu skandalların ortaya çıkmasından sonra, İran yönetimi açık tehditlere başvurdu. Dinlenmesi gereken birçok şahit ya kendilerinin ya da ailelerinin ölümle tehdit edilişinden dolayı, ifade vermekten kaçındılar.

Davanın boyutu büyüyor

Mahkeme heyeti başkanı Kubsch, katliamın ardında İran yönetiminin olduğunu kanıtlayan belgelerin ezici olduğunu vurgulayarak, perde arkasında siyasi gücün, İran devlet yönetiminin açığa çıkarılması gerektiğini belirtiyordu. 46 ay boyunca 247 duruşma günü süren davada, toplam 176 kişinin ifadesine başvuruldu.

Şahitlerin ifadesine başvurulan en önemli kişilerden biri, hiç şüphesiz İran eski devlet başkanı ve bir zamanlar Humeyni'nin veliahtı olarak kabul edilen Beni Sadr idi.

Bilindiği gibi Beni Sadr 80'li yılların başında İran'dan kaçmak zorunda kalmıştı ve bugüne kadar Fransa'da olağanüstü güvenlik önlemleri altında yaşamaktadır.

Beni Sadr Özel İşler Komitesi'hih oluşumu, görevleri ve işleyişi konusunda oldukça önemli bilgiler vermişti. Eskiden İran devletinin en üst kurumunun başında bulunan Beni Sadr'ın ifadesi, somut ve hiç bir şüpheye yer bırakmayacak kaar açıktı. Bu katliamın sözkonusu komite tarafından karara bağlandığını, planın hazırlanması için Fallahyan'ın görevlendirildiğini, Almanya'da katliamın gerçekleşmesi seçiminin, Almanya ile varolan ekonomik ilişkilerden dolayı, Alman makamlarının şimşeklerini üzerine çekmeyeceğini düşündüklerini, inandırıcı olarak ortaya koydu.

Beni Sadr, ifadesinde İran devlet yönetimini, devlet terörizmi uygulamakla suçladı.

Bu ifadesinin perçinleyici desteği olarak, mahkemeye "kaynak C" sıfatıyla önceleri adı açıklanmayan, yurtdışına kaçmış İran istihbaratının üst düzey bir subayını şahit olarak gösterdi. Sonraları adı Mesbahi olarak açıklanan istihbarat üst düzey subayı, ekim 1996'da mahkemeye verdiği ifadesinde, anayasanın bile üstünde bulunan, adı geçen komitenin işleyişini, karar mekanizmasını açıkladı. Böyle bir kararın, mutlaka dini lider Hamaney tarafından imzalanması gerektiğini de vurguladı. Şerifi ile konuştuğunu da belirten Mesbahi, komite üyelerinin ismini de saydı. Bunun üzerine Federal Savcılık, Mesbahi'nin ifadesi ardından, "nihayet İran öldürme makinesinin işleyişini kavradık" demekten alıkoyamadı kendini. Ve Mart 1996'da Fallahyan hakkında tutuklama emri verdi. Zira Ocak 1996'da Alman Anayasayı Koruma Örgütü, katliamın İran istihbaratı tarafından planlanıp uygulandığının tespit edildiğini belirtmişti.

İran, Almanya ile olan ilişkilerinin kötüleşebileceği tehditleri savurarak, davanın engellenmesi için, sahte belge düzenlemeye kadar varan tavırlar sergiledi.

İran yönetimi, mahkemeye iki şahit göndereceğini belirtmesine rağmen, ancak bir kişi gönderdi. Bu kişi de, eğitilmiş bir ajan olmasına rağmen, mahkemenin, savcılığın ve müdahil avukatların sorularının altından kalkamadı.

İran yönetimi, mahkeme tutanaklarına, "Kaynak C" olarak geçen Mesbahi'nin istihbarat subayı olmadığını 28 sayfadan oluşan bir dosya ile mahkemeye sunup, iddiaları çürütmek istediyse de, Mesbahi'nin ajan olduğu döneme ait delilleri ortaya koymasıyla, İran'ın gönderdiği belgelerin sahte olarak düzenlendiği, kısa sürede ortaya çıktı.

Federal Savcılık, Kasım 1996'daki karar öncesi mütalaasında, Ayatollah Ali Hamaney ve devlet başkanı Haşemi Rafsancani'yi, katliamın emrini vermekle suçladı. İran'ın sert protestosu üzerine, Alman Başbakanı Helmut Kohl, Rafsancani'ye bir özür mektubu gönderdi. Daha önceden, mahkemeye baskı uygulatan Kohl, bunda başarılı olamayınca, mektubunda, Alman mahkemelerinin bağımsız olduğunu ve etkide bulunamadığını belirtti.

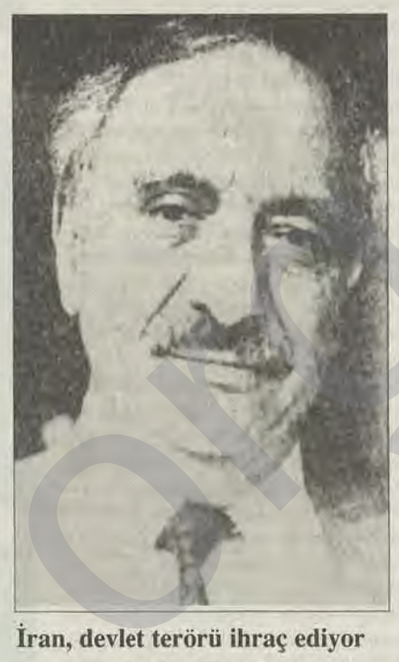

İran, devlet terörü ihraç ediyor

Başkan hakim Kubsch, 10 Nisan 1997'deki karar duruşmasında, sanıkların ancak hazır olduğu durumda, dava görülebileceğini belirtirken, Alman Ceza Mahkeme usulüne göre, giyabında ceza davalarının görülemeyeceğini belirtti diplomatik olarak. Bununla, sanık sandalyesine İran yönetiminin neden oturmadığını açıklamaya çalıştı. Gerçekten de Alman Ceza Muhakeme usulünde, gyabta dava görülememektedir. Fakat mahkeme, verdiği hükümle, İran'ın devlet terörünü tüm çıplaklığıyla ortaya koydu. Devlet terörizmi kavramını ise, yine ne Alman ceza yasasında, ne de devletler hukukunda bulunmayışından dolayı, kullanmadı. Ama İran yönetimini, bu katliamın ihracatçısı ve sorumlusu olarak tanımladı.

Davanın sonuçları

46 ay süren dava, 247. duruşma gününde okunan hükümle, iki katilin tecilsiz müebbet, birinin 11 yıl ağır hapis, bir diğerinin 5 yıl üç ay ağır hapis cezasına çarptırılmasıyla, bir kişinin de beraatiyle sonuçlandı.

İlk kez mahkeme, yurtdışında yüzlerce terör eylemi gerçekleştiren ve yüzlerce muhalif insanı katleden İran rejimini, eylemlerin karara bağlayıcısı, planlayıcısı ve uygulayıcısı olmakla tanımladı.

Bir mahkeme heyeti, eşine az rastlanır bir şekilde, gerek kendi siyasal iktidarından, gerekse dışardan yapılan baskılara karşı direndi.

Özellikle Alman Dışişleri Bakanı Klaus Kinkel'in savunduğu "eleştirel diyalog" bu hükümle, iflas etti.

Muhafazakar partilerden, sosyal demokratlara, yeşillerden sosyalist partiye kadar aklı selim herkes, "eleştirel diyalog"un sona erdiğini açıkladı.

Alman Hükümeti, İran'ın Bonn Büyükelçisi Musavin'ı, elçilikte görevli dört personel ile Almanya'yı terketmeye çağırdı.

Ayrıca, kendi Tahran Büyükelçisini görüşmeler yapmak üzere Almanya'ya geri çekti.

Almanya Federal Hükümeti, kararın açıklandığı gün, Avrupa birliği ülkelerine de, kendi elçilerini İran'dan çekmeye davet etti.

Önümüzdeki günlerde Avrupa ülkelerinin bu çağrıya uyması bekleniyor.

İran, bir yandan bu kararın "siyasi bir karar" olduğunu idda ederken, Alman Hükümetini resmen protesto edip, bunda Almanya'nın çıkarlarının zarar göreceğini söyledi. Misilleme olarak, bazı Alman diplomatlarını İran'dan çıkmaya çağırıp, zaten sınırdışı olan elçisini de geri çekti.

İran, Almanya'nın İran ajanlarını sınırdışı edeceğini bildiğinden, şimdiden adlı bile bilinen 14 ajanını geri çekti. Bunların büyük bir bölümü, Avrupa'daki İran istihbaratının merkezi durumundaki Bonn büyükelçiliğinde görevli kişilerdir. İran, muhtemelen, Scmiedbauer ile Fallahyan'ın vardığı anlaşma üzerine İran'da bulunan Alman ajanları sınırdışı edecek, ki bunların bir kaçı kararın verildiği günün akşamı İran'ı terketmiz bulunuyor.

Alman-İran Ticaret Odası başkanı ise, İran ile varolan ekonomik ilişkilerin derin olduğunu, İran'ın kolay kolay Alman firmalarıyla varolan bağlarını koparamayacağını belirtirken, İran ekonomisinin ne denli Alman emperyalizmine bağımlı olduğunun da altını çizmiş oluyor.

Bu açıklamanın ışığında aslında iflas, Almanya'nın İran'la giriştiği çifte satandartlı politikasının iflasıdır.

Bir Alman mahkemesi vasıtasıyla, Mykonos davasında, belki de bu nitelikte ilk dava olarak, Tarih Değil, Şimdiki Zaman Yargılandı;

altedilmiş, alaşağı edilmiş bir rejim değil, hala iktidarda bulunan, uluslararası arenada at koşturan bir rejim mahkum edildi.

Ülkemizi bu barbar güruhtan kurtarmak da bizim görevimizdir.

ANMA

Her yer ölüm kokuyor
Her şey kurşun cana
Ve her şey kor gibi içimde
Beyaza karalar giyerken
Ve ansızın ateş sokaklarında
Düşünmek yağmurları
Patlarken kırmızılar
Barut kokar işkenceler
İşgal kokar barbarlıklar
Yorgun Şırnak akşamlarında

01. 02. 1976 / 24. 03. 1991 / 28. 03. 1992..

Bişenk ANIK yoldaşı ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizde yaşatacağız Anısı mücadelemize ışık tutuyor.

Devrimci Ulusal Gençlik
Devrimci Ulusal Kadınlar
Devrimci Ulusal Eğitimciler

ANMA

CELAL AŞKIN

1960-1980 (Dêrsîm)

DELAL AŞKIN

1955- 1986 (Lolan)

Eğer bir gün yolunuz düşerse
Uğrayabilirseniz mezarlarımızın başına
Ne olur sakın ağlamayın!
Görmesin ağladığınızı hainler
Sıcacık gözyaşlarınızı kalbinize gömün
Kızıl kanlar içinde yatsakta
Üstümüzü örtsede kara topraklar
Ve de o tatlı isyankar gülümseyişinizle
Başınız dimdik ve gururlu
İşte biz de sizleri öyle karşılayacağız
Ne olur sakın ağlamayın
Görmesin ağladığınızı hainler.

Ü. AŞKIN, S. AŞKIN, Z. AŞKIN, H. AŞKIN, K. AŞKIN

Siyasal depremin merkezi;

ZAİRE

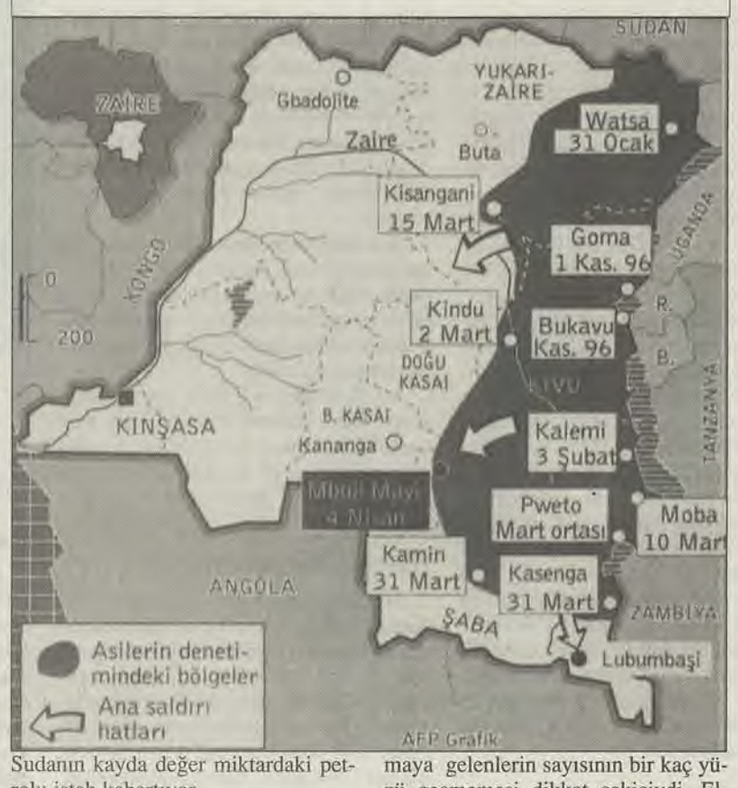

HABER MERKEZİ / Zaire'de liderliğini Laurent Desire- Kabila liderliğindeki isyancılar yıllardır ülkeyi yöneten diktadör Mobutu Sese Seko'yu ülkenin elmas ve diğer madenler açısından zengin olan bölgelerindeki egemenliğini kırarak ele geçirdi. Görüşme masasına bu vesileyle güçlü taraf olarak oturdu. Afrika kıtasının en büyük 3. büyük ülkesi olan Zaire'nin kaderi artık eskisi gibi olmayacağından bahsetmek mümkün. Zaire'deki iç savaş yalnızca Zaire'nin koşullarını değiştirmekle de kalmaz etkisini Afrika'nın geniş coğrafyasında hisetmeye başladı bile. Zaire'deki ayaklanma Sudan'da yıllarca süren iç savaşın seyrini değiştirdi. Angola'lı UNITA örgütüne gelen yardımın çoğu Zaire topraklarından geçiyordu. Son durum bu güzergahı siyasi yönden pek etkileyeceğe benziyor.

Geçen Ekim de Banyamulenge Tutsileri, Zaire'nin doğusunda ayaklandığında böylesi bir başarı kazanacaklarını pek kimse tahmin etmemişti. ABD'nin ilgi alanındaki Zaire, henüz akıntı yatağını arıyor. Fransa bölgedeki imtiyazlı durumunu hızla yitirirken ABD senaryosunu aşırıya kaçtığını düşünenlerin sayısı azımsanmayacak ölçüde Afrika Araştırmaları Ensitüsü uzmanlarından Rıchard Cornwall, ABD senaryosu tezinin hiç de saçma olmadığı görüşünde, dünyada pek çok gelişme Wasington'un siyasi talepler listesine ve Amerikan şirketlerinin çıkaralırına göre biçimleniyor.

Cornwall kıtanın karmaşık siyasi ilişkilerinde baş rolü Sudan'a veriyor. ABD uluslararası terörizmi desteklemekle suçladığı Hartum'daki islami rejimin bir an önce devrilmesini istediğini hiç saklamıyor bu çerçevede Sudan'ın komşuları Eritre, Etiyopya ve Uganda'nın bu yılın başlarında ABD' den toplam 20 milyon dolarlık askeri yardım aldığı bildiriliyor.

Zaire'deki Tutsiler ayaklanana dek Uganda yönetimine karşı silahlı mücadele yürüten ve Sudan yönetimince desteklenen Ugandalı gerillalar Zaire'nin kuzey doğusunu üs olarak kullanıyordu. İsyandan sonra ise Uganda, gerillaların saldırı güzergahında denetim sağlamayı başardı. Ruanda'da 1994 katliamından sonra Zaire' ye kaçmayı başaran ve sınırda yaşayan 800 bin Hutu' nun yarattığı tehlikeyi ortadan kaldırma şansını yakaladı. ABD, Uganda ve Ruanda'ya Banyamulenge Tutsilerini desteklemeleri için yeşil ışık yaktı.

ABD - Fransa çekişiyor

ABD , Uganda ve Ruandaya verdiği destek yüzünden, Mobutu iktidarının sürmesini tercih eden Fransa ile çatışmayı tercih ediyor. Cornwall'a göre Fransa ve AEBD arasındaki rekabeti temelinde, Afrikanın el değmemiş zengin petrol ve maden kaynaklarının denetimi yatıyor. Zaire'deki kobalt, bakır, elmas yatakları; Angola ve Sudanın kayda değer miktardaki petrolu iştah kabartıyor.

ABD'nın bir başka kaygısıda Zairedeki savaşın bölgeye yayılarak çok masraflı bir insani yardım operasyonunun kaçınılmaz kılması. İyi yönetilen bir Zaire ise tam aksine bölgeye istikrar "ihraç edecek." Örneğin Zaire, Afrikanın güneyinin tümüne yetecek hidroelektirik enerjisini yönetecek kaynaklara sahip. Ülkenin maden ve elmas zenginliğinin boyutları ise tam olarak kestirilemiyor.

İsyancılar Lumumbaşı kapılarına dayandı

Zairede 32 yıldır süren Mobuto diktatürlüğüne karşı geçen ekimde ayaklanan gerillalar ülkenin ikinci büyük kenti olan Lubumbaşı'yi de ele geçirmeye hazırlanıyor. Zengin bakır ve kobalt madenleriyle tanınan Lubumbaşı'ye 30 km uzaklıktaki Kipuşi kasabası da dün sabah herhangi bir direniş olmadan muhalif kuvetlere düştü. Sayıları iki bini bulan isyancılar, daha sonra yaya olarak Lubumbaşı'ye ilerlemeye başladı. Kenti terk eden Vali Mvanza Ngoyi komşu Zambiyadan sığınmak isterken ordu birliklerininde merkezdeki meydanda toplanarak beyaz bayraklar sallamaya başladığı öğrenildi. Öte yandan Kabila, Zairenin elmas başkenti Mbuji Mayi'ye zaferle girdi. Ancak kendisini karşılamaya gelenlerin sayısının bir kaç yüzü geçmemesi dikkat çekiciydi. Elmas madenleriyle ünlü Mbuji Mayi nin ele geçirilmesiyle isyancıların Mabuto'ya karşı verdikleri savaşta finansman sorununu da haledecekleri kesinlik kazandı. Zairede isyancıların ilerleyişi sürerken Güney Afrika 'nın Pretoria kentinde de hükümetle isyancılar arasındaki pazarlık sürüyor. Tarafları ilk kez resmi olarak karşı karşıya getiren ve 5. 4. 1997 cumartesi günü başlayan görüşmelerin seyrine ilişkin açıklama yapılmıyor.

İstikrarsızlığın Anatomisi

Laurent Kabila liderliğindeki 'Kongo ve Zaire'nin Kurtuluşu için Demokratik Güç Birliği adlı örgüt, Ekim - 1995'de Banyamulenge Tutsilerini anavatanları Ruandaya sürmeye çalışan yerel otoritelere baş kaldırdı. İsyan kısa sürede 1965 'te ABD destekli darbeyle iktidarı ele geçiren Mabuto'ya karşı harekete dönüştü. Mobuto'nun 32 yıllık yağmasından yaka silken halk direniş göstermedi. Eğitimsiz ordu da geri çekilince Zaire'nin üçte biri, altı ayda isyancıların denetimine geçti. Bugün zengin elmas ve mineral madenler Kabila'nın denetiminde.

Göçmenler : İç savaştan en çok zarar görenler, üç yıl önce Ruandadaki soykırımdan kaçarak Zaireye sığınan Hutu mülteciler oldu. Çapraz ateşte kalan göçmenlerden 600 bini Kasımda yollara dökülerek Ruandaya sığındı. 100 bin mülteci Zairenin içlerine doğru ilerlerken, kaçmayı başaramayan 100 bin kişi ülkenin doğusunda sıkışmış durumda. Yardımın ulaşamadığı bölgelerde saklanan bu insanların 'yürüyen cesetlere' dönüştüğü ve günde 120 kadarının yaşamını yitirdiği bildiriliyor. Kızılhaç, göçmenlerden 1500'ünün de asilerce katledildiğini öne sürüyor.

Kiriz: İsyancıların ilerleyişinin durdurulmaması üzerine diktatör Mabuto prostat kanseri tedavisi için bulunduğu Avrupadan ülkeye dönerek baş muhalifini başbakan yapmak zorunda kaldı. "Fravun "lakaplı Tshisekedi ilk günden meclisi feshetmeye kalkınca kriz tırmandı.

PORTRE

İsyancıların lideri Laurent Desire - Kabila 30 yıldır saklandığı Zaire'nin doğusundaki ormanlarda gününün gelmesini bekliyordu. Geçen Ekimde yerel bir tartışma yüzünden çıkan isyanı fırsat bildi ve karizmasını kullanarak iyi eğitimli birliklerine diğer silahlı muhalifleri de katarak adı sanı duyulmamış gerilla lideri, ülkenin içlerine doğru ilerlerken "kurtarıcı "olarak karşılandı. Kabila 5.4.1997 tarihinde devirmeye and içtiği Mobutu tarafından "Milliyetçi bir vatanperver"olarak tanımlandı. Kabila'ya adamları "devlet Başkanı" sıfatıyla hitap ediyor.

Lauret Desire KABİLA

İç savaşta Ruandalı göçmenlerin 1500'ü öldürüldü. 100 bin kişi iç bölgelerde açlıkla çekişirken, 100 bin kişiyse Ruanda-Zaire sınırında ateş hattında ölümle pençeleşiyor.

Zaire Trajedisi

Ahmet ÖNAL

Zairede tam bir trajedi yaşanıyor. Kimin kimle çıkar ilişkisi içinde olduğu anlaşılamayan bir dönemden geçiyor Zaire. Emperyalist devletlerin çıkarları uğruna bir kaosa sürükledikleri bu ülke halkı tarıhlerinin en hazin dönemini geçiriyor. Bu tabloyu izah etmek mümkün değil. Yürek parçalayan dramatik sahnelerle dolu bir ülke durumuna getirilmiş.

Batılı gözlemiler, yaşadıkları sırça köşklerinde efendilerinin talimatlarıyla bir şeyler kaleme alıyorlar. Ancak şimdiye kadar bu ülke hakında yazılıp çizilenlerin hiç biri gerçeği yansıtmıyor.

Bir kavga var zaire'de , bu kavganın esas nedeni başta Zaire olmak üzere komşuları Afrika ülkelerindeki yeraltı - yer üstü zenginlik kaynaklarının çekiciliğidir. Zaire ve komşu Afrika ülkeleri Elmas, kobalt, altın ve uzun bir listeyi oluşturan pek çok başka zenginliklerin merkezi durumundadır.

Batılılar 16. yüzyılda bütün dünyanın kaynaklarını taşıyarak günün Avrupasını yarattılar. Sonra biriktirdikleriyle yeniden saldırıya geçtiler ve yine geri ülke halklarının kanını emmeye başladılar. Herseferinde yeni yöntemler kulandılar. Onlar için halkların yaşadığı trajedi önemli değildir. Çıkarlar varken insanlik kimin umrunda...

Bloklar dünyasında ezilen halklar emperyalist- sömürgeci güçlere karşı mücadelede yön tayininde güçlükle karşılaşmıyorlardı. Sosyalist devrimci hareketler ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketlerine öncülük edebiliyorlardı. Ancak Blokların dağılması bu alanda büyük boşluklar meydana geldi. Zira geri ülkelerde pusulası belli olmayan pek çok hareket yaşandı. Emperyalist çıkarların oyuncağı durumuna gelen örgütlenmeler oluştu İnsan unsurunu, halkın çıkarlarını, ülke bağımsızlığını hiçe sayan bu hareketler ülkelerini içinden çıkılmaz kaoslara sürükledi.Zaire'de geçmişte adeta kangrenleşerek taşnan çelişkiler neticesinde, altı aydır Mobutu Sese Seko'nun hükümet güçleriyle, Laurent Desire Kabila liderliğindeki muhalif isyancılar arasında dünya medyasına yansımayan sesiz ama şidetli bir savaş sürüyor. Taraflar Birleşmiş Milletler (BM), Güney Afrika Cumhuriyetini ve Afrika Birliği örgütünün arabulucuk girişimleriyle 5 Nisan 1997 tarihinde Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Pretoria kentinde resmi görüşmelere başladı.

Diplomatik kaynaklar Mobutu ve Kabila taraftarlarının görüşmelerde hazır olduklarını ve masaya hazırlıklı geldiklerinin izlenimini verdiklerini belirttiler.

Tüm ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesini veren ülkelerde önemli bir tartışma konusu olan 'masaya oturma', 'arabuluculuk' ve 'barış' kavramlarının Ortadoğu, ülkemiz ve pek çok bölgede yakıcı sözcükler olduğu bilinir.

Zaire'de olup bitenlerin, dünyanın herhangi bir yerindeki insan için en dikkat çeken yönü, 1965' ten beri merkezi hükümetin başında oturan diktatör Mobutu Sese Seko kuvvetleri ile dünya haber arenasında geçen ekim ayında zuhur ettiği, Laurent Desire Kabila liderliğindeki isyancılar arasındaki çatışmalar gibi gözüken, fakat bu bunalımda, ezilen ülkelerin özgürleşme mücadelesinin temel simalarının izleri olduğu gibi, günümüz pazar kaygısı ile dünya arenasının özellikleri de sürüp gidiyor. Görülen tipik bir 'örtülü sömürgecilik'...

Zira sorun salt bir Zaire iç sorunu da değil. Her şeyden önce Afrika'nın Göller Bölgesi, o 1990' ların aşina olduğumuz terimiyle 'etnik nefret' yüzünden, bu sorunu Zaireden çıkarıp bölgeseleştiriyor. Hatta ABD, Fransa ve diğer emperyalistlerin de işin içinde olmalarıyla uluslararasılaştırıyor. BM'nin işin içinde olması da bunu gösteriyor.

Zaire, Ruanda, Burundi, Uganda başlıca aktörler arasında. Bunlara, değişik ölçekte kabileler ve kabile örgütlerini de ekleyebilirsiniz. Bu nedenle emperyalizmin havuç politikasının sürdürücüsü BM Güvenlik Konseyi geçen Şubat ayında, tarafları ateşkese davet etmişti. Başlangıçta, Bir Uganda ve Ruanda kuklası olarak görülen Kabila'nın, Zaire' nin doğusunda neredeyse tümüyle etkili bir yöntemi icra etme yeteneği ile düzeni kurup koruması ve gördüğü halk desteği, bu izlenimi sildi. Üstelik Kabila'nın hiç gözardı edilmemesi gereken bir siyasi geçmişi de var. 1960' lı yıllarda, ünlü Kongo' lu lider Patrice Lumumba' yı destekleyen, Kuzey Katanga Meclisi üyesi ve Che Guevera'nın Afrika misyonundaki önemli adlardan biri olmak gibi.

Karşı cephedeki Mobutu, Kabila karşısında duyduğu yabancı destek ihtiyacını geçen Aralık ayında sağladığı 400 paralı asker ve emekli Belçika'lı subayların danışmanlığı ile gidermeye çalışıyor. Belçika gazetesi La Libre Belgique' te yayımlanan bir habere göre bu paralı askerlerden bazıları, ünlü bir 'paralı' askerin komutasında: Sırp kasabı Arkan. Bunu çok fazla önemsemeyebilirsiniz. Alt tarafı, sermayenin, kişilerin ve hatta hizmetlerin bir tür uluslararası dolaşımı olarak kabul edilebilir.

Nitekim bazı Hırvatlar, Ruslar, İtalyanlar ve Fransızlar da bu birliklerde çarpışıyor. Ücretler ise 2 bin dolar... Oysa New Africa dergisinde yer aldığına göre Sierra Leone' deki iç çatışmalarda kullanılan Ukrayna' lı paralı pilotlara, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yerleşik güvenlik firması Executive Outcomes tarafından, ayda 13 bin dolar ödeniyordu. Ne de olsa, İş riski ya da meslek kazası olasılığı daha yüksek. Kaldı ki Mobutu, ülkesindeki çarpışmalarda kullanmak üzere kiraladığı uçak ve helikopterler için de zaten yeterince para harcıyor.

Bu arada, Afrika' daki Fransızca konuşan ülkeler ile İngilizce konuşan ülkeler haritasındaki olası değişiklikler, adeta sömürgeciliğin yer altı akıntısı niteliğinde. Bu konuda, son yıllardaki gelişmelerden zararlı çıkan, hep kendi dil ailesinin lideri Fransa oldu. Dolayısıyla Fransa' nın Mobutu'yu desteklemesinin bu anlamda da 'onurlu'(!) bir nedeni olsa gerek.

Zaire' de ki, bu çatışma tablosunun tarafları, geçen hafta sonu, Güney Afrika Cumhuriyeti' nde, ateşkesin koşullarını görüşmeye başladılar. Biliyorsunuz, Güney Afrika, eski bir isyancı muhalefet lideri Nelson Mandela ve O artık devlet başkanı olduğu bir ülke. Zaireliler şimdiden Laurent Desire Kabila'ya devlet başkanı sıfatını verdi bile. Bu da herhalde tarihin bir cilvesi.!!!

Cezayir kan gölüne döndü

DÜNYA HABER / Cezayir halkı kötü günler geçiriyor. Geçen hafta Dünya yeni bir Cezayir haberiyle sarsıldı.Cezayir'de son beş yıldır yaşanan şiddet girdabına kanlı bir halka daha eklendi.

Şeriatçı militanlar tarafından gerçekleştirildiği iddia edilen katliamlarda iki günde doksanın üzerinde insan öldürüldü. Görgü tanıklarının bildirdiğine göre geçen perşembe ve cuma gecesi girişilen katliamlarda öldürülenlerin boğazı kesildi ve başları vücutlarından koparıldı.

Ülkenin değişik yerlerindeki katliamlar başkentin çevresindeki yüz kilometrelik bir alan içerisinde gerçekleştirildi. Geçen aylarda güvenlik güçleri İslamcı militanlara karşı bu daire içerisindeki bölgede operasyonlar düzenlemekteydi. Katliamlar başkent Cezayir'de hafta içinde gazeteler tarafından dünyaya duyuruldu.

Katledilenlerin 52'si ülkenin güneyindeki Medea kenti yakınlarındaki Halit köyünde yaşayanlar. Gazetelerdeki haberlere göre köyü ele geçiren 40 kadar silahlı militan köylüleri evlerinden çıkararak katliamı gerçekleştirdi. Liberte gazetesinde yayımlanan habere göre tüm köy sakinlerinin boğazı kesilerek öldürüldüğü köyden sadece bir kişi sağ kurtuldu.

Blida bölgesindeki Amroussa'da gerçekleştirilen bir diğer saldırıda ise 15 kişi öldürüldü ve cesetler gaz dökülerek yakıldı. Görgü tanıkları katillerin başında Silahlı İslami Grup'un (GIA) lideri Antar Zouabri'nin bulunduğunu belirtti.

Saldırganlar katliamdan sonra evleri ateşe verdiler. Öldürülen 15 kişinin yedisi kadın, üçü ise çocuk.

Başkent Cezayir'in batısındaki Mirica kenti yakınlarındaki bir çiftliğe saldıran şeriatçılar aynı aileden dört kişiyi öldürdü. El Watan gazetesinin haberine göre saldırıya uğrayan çiftlik, polis merkezinin 200 metre yakınında bulunuyor. Başkent'in güneydoğusundaki bölgenin köylerine yapılan saldırılarda beş sivil boğazları kesilerek öldürüldü. Yedi kişinin de kaçırıldığı bildirildi.

Yol kesenler olarak iddia edilen şeriatçı militanlar araçlarından indirdikleri insanları öldürdü. Yaşamını yitirenlerin sayısı hakkında kesin bir rakam verilemiyor.

1992 yılında İslamcıların kazandığı seçimlerin iptal edilip ordu tarafından yönetime el konulmasıyla başlayan iç savaşta bugüne kadar 60 bin kişi hayatını kaybetti.

Eski Devlet Başkanı Ahmed Ben Bella yönetimindeki Cezayir Demokrasi Hareketi (MDA) 5 Haziran'da yapılacak genel seçimleri boykot etme kararı aldı. MDA yönetimden seçimlerden önce yasadışı ilan edilen İslamî Kurtuluş Cephesi (FİS) ile uzlaşma görüşmelerine başlamasını istiyor.

Batılı ülkelerin seyirci kaldığı bu durumun nasıl sonuçlanacağı belirsizliğini korurken Cezayir kan kaybetmeye devam ediyor.

Sudan yönetimi isyancıları böldü.

DÜNYA HABER/ Yıllardır iç savaş ın sürdüğü Sudan'da merkezi hükümet, üç gerilla gurubuyla barış imzalıyacağını açıkladı.Anlaşma ülkenin güneyinde dört yıl içinde bağımsızlık için referandum yapılmasını öngürüyor.

Sudan hükümetinin oluşturduğu Yüksek Barış Konseyinin Genel Sekreteri Muhammed Al Emin Halife, imzalanacak anlaşmayla eyalet yönetimlerine daha fazla yetki tanınacağını da kaydetti. Ancak anlaşmaya göre ArapçaSudan'ın resmi dili olarak kalmaya devam edecek ve ülke şeriat ile yönetilecek.

Başkent Hartum'da 7 Nisan1997 de bir basın toplantısı düzenleyen Halife anlaşmanın imza tarihinin bir kaç gün içinde kesinlik kazanacağını belirtti. Anlaşma parlamento tarafında onaylanıp devlet başkanı Ömer Hasan El Beşir tarafından imzalandıktan sonra yürürlüğe girecek

Sudan rejiminin perde arkasındaki lideri ve ideoloğu Hasan Abdullah El Turabi de 7.4.1994 günü gazetelerde yayınlanan demecinde anlaşmanın bu perşembe günü imzalanacağını söylemişti.

Sudan hükümeti geçen yıl Nisan ayında Riak Maçar ve Karbino Kuanyen liderliğindeki iki ayrı gerilla gurubuyla bir siyasi sözleşme imzalamıştı daha sonra anlaşmaya Arok Ton Arok liderliğindeki bir başka gerilla gurubuda katılmıştı.

Üç gerilla gurubuda ülkenin güneyihnin bağımsızlığı için savaşan en büyük gerilla grubu olan Sudan Halk Kurtuluş Ordusu'nda (SPLA) kopanlardan oluşuyor.

John Garang liderliğindeki SPLA, çoğunluğu hiristiyan animist olan güneyde bağımsız bir devlet kurmak için Müslüman kuzeye karşı, islamcıların iktidara geldiği 1983 yılından beri silahlı mücadele veriyor. SPLA geçen yıl kuzeyli muhalif guruplarla Ulusal Demokratik Birlik adı altında bir cephe oluşturdu.

Kürt kadın grupları konuşuyor

Kürt Kadın Kurumları'na 8 Mart'ta sorular yöneltmiştik. Jujin, Roza ve Jiyan Kürt Kadınlarıyla Dayanışma ve Kadın Sorunlarını Araştırma Vakfı (K. KaDaV)'nıyanıtlarını vermişlerdi. HADEP Kadın Komisyonu'nun yanıtını yayınlıyoruz.

- ***8 Mart'ın anlamı nedir ? 8 Mart'ta gerçekleştirilen etkinlikleri salt 8 Mart'la sınırlı tutmak doğru bir davranış mıdır? Değilse neler yapılabilir ?***
- ***Varolan kadın örgütlerinin etkinlik alanı dışında kalan kadınları mücadeleye çekmek için neler yapılabilir ?***
- ***Kürt kadın gruplarının bağımsız bir kadın hareketi çatısı altında birleşmeleri olanaklı mıdır ?***
- ***Kürt kadınlarının üçlü - ulusal, sınıfsal, cinsel- baskıya karşı mücadelesindeki dengeleme nasıl olmalıdır ?***

HADEP Kadın Komisyonu

O Mart sistemlerin tarihsel süreç boyunca kadına dayattığı, reva gördüğü konuma ve haksızlıklara karşı, kadının başkaldırı, mücadele günüdür. Bugüne verilecek en anlamlı cevap ise, bizim kadın mücadelemiz için önümüze koyduğumuz her yeni günde 8 Mart'ı yaratmak şiarıdır. Bu anlayışla hareket ederek, kadınların özgürlük ve eşitlik mücadelesinin sürekli savaşımını vermesi gerektiğine inanıyoruz. 8 Mart'ta etkinlikler doğal olarak biraz daha yoğun olacaktır. Kadın örgütlülüğü alanlara taşacaktır. Ama bu, kadın sorununun ve kadın mücadelesinin sadece 8 Mart'larda hatırlanması demek değildir. Kadının her yönden ezilmişliğine karşı (ulusal-sınıfsal-cinsel) mücadele sürdürülmeli, insanlar hergün bu sorunlara duyarlı kılınmalıdır.

O Bugün yaşadığımız coğrafyada sistemin en çok zarar verdiği kesim kadınlardır. Birçok sorunlarıyla kölece bir yaşamın içerisine itilmişlerdir. Yaşadığı sorunlar toplumsal sorunlardan bağımsız değildir. Kadının köleliğinin bilincine varmasını ve sorunlarına bir bütün olarak yaklaşmasını sağlamalıyız. Kadını sadece evdeki sömürü sistemiyle ele alırsak, mücadele, boşlukta, ayakları sakat olur. Kadını yaşadığı toplumsal sorunlara bir bütün olarak duyarlı kılmalı, kendi öz örgütlülüğü çerçevesinde bu sorunlara karşı savaşım vermesi sağlanmalıdır. Bu doğrultuda bizim mücadelemiz bir avuç kadının değil, toplumumuzun en küçük kesimi olan köylü kadının ve ev kadınının ileri bir konuma gelmesi yönündedir.

O Daha önce de belirttiğimiz gibi, kadın mücadelesi yaşanan siyasal, sosyal ve kültürel ortamlardan bağımsız düşünülemez. Kürt kadını diğer halklardan hemcinsleriyle aynı tarihsel sorunları paylaştığı gibi, kendi ulusunun içerisinde bulunduğu insanlık dışı koşullar kadının durumunu daha da ağırlaştırmaktadır. Kürt kadınına düşen tarihsel misyon, kendi ulusunun yaşadığı sorunlara yabancı kalmadan, örgütlü ve özgür bir kişilikle mücadele etmesidir. HADEP Kadın Komisyonları da bu anlayışla hareket etmektedir.

Elbette kadınlar örgütlü bir güç olmalıdır. Güç olmak kaba güç anlamında düşünülmemelidir. İlerlemeye, gelişmeye, dönüşmeye hizmet eden güçten bahsediyoruz. Bağımsız kadın hareketi de böyle bir güç anlayışına hizmet ederek, kendi ulusunun yaşadığı sosyal, siyasal ve kültürel sorunlara cevap olarak oluşturulabilir.

O Kadını içinde çıktığı ulusun sorunlarından bağımsız düşünemeyeceğimizi belirttik. Kimliği elinden alınmış, köyleri yakılıp yıkılmış, imha politikalarına maruz kalmış bir halkın elbetteki mücadelesi de bu yönlü olacaktır. Bugün ülkemizde yaşanan kirli savaş en çok kadını vurmaktadır. Tecavüze uğrayan, sakat kalan, gözlerinin önünde evlatlarını yitiren vb. birçok acılara maruz kalmaktadır. Bu haliyle kadın mücadelesini evindeki erkeğe veya fabrikadaki patrona karşı yükseltmelidir. Bunun gibi sömürü araçlarını kullanan ve kaynağını kirli savaştan alan sisteme karşı, mücadelesini yükseltmelidir. Kadın bu doğrultuda kendi öz örgütlülüğünü yaratarak, bu sömürü sistemini oluşturan, uygulayan rejimin çirkin politikalarına karşı mücadelesini vermelidir. Partimiz bünyesinde oluşturulan kadın komisyonları bu anlamda kadınların kendilerini ifade edeceği, siyasallaşacağı bir örgütlenme alanıdır. Savaşsız sümürüsüz bir dünya için, devrimci kadınların örgütlülüğüne ihtiyaç vardır. Devrimci kadın da siyasallaşan kadındır. Tekrar tüm ezilen kadınların geçmiş 8 Mart'ını kutluyor, kadınları her yeni günü 8 Mart'a dönüştürmeye çağırıyoruz.

Sömürge içinde sömürge

Dîlan JÎYAN

Sömürge içinde sömürge kavramı, Kürdistan kadınının durumunun somut ifadesidir. Çünkü sömürge olan bir ülkede kadın, sömürge toplumun sömürgesi durumundadır. Aile toplumun en küçük hücresi olarak bütün özellikleri taşıdığına göre, sömürge toplumda aile, kendi bünyesinde ezen ezilen ilişkilerini sömürgeci ve sömürge ilişkilerine benzer biçimde yaşar. Sömürgeci-sömürge ilişkileri toplumun bütün dokularında ve bütün ilişkilerinde kendisini yeniden üretir.

Tepede sömürgeci egemen sınıfın erkeği, onun altında sömürge toplumun erkeği ve en dipte sömürge kadın, bir kast dizgesi biçiminde yaşar.

Bir ülkenin sömürgeleştirilmesiyle, sınıflı toplumlarda kadınlara uygulanan baskı arasında belirli benzerlikler görülür. İdeolojik bağımlılık, kültürel yönetilme, ruhsal durum ve saygınlık zorbalarınkini andıran bir tanımı vardır.

Sömürgeleştirme kurbanlarının gelişmesine izin verilirse de bu çizilen kalıba uygun orandadır. "Efendi eşitliği" sözde kalır. Köle sahibi, köleler başkaldırana kadar sevecen bir baba gibi davranır. Ulusal kurtuluş süreci, başkaldırı veya itaatsizlik başgösterdiği anda zorbalığın hükmü sürer.

Sömürgecilerin eşleri sömürgeden gelen artıkla beslendiğinden kraldan çok kralcı kesilir. Bazen bu kadınlar, sömürgeciliğin en acımasız, en ateşli savunucuları haline gelmiştir. Kendi üstünlükleri güvence altında olmadığı için, cinsel ve ırksal kıskançlığın birleştiği acımasızlıkla yerli kadınlara düşmanlık besler, tepeden bakar. Egemen ulustan gelen o burnu büyüklük, en çok kendisini sömürge kadına karşı hissettirir.

Kürdistan'da kadının durumu ataerkil feodal geleneklerin sömürgeci kapitalizme eklenmesi temeli üzerine kurulan bir toplumsal ilişkidir. Kürdistan'da sömürgeci kapitalizme ataerkil ve feodalizmden gelen kalıntılarının eklenmesi, bunun sonucunda oluşan kültürel yapı kadını birçok bağımlılık biçimiyle iç içe sarmıştır. Kadın üçlü bir baskı altındadır. 1- Tüm sömürge insanını inleten milli baskıyla katmerleşmiş sömürgeci baskı, 2- Emekçi kadın üzerindeki sınıfsal sömürü baskısı, 3- Tüm kadınlar üzerindeki cinsiyetçi baskı.

Tarih boyunca ezenler, önce ezilen ve sömürülenlerin ödenmemiş emeklerini, ikinci olarak da karılarının cariye olarak almışlardır. Sömürgeci efendiler, Kürdistan'ı sömürgeleştirirken, ülke zenginlikleriyle beraber Kürt erkeğinin ödenmemiş emeğine el koyduktan sonra da Kürt kadınını da cariye olarak aldılar. Bu sadece üretimdeki rolüyle emeğini sömürmekle sınırlanmadı, ayrıca fuhuş sektörünü de besledi.

Kırsal alandaki köylü ailesi egemen üretim ilişkileri hizmetinde başlı başına bir üretim birimidir. Kadınlar burada bütün geri koşullara mahkum edilmiştir. Toplumun en çok ezilen kesimi sömürgeci metropollere akan mevsimlik tarım işçileridir. Tarım işçileri toplumun en çok ezilen kesimini oluştururken, kadınlar en altta kalan kesimdir. Tüm sosyal güvencelerinden yoksun kadın bedeninin kaldıramayacağı zor işlerde çalışırken, evde de bütün yükümlülükleri üstlenirler.

Ulusal kurtuluş mücadelesinin şiddetlenmesiyle yerinden yurdundan edilen Kürtler, kırdan şehir ve kasabalara veya sömürgeci metropollerin varoşlarına aç susuz, evsiz barksız bir şekilde sürüldüler. Çoğu açlık ve sefalet içindedir. Türk sömürgecilerinin en kötü işlerinde düşük bir ücretle hiç bir sosyal yaşam hakkına sahip olamadan yaşıyor veya varlığını devam ettiriyorlar.

Bugün büyük şehirlerde görünürdeki vitrin ve lüks şatafatının altında görülemeyen bir yığın yoksulluk zulüm olaylarının gizliliği yaşanıyor. Orta sınıf halkın dağınık aileleri, küçük esnaflar, işçiler, küçük memurlar hiç bir sosyal güvencesi olmayan işsizler anlatılamaycak derecede sefalet içinde kıt kanaat geçiniyorlar. Bu tür ailelerdeki milyonlarca kadın, bir kaç kuruşla ailelerini doyurup, giydirmek için yoğun çaba harcıyorlar. Kendi emekleri dışında bir kaç kuruş tasarraf yapmak için ailenin kölesi gibi yaşıyorlar ya da varlıklarını sürdürüyorlar.

Bu durumun yaratıcısı olan sömürgeci kapitalizm bir dilim ekmek daha fazla "kazanmak" için çok düşük ücrete razı olmak zorunda bırakılan kadınlar ve genç kızlar arasında işçi çalıştırıyorlar.

Onbinlerce kadın, çoluk çocuk bugün sürgünde, çadırlarda mültecilik hayatı yaşıyor.

Machiavelli (Makyevel) Hükümdar adlı kitabında şöyle der; "İnsanlar ya elde edilmeli ya da onların kökü kazınmalıdır; hafif baskılara karşı intikam almaya kalkarlar, fakat ağır baskılara karşı direnemezler.

Bir insana baskı yapıldığı zaman öyle davranmalı ki intikam almaya olanak bulmasın."

Sömürgeciler Kürdistan'da varlıklarını sürdürmek için Machiavelli'ye rahmet okuttular. Kürtleri öylesine ezip kırdılar ki bırak intikam alacak gücü bulmayı, neredeyse varlıklarını tümden ortadan kaldıracaklardı. Bir kaç yılda bir, ulusal hakları için direnen Kürtler bir imhadan geçirilir. Kürt kadını da burada payına düşeni fazlasıyla alır. Kürt erkeğiyle birlikte öylesine ezilmiştir ki, dünyanın bir çok yerindeki kadın hakları onun için tali plana düşürülmüş, hayal edemeyecek kadar uzaktır.

Kürt kadının sömürgeci-egemen ulus erkeği karşısındaki tutumu, Frantz Fanon'un Afrika örneğinde verdiği 'siyah kadın beyaz erkek' rolünün bir benzeridir. Kürt erkeğinin rolü de 'siyah erkeğin beyaz kadın' karşısındaki rolün bir benzeridir. Orada deri farkı vardır. Burada derinin rengi aynıdır, ama sömürgeci kültürün asimilasyoncu ve inkarcı karakteri kendi kimliğini inkara götürmüştür.

Kürt kadını bütün acıları içine gömmüş, kilimlerde nakış, halk türkülerinde ezgi olarak yakmıştır. Kürt kadını kendine, kaderine ağlamıştır. Kadınların durumuna ilişkin gözü yaşlı mızıldanmalar, sızlanmalar bizden uzak olsun. Durumun dikkatli bir tahlili bizi her şeyi göze alan, fedakar, atılımcı bir ruhla mücadeleci bir davranış vazgeçilmez, ertelenmez tutumumuz olmalıdır.

Kuşkusuz çağlar boyunca biriken sorun, aynı zamanda nesillerin sorunu. Bir çırpıda düzeltilemez.

En başta bugün mücadelenin üzerinde yükseldiği zemin, sömürgecilik sistemi, bunun kadınlık statüsüyle kadının ezilen cins konumunda bulunuşuyla, bağları gündemdeki kilit noktadır. Kadınlar ve erkekler izole bir ortamda değil, canlı toplumsal hayatın içinde yaşarlar. Sistemin uzlaşmaz çelişkisi toplumsal hayatın her olgusuna damgasını vurur ve belirleyici karekterde toplumu sarar, kadın sorunu da bu olgulardan biridir. Kadının özgürlüğü sorunu Kürdistan'de emekçi sınıfın önderliğindeki ulusal ve sosyal kurtuluşuna bağlanmalıdır.

Başlangıçtan günümüze, kadınlar kendiliğinden Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi içinde kendilerini buldular. Can bedeli büyük fedakarlıklara katlandılar. Soykırımdan kendilerine düşen payı alırken, canilerin tecavüzüne maruz kaldılar. Buna karşın kadınların ulusal mücadeleye etkin katılımı toplumdaki geleneksel önyargıları söküp atamadı. Kürdistan'da bağımsız güçlü bir kadın hareketi de henüz yaratılamadı.

Kadınların, yaygın biçimde devrime katacak yeni hedefler peşinde koşacak, bulacağı yol ve yöntemlerle başarılı sonuçlar elde edecek, bunları pekiştirecek bir kadın örgütüne ihtiyaç var.

Toplumda kadını aşağılayan, küçük gören geleneksel gerici değer yargılarını kıracak bir kadın hareketi, kadınların politik bilincini yükseltecek, ulusal kültürü koruyacak, asimilasyona karşı çıkacak bir rol de oynayacaktır.

Tarihte bütün ezilen kesimler gibi kadının özgürlüğü, erkeklerin bahşedeceği ayrıcalıklarla değil, ekonomik, sosyal ve politik düzeylerde kendi örgütlü çalışmalarının sonucunda kazanabilir. Kadının özgürlüğü hiç kuşkusuz ne çeşitli meslek dallarında çalışan kadınların yüzdesiyle, ne de üniversite eğitimi görmüş bir avuç kadınla ölçülebilir. Kadının özgürlüğü, ancak üretimsel, sosyal, politik anlamda kadınlar arası etkin bir katılım sayesinde başarılabilinir.

Şu açık ve net olarak belirlenmelidir; kadının özgürlük mücadelesi Kürdistan ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesiyle ayrılmaz bir bütünlük oluşturmaktadır. Kürdistan'da kadının kurtuluşu ancak ve ancak devrim hareketiyle mümkündür. O zaman şu gerçek vurgulanmalıdır; kadın sorununu önemini kavrayan bir anlayışla, kadının ulusal mücadeleye katılımının önemini kavrayan biranlayışın birleşmesi, kadının kurtuluşuna doğru atılacak ilk ve temel adımdır. Kadın ve erkek yoldaşların başlıca görevi, kadınlara temel haklarını ve bu haklar için nasıl örgütlenebileceklerini ve savaşabileceklerini anlatmaktır.

- Kadınları, kadın sorununu ve kadının özgürlüğünün tüm toplum sömürgecilik ve onun ülkedeki kuklalarından kurtarılmadıkça başarılamayacağı konusunda aydınlatmak ve hareket geçirmek.

- Kadın kitlelerine kadınlık bilincinin yanında, ulusal ve yurtsever ve de devrimci bir ruh aşılamak kadınları parti saflarına kazandırmak gerekir. Asimilasyona ve her türden ulusal baskıya karşı çıkmak. Kadının eğitimi üzerinde özenle durmak ve her alan ve düzeyde kadını çağdaş değerlerle donatmak. Kadınlar için özel ajitasyon ve propaganda grupları oluşturmak.

- Ulusal ve sosyal bağımsızlık mücadelesine kadının etkin katılımını sağlamak, Kürdistanlı kadınlar arasında politik bilinci ve devrimci militan görüşü derinleştirip geliştirmek.

- Kürdistanlı kadını dünyadaki kadınlar platformunda temsilini sağlamak, Kürdistan'daki sömürgeci baskıyı ve Kürt kadınının durumunu bu platformlara taşımak.

Bugün örgütlülüğümüz açısından ivedi ve esas görev kadın hareketini canlandıracak, onları bir bütün olarak yönetecek lider kadın kadrosunu mücadele içerisinde yetiştirip, eğitmek ve öncü bir kadın kolu oluşturmaktır.

Kadının erkekle eşit düzeye gelmesinden başka yol yoktur. Eğer toplumun özgürlüğünü ulusal ve toplumsal kurtuluşunu istiyorsak, kadının özgürlüğünü bu bütünün bir parçası olarak kabulle yetinmemeli, bunun fiilen mücadelesini de vermek zorundayız.

Artık hiç kimse kadını geri kaderine uzlaşmaya razı edemez. Ne ülkenin ulusal kurtuluşu, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinden alıkoyabilir, ne de kadının kendi hakları için savaşmaktan. Devrimci dönüşüme karşı direnen örümcek kafalılar geçmişin tortuları olarak tarih yapıcıları tarafından kenara atılacaklardır. Yarı yolda kalmadan er geç hedefe ulaşılacaktır.

Eleştirilere yanıt -1

Xidir EGîT

Her sorunda olduğu gibi, kadın sorununda da, düşünce ve pratiğimizi bir eleştiri merceğinin altına alarak, kendimizi ciddi bir biçimde sorgulamalıyız. Kadını sadece örgütsel değil, tarihsel, sosyo-ekonomik ve sosyo-psikolojik boyutuyla da ele almalıyız. Simone de Beauvoir, Wilhelm Reich gibi araştırmacı ve yazarların eserleri incelendiğinde, pek çok şey daha iyi anlaşılıyor. Bazı devrimci çevrelerin feminizmi "erkek düşmanlığı" veya "karşı devrimci" bir hareket olarak tanımladığına şahit oldum. Oysa tarihsel süreç içerisinde feminizm, nasıl bir perspektife sahip olursa olsun, kadının erkekle eşit olma hareketi olarak varolduğunu anlıyoruz. Bu anlamda feminzm, en doğal insani ve demokratik bir hareket olmanın yanısıra, her zaman ilerici ve devrimci bir öze sahiptir. Hele sosyalist feminizm, başka bir deyişle sosyalist kadın harekete, genel sosyalist hareketin bir parçası olarak bakmak zorundayız.

Amaç ulusal ve toplumsal devrime daha fazla kadının katılımını sağlamak ve bu katılımı aktif kadrolaşmayla nitelikli hale getirmektir. Bunu başarmak için önyargılardan arınmak, ideolojimizin teorik ve pratik gereklerini yerine getirmek ve uyum içerisinde çalışmak gerekir. Ulusal sorun, çeşitli sınıf ve tabakaları içine alan demokratik bir sorundur. Stratejik hedef bakımından çözümü de yakındır. Kadının konumu mülkiyet ilişkilerine dayandığı için, nihai kurtuluşu da, bu ilişkilerin çelişkisini çözümleyen sosyal devrime bağlıdır. Aleksandra Kollontai "Kadınların yazgısı, beni tüm yaşamım boyunca ilgilendirdi ve beni sosyalizme çeken de bu ilgi oldu" demesi ile, sosyalizm ile kadın hareketinin kopmaz bağını oluşturuyor. Fakat kapitalizm sınırları içinde, kadın sorununda atılacak adımlar ve alınacak haklar vardır; bunu gözden çakırmamak ve mücadelesini ihmal etmemek gerekir. Nasıl ki, ulusal demokratik ve emekçiler için ekonomik taleplerde bulunuyorsak, kadın hakları için de eşit şekillerde taleplerde bulunmalıyız. Bunu sadece partimiz ile de sınırlı göremeyiz, partimizin dışındaki kadın hareket ve mücadelesini de desteklemeliyiz.

Sosyalistler örgütlenme konusunu ele alırken, programlarında toplumun en genel çıkarlarını esas alırlar. Fakat stratejik hedeflerini belirlerken, somut koşulların gerçekliğine uygun, asgari ve azami hedefler programına sahip olurlar. Ulusal kurtuluş sosyal devrimin bir basamağıdır. Sosyalistler, ulusal ve toplumsal devrim örgütlenmesi ve mücadelesine girişirken, cins ayrımını asla düşünmezler. Sınıflı toplumlarda erkeklerin egemen olması veya sosyalist örgütlenmelerde erkeklerin çoğunlukta olması, sosyalist erkeklerin suçu değildir. Bu toplumsal yasaların istem dışı yansımasıdır. Sosyalistlerin görevi, bu yasaların yansımalarıyla uğraşmak değil, onları tümüyle değiştirmeye yönelmektir.

Devrimin ertelendiği veya devrim durumunun bulunmadığı ülkelerde kadınlar, mevcut örgütlenmelerde kendilerini ifade ettiklerine inanmıyorlarsa, mevcut sistemin sınırları içerisinde, çeşitli demokratik haklarını güvence altına almak için çeşitli demokratik örgütlenmelere girişmeleri en doğal haklarıdır. Fakat devrim durumunun bulunduğu bir ülkede, ulusal ve toplumsal devrimi hedefleyen bir sosyalist parti, cins ayrımı yapmadan, devrimci-demokratik ilkeleri esas alıp, kadının kendisini her alanda ifade etmesinin kanallarını açmışsa, kadın neden yarın kurulacak toplumsal sistemin eşitlikçi modelinin temellerini bu parti içinde atmasın? Kadının özgün sorunlarının çözümü için kadın örgütü kurulur. Kadın sorunuyla ilgili, bu örgüt organlarının alacağı her karar, parti için bağlayıcı olmalıdır. Kadınların parti yönetim mekanizmalarında görev almalarına özen gösterilmelidir; buna engel olmak isteyen unsurlara karşı da mücadele edilmelidir. "İnsanlığın Altın Çağı"nın ilk ışığını, (kadın ile erkeğin eşit olacağı toplumsal sistemi) bu biçimde yakalayabileceğimize inanıyorum.

ÇOCUKÇA

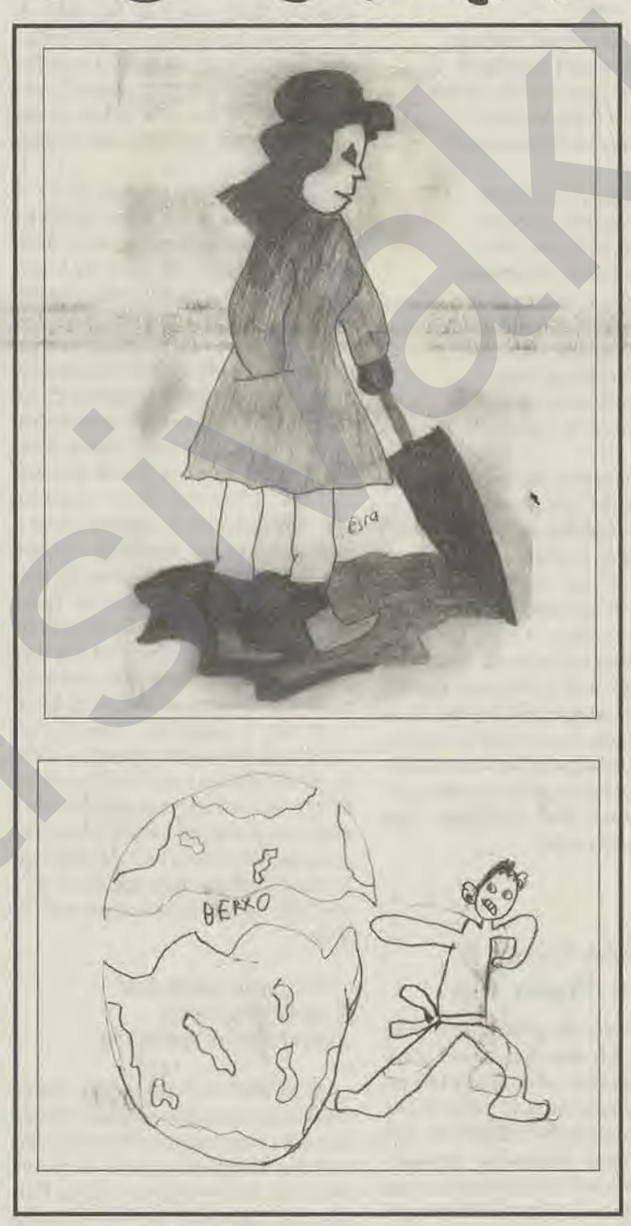

KADER kadının kaderini değiştirir mi?

Aralarında akademisyen ve gazetecilerin de bulunduğu pek çok kadın altı aydan beri yürüttükleri çalışmaları tamamlayarak kadınları siyasi hayata hazırlayacak bir dernek kurdular.

4. 3. 1997 tarihinde resmi olarak kurulan yapılan ancak kamuoyuna 6.4.1997 tarihinde açıklanan ve açık adı Kadın Adayları Destekleme ve Eğitme Derneği, kısa adı "KADER" adlı dernek, politik yaşamda istedikleri alamayan kadınların toplumsal hayattaki kaderini de değiştirmeyi amaçlıyor. Hedefleri çalışmaları neticesinde 2000 yılında Kadın milletvekillerin sayısını % 10 yani 55 miletvekiline çıkarmak.

Açılış töreni The Marmara otelinde yapılan derneğin kurucuları Sunay Aksoy, Yeşim Arat, Canan Arın, Şule Aytaç, Ayşe Ayata, Ayşegül Baykan, Yıldız Ecevit, Nur Ger, Zeynep Göğüş, Sündür Haşar, Çiğdem Kağıtçıbaşı, Meryem Koray, Nilüfer Kuyaş, Zeynep Oral, Şafak Özsoy, Canan Pak, Şeyda Taluk ve Şirin Tekeli ve 19 yönetici, kadın adaylara parti gözetmeksizin destek vermek amacıyla kurulan derneğin açılış toplantısına çeşitli meslek guruplarından 500'ü aşkın kadın katıldı. Coşku içinde geçen toplantıya tek kadın parlamenter olarak ANAP Miletvekili Oya Araslı katıldı. Dışişleri Bakanı Tansu Çiller ile İçişleri Bakanı Meral Akşener'in gönderdikleri kutlama mesajlarını ise salondaki kadınlar yuhalıyarak protesto ettiler.

Toplantının açılış konuşmasını yapan geçici başkan Şirin Tekeli, kadınların 1946 'daki % 1.5 temsil oranını 1995 Aralık seçimlerinde yani elli yıl sonra ancak % 2.5'e çıkardıklarını hatırlatarak şunları söyledi; "Biz KADER'i kaderimizi değiştirmek için kurduk. Siyasi partiler bize kulak vermediği için olaya el koyuyoruz. Başlangıçta hedefimiz 2000 yılında % 10' dur. Bir başka deyişle başlangıç için 55 sandelye istiyoruz. Biz partileri değil kadın adayları isteyeceğiz.

Bu kadınlar da derneğin kuruluş amacıyla belirlenen bir dizi ilkeyi yapmayı taahüt eden kadınlar olacak. Bizi temsil etmesini istediğimiz kadınları Meclis' e göndermek için kolları sıvıyoruz.

Toplantıya katılan gazeteci yazar Ayşe ÖNAL'ın yönelttiği " İslamcı kadın adayları da destekleyecek misiniz? " sorusuna ise, Şirin TEKELİ şu yanıtı verdi: " KADER Siyasete çıkarları için değil kadınların ve halkın gerçek temsilcisi olmak için giren herkesi destekleyecektir ve türban bizim için beirleyici bir etken değildir." KADER'e üye olmak isteyenler (0) 212 274 09 54-55 numaralı telefondan bilgi alabilecekler. Türkiye çapında örgütlenen bu kuruluşa üyelik aidatı 1, yıllık 12 milyon lira. Peki Sınıf, ulus, ekonomi, demokrasi, azınlıklar vs. politikası olmayan ve sadece daha fazla miletvekili çıkarma hedefi ne kadar bağımsız bir güç durumuna getirir kadını? Doğrusu pek anlaşılır gibi değil. Ama denemek ve örgütsüzlüktense böylesi örgütlerde kadını politikaya iteceği için miletvekili sayısında bir değişiklik yaratmasa da önünü açmasına yardımcı olacağı tartışma götürmez

(HABER MERKEZİ)

Martîn Eden

Jack London û Romana wî ya bi navê "Martîn Eden" di wê demê de pirtûka ku herî pirr dihat xwendinê bû. Jack London gelek tişt vedixwarin û gelek diwestiyan. Wî dawî de wek lehengê romana xwe, wek Martîn Eden di nav tevliheviyê de întîxar kirî ye.

Lokman POLAT

Martîn Eden navê romana nivîskarê Amerîkî Jack Londone. Di romanê de navê lehengê romanê Martîne û paşnavê wî jî Eden e. Jack London gelek roman û çîrok nivîsiye. Berhemên wî bi gelek zimanên cîhanê hatine wergerandin. Zaroktiya Jack London di nav feqîrî, belengazî û sefaletê de derbas bûye. Wî ji xwendinê gelek hez kiriye, di piçûktiya xwe û di xortaniya xwe de gelek pirtûk xwendiye. Ew mirovek karker bûye, di her karî de xebitiye.

Jack London gelek pirtûkên ku li ser sazûmana sosyalîzmê bû xwend û bû sosyalîst, sosyalîzmê parast. Jack London hem dixwendin û hem jî dinîvîsandin. Wî li ser hevûdû gelek pirtûkên edebî nivîsand. Wî ji firotina pirtûkên xwe pirr pere-diraf-qezenç kir. Lê ji bo ku gelek mirovek merd bû pereyên ku qezenç dikir hemû xere dikir. Di sala 1913'an de li cîhanê yê ku herî pirr telîf heqîyê pirtûkên xwe distend, Jack London bû. Romana wî ya bi navê "Martîn Eden" di wê demê de pirtûka ku herî pirr dihat xwendinê bû. Jack London gelek vedixwarin û gelek diwestiyan. Wî dawî wek lehengê romana xwe, wek Martîn Eden întîxar kir e.

Jack London bûyerên romantîk li ser heremên rasteqîn û kesên rasteqîn dihonandin. Jiyanekî wî yê romantîk hebû. Jiyana wî di nav gelek maceran de derbas bûbû, gelek serpêhatiyên wî hebû. Ew jiyana bi macera û sepêhatiyên wî ji nivîsîna berhemên wî re bûn bingeh, bûn sekanî, bûn îlham. Jack London di romana xwe ya bi navê "Martîn Eden" de dide xuyakirin ku carna navûdengî, dewlemendî û qezenca pirr a pereyan mirov nabe serfîraziyê, mirov bextewar nake. Naveroka vê romanê bi kurtahî weha ye:

Martîn keştivanckî (deryavanekî) feqîr bû. Di keştiyan de kar dikir. Di deryayan de gerandin wî bextiyar dikir. Rojekî mirovekî dewlemend ji nav avê, ji xeniqandinê xilas kir. Yê dewlemend navê wî Arthur bû. Piştê vê bûyerê herikandina jiyana Martîn hate guhartin. Arthur xilaskerê xwe ji cem xwe venediqetandin, ew tim bi hevre bûn. Rojek Arthur Martîn bi xwe re bire cem malbata xwe. Wî bi bavê xwe, diya xwe û xuşka xwe re da naskirin.

Martîn keçika xweşik Ruthê gelek eciband. Dilê wî kete vê keçika bedew. Lê ew dizanibû deryavanekî feqîr û keçekê dewlemend nikarin bi hevre bizewicin, bi hevre bijîn. Ji bo ku ew bi keçika sipehî Ruhtê re bizewice û pêre bijî divê ew jî wek wê dewlemend be, bi navûdeng be.

Keçika delal ruht jî bi Martîn re eleqeder dibû, jê re nêzîkahî nîşan dida. Wê ji kekê xwe Arthur dixwest ku ew Martîn bînê mala wan mêvandariyê. Wexta ku Martîn dihat mala wan keyfa wê li cî bû, dikeniya, henekan dikir, rûken dibû.

Li ser vê têkilî û rewşa Ruhtê, Martîn biryara xwe da ku dev ji karê deryavanîyê berde û dest bi nivîsînê bike, bibe nivîskar. Wî hendî xistibû heşê xwe, bibe nebe divê ew bibe nivîskar. Ew dê bi nivîsên xwe hem bibana mirovekî navdar û hem jî dewlemend bibana. Lê ew dizanibû ji bo ku serbikeve divê pirr bixebite. Martîn gelek nivîs nivîsî û ji kovaran re şiyand. Lê tu kovarek nivîsên wî neweşand, hemûyan jî nivîsên wî jê re paşve şiyandin. Lê ev tişt nebû sedem ku cesareta Martîn bê şikandin. Wî dîsa nivîsand. Martîn ji bo ku karekî din nedikir û hew tenê dinîvîsand, bê pere mabû. Yên derûdora wî pê henekan dikir in. Keça sipehî Ruthê jî ji dev ji Martîn berdabû. Ev keça ciwan nedixwest ku bizanibe Martîn ji bo wê van fedakariyan kiriye.

Rojekî ji rojan şansê Martîn ve bû. Weşanxaneyek berhemên Martîn ecibandibû û pirtûkek wî çap kiribû. Piştê vê weşanxaneyê hinek weşanxaneyên din jî pirtûkên Martîn çap kirin, weşandin, belav kirin. Di demekî kin de Martîn di nav Edebiyatvanan de bû mirovekî bi navûdeng. Pirtûkên wî yek li pey yekî dihat çapkirin û weşandin. Cure cure Kovar ji bo ku nivîsên wî biweşînin bi hevre ketibûn pêşbaziyê. Hendî Martîn bûbû mirovekî dewlemend û bi şohret. Di vê rewşêde keçika ciwan Ruth jî xwest ku carekî din vegerê gel evîndarê xwe yê berê Martîn. Lê Martîn bi Ruth re qet eleqeder nîşan neda. Tiştên ku di serê Martîn de derbas bûbûn jê re bûbûn ders. Nivîskarê ciwan Martîn dizanibû ku Ruth nabe evîndarê wî yê rasteqîn. Ji bo vê pêwîst nedikir ku pê re bizewic.

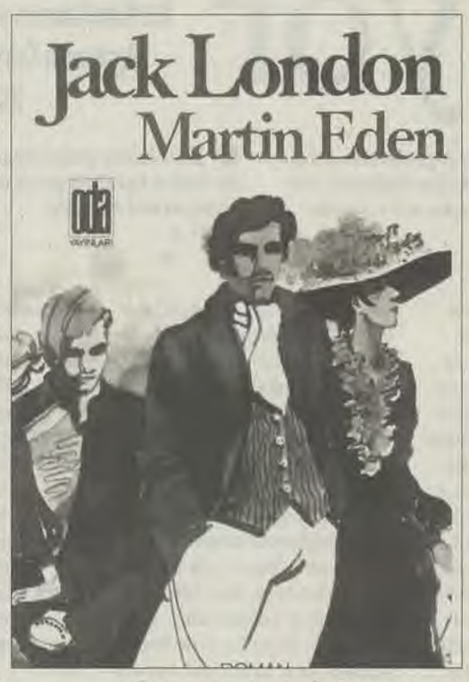

Martîn bi navdariya xwe û bi dewlemendiya xwe di nav pêvajoya jiyanê de dît ku yên navdar û dewlemend ne baş in. Martîn hendî nedixwest ku li derdora xwe van kesên nebaş bibîne. Wî heval û dostên xwe yên berê ji bîr nekiribû. Martîn rojekî dev ji pirtûkên xwe û ji herêma dewlemendan berda û çû cem dost û hevalên xwe yên berê. Ew dîsa bû deryavan di keştiyê de dest bi kar kir. Lê hendî deryayê jî wî bextiyar nekiribû. Wî bi biryarekî xwe bera nav deryaya kûr kiriye.

Ez dizanim, bi qîrîn, pevçûn û li xwe xistinê nabe, ev birîna kul a derbûyî nayê pêçan, baş nabe, dil aramî û rihetiyê nabîne, aş nabe.

Lê zimanê me diçe, ji destê me tê sitandin. Li pêş çavê me dimire û em neçar ji mirina vî zimane re dibin bîner û temaşevan. Em bêziman dimînin, em ji zimanê xwe dibin; wê axa bin lingên me hêdî hêdî dişemite; warekî ku em xwe biavêjinê,kevirekî ku em pala xwe bidinê namîne.

Zimanê me dimire; her Kurdekî bi xîret, her Kurdekî ku piçekî ber xwe difesîlîne, dikare bi çavên serê xwe vê mirinê bibîne.

Em bi vî zimanî napeyivin
Em bi vî zimanî nanivîsin
Em bi vî zimanî naxwînin Êdî şîna me, şahiya me, heskirina me ne bi vî zimanî ye gidî! Bi zimanê biyaniyan em ji hevdû re bûne xerîb û biyanî.Çimkî em bi zimanê hevdû napeyivin û li dera ku em bi zimanê hevdu nepeyin; emê çawa hevdû fêm bikin; emê çawa bên ba hev, emê çawa li hedû bigerin, emê çawa bibin yek! Îcar yên ku zimanên wan ne yek in çawa dikarin bibin yek!

Kurdistana bê Kurdî!

Felat DILGEŞ

Zimanê me diçe; em lê nabin xwey, em nadin dû; ji xemsarî û nezaniya me wî berê xwe daya riya mirinê, lê hê jî em pê nizanin ku ew riya diyarê mirinê ya ku zimanê me li ser e ji me bi xwe re dibe war.

Nezanî, em ketine tora nezaniyek ecêb, nezanî bûye toqeq dîlîtiyê û ketiye sitûyê me; nezaniyê wek ewrekî reş xwe daye ser me. Û em ji vê nezaniyê ber xwe nabînin, pês xwe nafesilînin. Nezanî, nezanî, nezanî...

Tê bibêjî qey me di nezaniyê de avêtiye ber hev; em pêşberka nezaniyê dikin. Kî ji me bêtir nezan be, wê "xelata" herî mezin ew bistîne.

Nezanî nexweşînek e; nexweşînek giran û genî ye. Li dinê tu nexweşîn bi qasî nezaniyê nêzikî mirinê nîne. Mirin û nezanî destbirak in.

Baş e, çare û dermanê nezaniyê çi ye? Zanîn, zanîn û zanîn. Tenê bi zanîna xwe em dikirin ji heqê dîlîtî û nezaniyê derkevin. Ew zanîna ku em lê digerin, ew zanîna ku wê deriyê rizgariya civakî û netewî li ber me veke bi zimanên dagirkeran çênabe.

Zanîn û ronahîdariya civakî, bi zimanê netewî, bi zimanê ku gel pê dipeyive çêdibe. Bi wî zimanî dikare bigihîje armanca xwe.

Ew çêr û sixêfa ku bi zimanê dijmin ji dijmin re têkirin jî ji derekê bi şûn de xizmeteke ji dijmin re ye. Gellek mixabin rastiya me ye netewî bi xwe vê yekê nîşan dide.

Siyeseta netewî ya ku dixwaze bi zimanê dijmin bê meşandin kor û kullek e; kerr e. Bêzar û bêzimn e, ber xwenabîne, bi rê ve naçe, ji serî ve li çiyayekî bilind asê bûye.Ya rast tu mîlîtî û netewîbûna vê siyasê jî tune; çimkî siyasetek kor û xitimandî ye. Ji ser ax û zemîna xwe ya mîlî şemitiye. Ji derêkê bi şûn ve ji xwe û ji rastiya xwe re bûye biyanî; ji armanc û hedefa xwe dûr ketiye. Wek mirîşka serjêkirî dipirpite, lê ev pirpitîn ji mirin û candanê re nabe sedem.

Ez dizanim, bi hawar, bi qêrîn û bi pevçûnê ev birîna ku xwîn jê diherike nayê pêçan. Ji xwe hawar carekê tê dayin,carekê tê dadan. Celadet Bedîxan beriya me hemûyan li defa vê hawarê xist. Yên ku bihîstin, ji xwe bihîstin; lê ew yênku kerr bûn ket deng neçû wan. Wek ku di Kitêba Pîroz dedinivîse:

"Çavên wan hene, nabînin
Gohên wan hene, nabihîzin."

Tam not û neh sal berê, ji her hejmara rojnama Kurdî ya pêşî Kurdistanê du hezar heb bi dîzî diketin welat û dihatin belavkirin. Not û neh sal bi şûn de, îro kitêbek bi Kurdî duhezar hebî nafiroşe, du hezar heb li hundirê welat belav nabe û nayê xwendin.

Ne hewceye ku bê gotin rojnameyên me jî di vê rewşê de ne. Ha em di rewşeke weha belangaz de ne.Û hin belangazên me jî doza Kurdistaneke bê Kurdî dikin!

Pêşniyareke min heye: Werin em komelên parastina Kurdî vekin. Em van komelan li çaraliyên welat, li metrepolan, li derve û li her dera ku Kurd lê dijîn ava bikin. Qet nebe li van komelan em bi zimanê xwe bipeyivin, ji wê şerm û fediya bi hevdu re bi zimanên biyaniyan peyivînê rizgar bibin. Belkî biv ê xebatê re em li bajaran karibin hêlîn û baxçên zarûkan jî ji bo zarûkên Kurd vekin.

Erê em gavekî biavêjin û ji derekî ve dest pê bikin. Êdî bes e ku me ev ziman kuşt, ji kuştina vî zimanî re bûn temaşevan.

Banga min dawî li hêzên me yên siyasî: Werin em dev ji doza Kurdistana bê Kurdî berdin!

Mîrê şaîran helbestvanên diyarê Baban

Elî Berdeşanî -3

Prof. Dr. İzzettin Mustafa RESUL

Bêyta "Naz û Xidir"

Ev bêyta me behs kir li beşa helbestên çapbûyî da tenê 82 rêzên wê destê me ketine, ku Kak Qadîr Fetahî Qazî li destpêka "Mîhr û wefa" da çap kirine, lê dîyare ku va bêyta gelek zede bûye. Ew beşa wî jî ku stranbêj bi qisan tînîn zman her helbest bûye. Çimkî eva beşek mezin ji bûyer û karesatên destanê ku tîne ziman. Li demekê de ku ev 82 rêze, biritîye li perda dumahîka vê bêytê.

Li vê bêytê da wênê dirama aşkiraye û yekem regezê (nijad) dirama pêve dîyare ku ew jî kêşa nav çîrokêye.

Ev destana xencî wê ku awayê wê sadeye, li bûyerên kêşa Mam û braza da gelek wêne wî wekî hamleta Şhekspeare. Bêyta Berdeşanî wêna ceng û hevdu xistin pîşan dide û yek xala xwînê li ser şano (tiyatro) cih dihele û dixwaze navê trajedîyayek bide bi "Naz û Xidir". Lê li encamda ew mîja şîn û xwînê belav dibe, aso ronak û sipî dibe, şad û hivî serdikeve. Ev serketin jî tenê ev nîne ku Nazê û Xidir gîhiştîn mirazê xwe. Belko li vê derê daye ku Elî Berdeşanî bi gihîştina ev herdu dilketiya nasekine, belko xunça (bistanê gulan-memikê gulan) berhemên duwahatiye jî li destana da pîşandide:

Naz birînekî singî bû
Nexş bû xula dirustî bû
Ew bew biriney neçû
Be zigêk dû kurî bû (44)

Diyare ew du kurra jî li destana wêna jîyana taze û serketin, nemirin û jîyane.

Her jinek Kurd wek Mestane

Elî Berdeşanî û Mestan

Her wekî serê vê gotarê da li lekolîna Kak Qadîr Fetahî Qazî da bûye nav û nişana behsekê, dibe hemu çarek li behsa Berdeşanî da bibe bi ser nav, çimkî beşek li wan berhemên Berdeşanîye ku reta niha mane diçine xana berhemên dildariyê yên Berdeşanî.

Li lekolîna navbiri da hatiye nivîsin: "Mestan jinek, ciwan û şepal bû, li zmanê Elî Berdeşanî da pirr bi nav û deng bû. Zilamek hez li vê jinê kiribû. Piştî wê demekê derdê evîn û dildariyê tehm kir; gihişte mirazê xwe, Mestan anî ji bo xwe û bûn mêr û jin. Lê çend roj li ser vê şahî û dîlanê ra ne çûbû zilam bi rêkewt (tesatûf) nexweş ket û mir.

Pişta vê karesatê rojek Mestan berê xwe da deştê li kulinçkêda bi xemgîni runiştibû. Rekeft Elî Berdeşanî ku zûda dilê wî ketibû singên ciwan yên Mestane. Wê dema Elî Berdeşanî wê derê ra derbaz dibe, çave wi mestanê dikeve û berê xwe dide û van rêzan ji bo wê dibêje:

Subhanalla lew şûbaye
Kulmet delêy şewçiraye
İlacî karî xway naye
Bejnit wek şilke bêzaye
Nazanîm çit le dilêdaye
Hîç nebûy kam û rewaye
Emin bot bim can fîdaye
Sûr û sipî gul leylaye

***

Mandû bûy mezlit girtuwe
Zulfit le henyet manduwe
Wek sûrgul xal xal sûr buwe
Bejnit terhî dar sincuwe
Ew direnge nabê bew zuwe

***

Zulf û henyet têkçirjawe
Laclace gulew gulawe
Bo emret be heder dawe
Xuda her kesêkî danenawe

***

Demrîm leber hermêy kalt
Zor bew mewce xet û xalit
Le ber bazîbendî lalit
Pêm kemêk telxe ehwalit
Xuda bilindî ka îqbalit (45)

Eger em rêzên vê helbestê li gel "Nazê û Xidir" da berawird (Mukayese) bikin, dibînin li bêyta Naz Xidir da hest û sozekî rasteqîne heye. Vê da ji diyare bo dilxweşkirina Mestan û Serinç (dîkat) û dil rakêşana wê hatîye gotin. Li gel wê ji ew soz û germiya bêyta Naz û Xidir têda nabînin. Her wek helbestvan xwestibû bi çend stayîş û teşbihek ku Mestan tê bigihîje, çend bikaribe materyalên xwe bixe bazarê ku kiryar li wê derê da Mestane û ew kesê propoganda dike pesin dide mateyalên xwe helbestvan bi xweye.

Helbestên Gîyan li Beran û Tiştên Din

Li nav xelk da gelek qise û behs belavbûne ku her yek rûyekî zîrek aktîf û zanayîya wî helbestvanê me tînin zman heta wusa jê hatiye ku ev ji wek hindek helbestvanên din yên me (46) bûye Pehliwanê destanên Kurdî. Ji ber wê li rêzên destanan da, çîrokek bi navê bêyta Elî Berdeşanî dibinin (47).

Her çend ev destana bi temamî nemaye, yan jî bêjin neketiye destên me lê herçiqas çirok û nûçên ku derbara vî helbestvanî tên behs kirin beşekî vê destanêne.

Bê guman ev tiştana nîşana bawerên xelkene, bi helbestvanê xwe. Gel zilamên jêhatî yên xwe hez dike. Ji ber wê, her karekî baş û Seyîr herkes nikare bike, li ser wî helbest vanî hesap dike. Çi tişt başe û girane bi xeyalên xelk da tên xelk bi hez gotina wî dike, li ser helbestvanên bilîmet hesap dike.

Li behsa Feqîyê Teyran da ev tê gotin ku xelkê wusa fehm kiribû ku zmanê hemu heywanên difirin dizanibû. Ji ber vê yekê navê wî kirine Feqîyê Teyran (48). Ev axaftin derbara Elî Berdeşanî jî tê kirin. Xelk hez li wê tiştê dikin ku li jîyana bêzmanan tê bigêhin, bizanin li van bûyerên jîyanê da hesta derûna wan çiye? Ku eva jî heza mirovan dûre ji bo vê yekê ji li ser helbestvanên bilîmet tê hesap kirin. Helbestvan jî wek bixwaze van qise û baweran derew dernexe, ketiye behsa teyir û bêzmanên din û stayîşa yek bi yek wan dike, stayîşek hûr bi xeyala herkesek da naye, heta bikaribe wesa nîşan bide ku hemu kes baştir li wan giyan li beran fehm kirîye. Yan belko stayîşa wî pêş wan axaftinên xelkê bûye. Ew axaftinên xelkê jî li encama vê stayîşê çê bûye.

Bi nav û dengtirin, wene vî curê berheman, bêyta req (kîsel) ê (49). Li van bêytan da li hemu tiştan diyartir, hûritiya helbestvane, li wesif da û materyal û sedemên seyir bikaranine li stayîşa vê giyan li berê da. Wekî ew li behsa hişkiya pişta req da li ciye evê bêje "hişke û xencer nabire" dibêje:

Xencerim nabirê benî
de kîselim wejenî
kîsel pêm pê dekenî (50).

Lî vê derê da li gel stayîşa hûr da wêneke karigaturîya henekan dibînin ku belga hunermendiya Berdeşanîye, ev wêna karigaturîye gelek bi ciwanî bêyta diz da (51) dîyare, (52) ku Berdeşanî li dumahîkê da her wekî pêyrewa Şex Riza pirr bi dil dide xebera. Ev awayê hunerê henek û pêkenin çêkirinê li bêyta pîre jin da xwe pîşan dide, ku helbestvan riq (kîn) a xwe hembera mirin û tiştên kevin tîne zman (53) lê pênivîsa helbestvanekî henekvan yan edebê satîr (54) nivîs.

Herwesa li parça cotên solê reş (55) da jî ev beşa hunerên Berdeşanî diyare.

Jêder:

44- Jêdera berê r 39
45- Jêdera berê r 48,49
46- Dr. Izzeddin Mustafa Resul, Feqîyê Teyran, jîyan û berhemên wî, kovara koleca edebiyat, hejmara 15 Bexda 1972.
47- Ubeydulla Eyubyan r 6
48- Dr. Izzeddin Mustafa Resul, Jêdera berê r 21
49- Folklora Kurdî, beşa yekem r 10,11
50- Jedera berê r 11
51- Heta niha bi cuda du awayên cuda yên vê bêtê hatine belavkirin: Yekem, ji alîyê kak Muhamed Tevfik wurdî ve, li rojnama "El-xeber-deng û behs" da, duyem jî, ji alîyê kak Muhamed Fîda ve li rojnama "jîn" da.
52- Rojnama jîn, hejmara. 92
53- Folklora Kurdî beşa yekem r. 15
54- Satîr (satîra) pêyivek latîniye wekî zaravêk bi mena rixnegirtinên tûj li hemû babetên edebida tê karkirin.
55- Folklora Kurdî, Beşa Yekem r. 23

Dumahîk heye

Werger;
Mîkaîl CANPOLAT,
Aram XIDIR

XAÇEPIRS

Çeperast

Eşireke mezın lı başur... Lı Qersê kevnargehek. 2-Egoîzm... Alet...3-Kurt, nedirêj... Saxî xweşî 4- Anîn (behdînî)... Zanîn... Dannîşana,zîv... Mehekî buharê, Kesê bêay. Qertafa pirkirinê... Paytaxta Italya. Vexwarinên sor(soranî)... Hezar gram. 8- Kurtîya însanan... Dînî... Bingeh, rukun. 9-Bivelerz, hêjana erde.... Baneşanek. 10- Daçeka pîrsê...Peliken mûzîkê.11- Dara ku bîhak jê çêdîbe.. Naveki kuran..

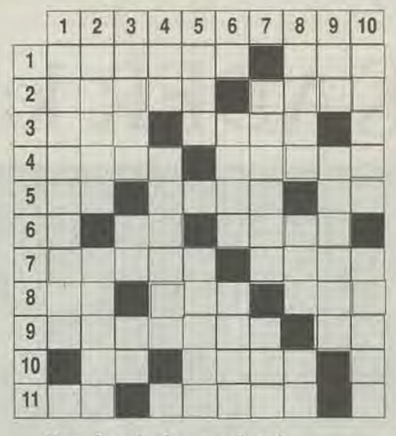

Bersiva hejmara borî

Çeperast

1-Mukriyani. 2-Oli...Mebest. 3-Nare... NDT.. 4- Eta..UE. 5- Taç...-Helwest... 6-Od..He... Si... 7- Nas... Ske...As. 8- Lev...Esaret. 10- Atak... emitE. 11- Suar.

Serejêr

1- Monoton... Lat...2- Ula... Adalet. 3- Kireç..Sivas...4- Et...Ku. 5- iM... Aheste. 6- Yen... Keser. 7-Abdulselam. 8- Netewî... Erîş. 9- Îs... Afet. 10-Tarsus... Têr.

Serejêr

Tekoşereki kurd sazumankarê 'TSK'. 2- Darêhîşk jî bo şevîtandînê... Kêm xwin. 3-Avahi.. Agîr... Notayek. 4-Qerfatek... Kese ku jî boy nane xwe dîgere.. 5- Ji ru derdîkeve... Damarseher, berbang. 6-Eş nexweşi... Meheki payizê. 7- Kulilkeki adarê... Rexîstîna Baskê.. Pîşti lavahiyetê gotîn...Dayika berxîkê... Qerfatek. 9-Kesê jî Îranê... Kese ji Omeri.

ILAN

MEHMED KARADEMİR
1975 ...

Biraziyê xebatkar û hevalê me Yaqûp Karademir, ciwanê Kurd Mehmed KARADEMİR, di roja 7 ê Avrêl a 1997 an de bi sedema nesaxiya jana dil ji nav me koç kir.
Em serexweşiya mamosta Yaqûp Karademir, malbata wî û şoreşgeran dikin.

Xebatkarên rojname ya NûROJ

ILAN

MEHMED KARADEMİR
1975...

Biraziyê min, ciwanê Kurd Mehmed KARADEMIR bi sedema nesaxiya jana dil, di 7ê Avrêl a 1997 an de ji nav me koç kir. Em bi dilsozî dibêjin tu bê xem raze, armanc û doza te li milê me ye û em berxwedana te di jiyanê da berdewam dikin. Li ser vê yekê ez serexweşiya xwe bo malbatê û hemû welatparêzan dixwazim.

Bi navê malbat û hevalên wî
Yaqûp KARADEMİR

Çok sayıda müzisyenin biraraya gelip oluşturduğu 'Beyaz Nota Platformu' temiz, dürüst, beyaz bir toplum için 'karanlığı bölen çığlık' olma yolunda

Beyaz *notadan* beyaz *topluma*

Nesimi ADAY

Türkiye'de faaliyet gösteren sanatçılar uzun yıllar, yaşanan toplumsal olaylar karşısında cidi bir sanatçı muhalefeti geliştiremediler. Tek tek yapılan karşı koyuşlar oldu ama bunlar sistemin güçlü silindirleri altında ezilip gitti ya da kolu kanadı kırıldı, güçsüz kaldı. Aslında büyük bir sanatçı potansiyeli olan Türkiye'de, varolan potansiyelin gücünu kullanacak, harekete geçirecek bir yapı eksikliği var. Bugüne kadar yaşanan toplumsal olaylara (pratikte) duyarlılık gösteren çok az sanatçı çıktı. Fakat bu insanlara karşı sürekli 'yasal şiddet' kullanıldı. Grup Yorum ve Kürt müzisyenler bu konu da örnek gösterilebilir. Devlet diğer yandan 'uslu' duran sanatçılara, "devlet sanatçısı" unvanı verip onları düzene entegre etti. Bu sanaçılar etkinliklerini izleyen binlerin, onbinlerin yaşadığı dramlar karşısında çoğunlukla suskun kaldılar.

Sanat cephesinde, müzisyenler son yıllarda çeşitli oluşumlara gitiler, ancak bu oluşumlar uzun süre devam edemedi, dağıldı. Fakat her defasında inatla, örgütlenmiş bir güçle tekrar ayağa kalktılar. Yaşanan her başarısızlığın, her yenilginin üzerine tekrar tekrar gittiler. Başarının yolunun, başarısızlıkların sonuçlarından çıkarılacağını öğrendiler. Tam da Samuel Becket'in dediği gibi; "Hep dene ve yenil. Yine dene, yine yenil. İyice yenil." Sanatçıların direnişi ve mücadelesi tarih boyunca bu bağlamda kendini tekrarlayıp durdu. Belki de 'sanatçıyı sanatçı yapan etkenlerden biri başaramama korkusudur,' diye düşünüyorum. Yapılan şey, bir arayıştır; iyinin ve güzelin arayışı...

Beyaz nota

Yukarıda toplanıp dağılan sanatçı oluşumlarından bahsetik. Bu aralar yeni bir yapı oluşuyor. Adı "Beyaz Nota Platformu." Çok sayıda müzisyenin biraraya gelip oluşturduğu bir yapı. Bu aralar 'tanışma' konserleri yapıyorlar. İlk konserlerini İdil Kültür Merkezi'nde yapmışlar. Sonuçtan oldukça memunlar. Konsere gelen kitle müzisyenleri oldukça heycanlandırmış. Platform bu heyecanla yeni etkinlikler düzenliyor. Bu aralar İstanbul Teknik Üniversitesi'nde üç günlük bir şenlik üzerinde çalışıyorlar. Şenlik, 27-28-29 Nisan tarihlerinde gerçekleştirilecek. Bu şenliğe (daha önce de olduğu gibi) bütün grup ve sanatçılar katılmıyor. Bunun iki nedeni var; hem herkes uygun olmayabiliyor (çoğunlukla konserler çakıştığı için), hem de kalabalık bir sanatçı kadrosuyla şenlik düzenlemenin zorlukları var. Platformda yeralan müzisyenleri biraraya getiren 'neden' çok açık ve net: 'Temiz, dürüst ve beyez bir toplum' özlemi. "İnsanca yaşamaya özgü demokratik bir ortam yaratılması için," kendileriyle benzer kaygılar taşıyan meslektaşlarını Platforma bekliyorlar.

(İSTANBUL)

Karanlığı bölen çığlık

Dün, bugün, yarın...

68'lerin Türkiye'sinin yetiştirdiği yaşları yarım asra varan ama yürekleri 18'linin coşkusuyla çarpan müzisyenler...

70'lerin çalkantısı içinde doğan, 80'lerde yol arayıp, ancak 90'larda kendilerine yol çizebilen bugünün olgun sanatçıları...

80'lerin değişmiş dünyasının içinde gözlerini açıp, kendilerine sunulan popülizmi reddedip, ideal olanı seçen bugünün 18'lik, 20'lik duyarlı genç sanatçıları...

Kısaca, DÜN, BUGÜN, YARIN...

Onlar toplumsal bir kahkahanın, geceyi delen kalabalık çığlığın, hele milyonların söylediği bir şarkının, duvarları yıkabileceği, silahların seslerini susturabileceğini ve kapkara bir geceyi güneş ışığıyla doldurabileceğini biliyorlar. Tepkisiz bir toplumun, oradan buradan çıkan dağınık seslerin, "ne yapalım kader"in, "bu da gelir, bu da geçer"in Türkiye'yi 2000'li yıllara taşımayacağına inanıyorlar. Temiz ve dürüst, beyaz bir toplum için yüzlerce ses, binlerce söz olarak geliyorlar. Onlar müziklerivle geliyorlar.

BEYAZ NOTA: son yıllarda ülkemizde yükselen temiz toplum taleplerine duyarsız kalmamak, insanca yaşamaya özgü demokratik bir ortam yaratılması için, fikir üretmek ve bu doğrultuda girişimlerde bulunmak amacıyla biraraya gelmiş müzisyenlerin oluşturduğu bir platformdur.

Benzer kaygıları taşıyan tüm meslektaşlara sesleniyor ve; düşünceleri seslere, notaları beyaz notalara, toplumu temiz, dürüst, beyaz bir topluma dönüştürmek adına, herkesi üzerine düşen görevi yapmaya,

BEYAZ NOTA PLATFORMU'na davet ediyoruz.

Platforma yüreklerini koyan tüm sanatçılar, sizleri tanışma konserlerine bekliyor.

Temiz, dürüst, beyaz bir toplum için; beyaz nota!...

Biz sessiz!...

Biz sözsüz!...

Biz biraradayız!...

BEYAZ NOTA PLATFORMU:

Ahmet Güvenç, Acil Servis, Bertuğ Sarnıç, Bulutsuzluk Özlemi, Bülent Ortaçgil, Cem Karaca, Dört, Grup Yorum, Grup Toprak, Grup Harman, Hakan Şimşek, İstasyon, Kesmeşeker, Kramp, Merdiven, Moğollar, Nurdan İpek, Nüans, Nautilus, Objektif, Oğuz Abadan, Renan Bilek, Serora Nat, Suna Aslan, Tolga Bektaş, Vehpi Öztürk, Yaşar Kurt.

Bir yabancı gözüyle: Diyarbakır ve Sanat

Fatma TURAN

Yıllardır hep olmuszu kavramlarla beraber telafuz ettiğimiz Diyarbakır ismini "Sanat" kelimesiyle beraber kullandığım için, büyük mutluluk içindeyim. Tüm Anadolu coğrafyası içerisinde ve Anadolu'nun tarihi süreci dahilinde kültür ve sanatla bu denli haşır neşir olmuş bir başka yerleşim çok az olmasına rağmen, Diyarbakır ismi -her nedense- beyinlerde kültür ve sanata tezat bir çağrışım uyandırmaktadır.

Yetmiş iki millete kucağında yer açan ve bu milletleri kucağında yaşatan Diyarbakır'ı, her nedense birileri öldürmeyi tercih etmiş ve bu tercihi gereği Diyarbakır'ın can damarı, Diyarbakır'ın kan damarı olan sanatsal etkinliklere ve kültürel mirasa yönelik hunharca müdahalelerde bulunmuşlardır. Bir nevi saf Diyarbakır kültürü yok edilmeye çalışılmıştır. Yok edilen doğal kültür yerine, yapay bir Diyarbakır kültürü oluşturulmuştur. İşin üzücü tarafı, Diyarbakır şehri ve insanı bu yapay kültür ya da kültürsüzlükle dışarıya tanıtılmıştır.

Hiç unutmam. Diyarbakır'a geldiğim ilk senelerdi. O yıllar tamamıyla merakım çerçevesinde Diyarbakır'ın tarihi mekanlarını geziyordum. Bir gün Cahit Sıtkı Tarancı'nın müzeye çevrilmiş evini gezerken, yanıma elli yaşlarında kır saçlı bir adam yanaştı. Koskoca müzeyi sadece ikimiz geziyorduk. Adam otuzbeş yıl evvel Diyarbakır'dan ayrılmış, bu otuzbeş yıldan sonra ilk defa Diyarbakır'a gelmişti. Ona, otuzbeş yıl evvelin Diyarbakır'ını sordum, "Meğerse Diyarbakır ne kadar da değişmiş, otuzbeş yıl sonra!"

Adamın konuşmalarına dikkat ettim. Hiç de "kekê" edebiyatına rastlamadım. Diyarbakırlıya lanse edilen ve ne yazık ki Diyarbakırlının bunu seve seve kabul ettiği sert ve kaba insan imajını, onun hiç bir hareketinde görmedim, izlemedim.

- "Biz küçükken babam benim ve kardeşimin elinden tutar, her akşam bizi saz meclisine götürürdü. Akşam yemeğinden sonra Diyarbakır sokakları saz sesleriyle yankılanırdı" diyordu, aradığını bulamamış adam.

Demek ki eskiden Diyarbakır'da kültürle yoğrulmuş, canlı bir yaşam vardı. Demek ki bize nasip olan bu niteliksiz ve donuk yaşam, sonradan oluştu. Bu dönüşümün üzerinde durmak istiyorum. Çünkü şu an benim için sevindirici olan, negatif unsurların etkisini kaybetmemesine rağmen, Diyarbakır'da, kültür ve sanat hayatında önemli kıpırdanmaların başlamasıdır. Sinema salonlarının dolup taşması, Diyarbakır gençlerinin özellikle tiyatroya olan büyük ilgisi, kültür ve sanat merkezlerinin açılması, müzik gruplarının oluşması, edebiyata zamanını verenlerin çoğalması, Diyarbakırlı şairlerin seslerini yükseltmesi sevindirici ve yürek ferahlatıcı gelişmelerdir.

Bütün bu güzel gelişmelere rağmen, sanatın ve kültür çalışmalarının aşması gereken yığınla engel vardır. Bunların en başında, politik engeller ve politik kaygılar gelir. Yöre insanının ilgisine göre şekillenen ve onların sorunlarına eğilen bir sanat anlayışının önünü de dağ gibi dikilen mevcut siyaset anlayışı, sanatın kitlelere yayılmasında büyük engel teşkil etmektedir.

Çünkü son gelişmeler göstermiştir ki Diyarbakırlı kendi sorunlarına hitap etmeyen hiç bir kültürel oluşuma destek vermemektedir. Yani şu sonuca varmak istiyorum; mevcut siyaset anlayışı açıkça "sanatı dilsiz bırakmaktadır."

Diyarbakır'da sanatın ve sanatçının canını sıkan engellerden bir diğeri de ekonomik sorunlardır. Sanatçı, çalışmaları için gerekli araç ve gereçlerin temininde büyük zorluklar çekmektedir. Özellikle tiyatro ve resim alanında ürün vermeye çalışan sanatçı arkadaşlarımız, bu problemin acısını daha çok hissetmektedirler. Diyarbakır'da sanat sergileri ve gösterileri için yeterli salonların olmaması, olanların da nitelik bakımından eksiz olması üzücüdür.

Dünyanın bir çok yerinde görüldüğünün aksine, Diyarbakır'da demokratik kitle kuruluşları ve işadamları, sanata ve sanatçıya gereken desteği vermemekte, onları boğucu sorunlarıyla baş başa bırakmaktadırlar.

Bu sorunların tehtidi altında sanat icra etmek, pek mümkün değildir. Sanatçı, duyuşta ve sezişte hür olmalıdır. Sanatçı kafasını ekonomik sorunlarla yorduğu vakit tıkanır, sanatçı siyasi kaygılarını ön planda tuttuğu vakit ise ölür (bu kinayeli bir yaklaşımdır.)

Bütün bu zorlukların ve engellerin bir gün aşılacağından eminim. Diyarbakırlı sanatçının bu engeller karşısında sergilediği azim ve kararlılık, bizi bu fikrimizde sabit kılmaktadır.

Mele Ehmedê Batê

Fikret TURAN

Büyük şair Mele Ehmedê Batê 1417 yılında Hakkari'nin "Batê" köyünde dünyaya gelmiştir. Şair Mele Ehmedê Batê yine doğduğu köyde 1491 yılında vefat etmiştir. Şairin hayatı hakkında elimizde geniş bir bilgi yoktur.

M. Rudenko, Aleksander Jaba'ya dayandırdığı çalışmasında Mele Ehmedê Batê'nin bir divanı olduğunu açıklar. Bu divan aşk konulu şiirlerden oluşmuştur. Ayrıca meşhur "Zembîlfiroş" destanını kaleme alan şair, Kürt halkı arasında çok yaygın olan ve islam peygamberinin hayatını konu edinen bir "naat" da yazmıştır. Halk arasında "Mewlûda Şerif" diye adlandırılan bu manzume Leningrat'taki Saltikov-Şedrinda adlı kütüphanede mevcuttur. Ayrıca bu eser Zeynelabidin Zınar tarafından tekrar yayına hazırlanmış ve Fırat Yayınları (İst.1992) tarafından basılmıştır.

Mele Ehmedê Batê'nin dikkati çeken en önemli eseri "Zembîlfiroş" adlı manzum destanıdır. Şair Kürt halkı arasında dilden dile dolaşan bu destanı kaleme almış ve ölümsüzleştirmiştir. "Zembîlfiroş" üzerinde en geniş çalışmayı Rus Kürdolog Jakeli Şûrênouna Musaelyan yapmıştır. J.Ş.Musaelyan "Destana Kurdi: Zembîlfiroş adlı kitabında Mele Ehmedê Batê'nin Zembîlfiroş adlı manzum destanına benzeyen ve Murad Han Beyzadi'ye ait olduğu sanılan bir manzum destanından daha sözetmekte ve bu destanın 17. yy'da tekrar kaleme alındığına işaret etmektedir. Sanatı:

Ey dil werin dîsan bicoş -a
Carek caran mey binûş -x
Bikin qiseta zembîlfiroş -a
Da seh bikin hikayetê -b
Zembîlfiroş lawkê rewal bû-c
Bi kulfet û ehl û eyal bû -c
Husnekî ûsif li bal bû -c
Heq rizaqê qismetê -b

Şair "Mewlûda Şerif" adlı eserini beyit nazım birimiyle, diğer şiirlerini ise "dörtlük" nazım birimiyle yazmıştır. Ölçü bakımından her ne kadar Eli Heriri'den güçlü ise de, yine beklenilen düzeyde değildir. Şiirlerinde sağlam bir ölçüye rastlanılmaz. Fakat kâfiyeyi ustalıkla kullanmış, bazen şiirin akışını bozmamak için kâfiyeden ödün vermiştir. Öncelikle tercihini muhtevadan yana kullanmıştır. Bazen bu tercihi doğrultusunda üçlü, beşli ve altılı dizelerden oluşan bentler kullanmıştır.

Özellikle "Zembîlfiroş" adlı manzum destanında göze çarpan bir özellik vardır. Şair, şiir içerisinde tıpkı hikayede olduğu gibi diyaloglar serpiştirmiştir. Bir nevi nazımı nesre yaklaştırmıştır. Şiirinde bazı kahramanlar oluşturmuş ve bu kahramanlara bir kişilik giydirmiştir. Zembîlfiroş'taki plan tıpkı hikayede olduğu gibi serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşur. Eserin ilk bölümünde olayın kahramanı olan Zembîlfiroş genel özellikleri ile tanıtılır.

Zembîlfiroş lawkê delal
Ew bi kulfete erz û h'eyal
Hevek husnê ûsib li bal.

Zembîlfiroş yakışıklı ama fakir bir delikanlıdır. Evlidir ve iki çocuğu vardır. Geçimini, yaptığı sepetleri satarak sağlar.

Olayın düğüm bölümünde ise Zembîlfiroş, ağanın güzel karısı Qedhîmxas ile karşılaşır. Qedîmxas sepet almak bahanesi ile onu eve alır. Ona aşkını ve kendini sunar.

Zembîlfiroş tu beyan î
Ez ê bêjim, tu pê zanî
Min boy eşqa dil tu anî

Fakat Zembîlfiroş bu teklifi kabul etmez. Qedîmxas her türlü yolu dener, yine Zembîlfiroş'u kandıramaz. Zembîlfiroş destanın bu bölümünde olduğu gibi bütün bölümlerinde güçlü bir karakter sergiler. Qedîmxas'ın teklif ettiği mal ve aşk Zembîlfiroş'u etkilemez. Hatta Qedîmxas çaresizliğe düşer ve Zembîlfiroş'a kendini sunar.

Lawko bes e bikî wan giliyan
Ez ê bid'me te memkê xumriyan
Li te werkim çekê cindiyan.

Zembîlfiroş hem güzel Qedîmxas'ı hem de malı elinin tersiyle iter ve çocuklarının yanına döner. Qedîmxas en güzel elbiselerini giyip takılarını takar ve Zembîlfiroş'un evine gider. Zembîlfiroş'u evde bulamaz (bazı nüshalar, Zembîlfiroş evde hasta ve kendinden geçmiş bir haldedir der.) Zembîlfiroş'un karısına üstündeki elbise ve mücevherleri verir. Böylece Zembîlfiroş'un karısını evden uzaklaştırır. Yalnız Qedîmxas ayağındaki halhalı çıkarmayı unutmuştur. Zembîlfiroş akşam eve gelip yatağa girer. Yatağındaki kadının Qedîmxas olduğunun farkında değildir. Ayağı Qedîmxas Xatûn'un halhalına çarpar ve durumu anlar. Zembîlfiroş o an beyaz bir güvercine dönüşür ve Qedîmxas Xatûn'a, "Beni tekrar bulman için demirden bir ayakkabı ve demirden bir baston eskitmen lazım" der ve uçar gider. Qedîmxas Xatûn demirden ayakkabısı ve bastonuyla yedi yıl Zembîlfiroş'u arar.

Olayın çözüm bölümü beklenmedik bir şekilde biter. Qedîmxas Xatûn Zembîlfiroş'u yedinci yılın sonunda bir dağın başında çiçekler arasında üç huri ile bulur. Qedîmxas Xatûn ve Zembîlfiroş sabahtan akşama kadar oturur konuşurlar. Gün bittiği vakit Qedîmxas Xatûn oracıkta düşer ve ölür.

Zembîlfiroş, gerek olay örgüsü gerek kişileri ve kişi karakterlerinin çizimi konusunda büyük bir eserdir. Mele Ehmedê Batê bu eserinde Qedîmxas'ı cesurca konuşturmuştur.

Lawko were şekir û sêvan
Wan bimije dev û lêvan
Sing û berê min ji te re meydan
Li ser siwar be bajo heyran.

Mele Ehmedê Batê'nin takdire değer bir eseri de Mewlûda Şerîf adlı eseridir. Mesnevi tarzında beyitlerle yazılmıştır. Eserde her beyit kendi arasında kâfiyelidir. Dini konulu bir şiirdir. İslam peygamberinin hayatını konu edinmiştir. Eserin ilk bölümünde kâinatın yaradılışı anlatılır, sonra Tanrı övülür. Peygamberin doğumundan önceki dönem anlatılır, sonra peygamberin doğumu ve doğumu sırasında gelişen olaylar yansıtılır. Mewlûda Şerif, Kürt halkı arasında çok sevilen ve yaygın bir eserdir. Bu eser bize gösteriyor ki Mele Ehmedê Batê alim bir insandır. O zamanın geçerli olan ilimlerinden haberdardır.

Şüphesiz ki Mele Ehmedê Batê büyük bir şairdir. Onun şiirleri bugün de Kürt halkı arasında dilden dile dolaşmakta ve beğenilmektedir.

Kürt PEN'den açıklama

Kür PEN'i, daha önceki yıllarda Enternasyonel PEN tarafından konan "dondurma" işlemini kaldırmak için her gün biraz daha çaba sarfediyor. Yeni adımlar atarak beklenen hedefine varmaya çalışıyor. Bilindiği gibi, eski PEN başkanı Hüseyin Habaş, bir bildiri ile kamuoyuna 01.02.1997 de yapılacak Berlin Kürt PEN kongresinin meşru olmadığını açıklamıştı. Buna dayanarak bir grup yazar,16.03.97 tarihinde Hüseyin Habaş'la toplanarak, Berlin Kongresinde seçilen Yönetim Kurulu ile görüşme kararı almışlardı.

05.04.1997 tarihinde Köln kentinde kurucu başkan Hüseyin Erdem, eski başkan Hüseyin Habaş, yeni başkan Haydar Işık, başkan yardımcısı ve sekreter Dr. Zerdest Haco, sayman Medeni Ferho, yazar Munzur Çem, yazar Eskerê Boyîk, yazar Abuzer Han biraraya gelerek sorunu tartıştılar.

Burada, PEN Başkanı Haydar Işık, Kurucu Başkan Hüseyin Erdem, yazar Munzur Çem gelecek kongreyi hazırlamakla görevlendirildi.

Ayrıca Kürt PEN'i üzerinde dondurma kararını kaldırmak ve Kürt yazarlar arasında bulunan çelişkileri gidermek için çaba sarfedilmesi yönünde görüş birliğine varıldı.

Kürt PEN Başkanı Haydar IŞIK

Bu doğrultuda hazırlanan bir protokolü imzalayan katılımcılar, PEN'in üzerindeki dondurma kararının kaldırılması ve çalışmaların yoğunlaştırılmasını 01.02.1997 tarihinde Berlin de seçilen yönetim kurulundan isteyerek toplantıya son verdiler.

Kürt yazarları bu suretle Kürt ve dünya kamuoyuna:

01.02.1997

tarihinde yapılan kongrede seçilen yönetim kurulunun tüm Kürt yazarlarının hukuki temsilcisi olduğunu ve aralarındaki sorunların diyaloğla giderilebileceğini bu toplantıyla kanıtlamış oldular.

Kürt PEN Başkanı Haydar IŞIK

Bahar'da Berfin Bahar

KÜLTÜR-SANAT/ Derginin Nisan sayısının kapak konusu; "Gerçek Sanatçı ve Psikolojinin Sanata Etkisi " konularına yervermiş. Bu konu üzerine yazan Muzaffer Oruçoğlu, "Gerçek Sanatıcı" başlıklı yazısında sanatçının özgül yanlarına dokunup, onları farklı kılan özelliklerden bahseder. Ona göre, "Hiç bir gerçek sanatçı, kendisini mutlu ve özgür hissmez yeryüzünde." Oruçoğlu, sanatçının yaşadığı en büyük mutluluğun, en büyük otoriteye kafa tutuğu an yaşadığını söylüyor. Yazar İbrahim Üçyol'da, psikolojinin sanat üzerindeki etkisini işlediği yazısında; sanatsal edimin insanın ruhsal yapısının dışavurumu sonucu oluştuğunu, toplumun maddi yapısının oluşturduğu verilerin sanatçının ruhsal yapısında biçimlendiğini söylüyor. Üçyol ayrıca yazısında, Kapitalist Sistem'in yaratığı anamalcı insana değinip, oradan da anamalcı tüketim insanına geliyor ve bu insanların 'kalite anlayışları'na değiniyor. Berfin Bahar'ın bu sayısının yazarları ve şairleri: Heinrich Schirmbeck, Abdullah Rıza Ergüven, Ali İhsan Aksamaz (Aksamaz, Lazlar üzerine yazmış), İsmet Kemal Karadayı, Nusret Gürgöz, Şemsettin Murat, Yılmaz Elmas ve Lokman Polat. Tacim Çiçek, Gabar Çiyan. Bu sayıda başlıca şu şairlerin şiirleri var: Ruhan Mavruk, Ali Rıza Özkan, Hüseyin Elçi, Kadir Karakoç, Asım Öztürk, Ahmet Haşim, Sermin Arslan, Şenel Gökçe, Jeppe Aksaer, Şakir Doğan, Hüseyin İlbey, Tan Doğan.

MuM'da "Felsefe ve Sanat"

KÜLTÜR-SANAT/ MuM bu sayısını felsefe ve sanata ayırmış. Derginin Yayın Yönetmeni Sinan Kutlu "Felsefe İle İlişkileri Açısından Sanat Etkinliği" başlıklı yazısında; sanatın, felsefeyle olan ilişkisini değerlendirip, insanların sanat ve felsefeden ne anladıklarını ve sanatın felsefe bağlamında tekrar tanımlanmasına değiniyor. Bu konuyla ilgili yazan diğer yazarlar ve yazıları şunlar: S. Sırrı Kazdal'ın "Felsefe ve Sanat", H.Hilmi Bulunmaz'ın "Sanat-Felsefe Eytişimi", Aşkın Ayrancıoğlu'nun "Felsefe, Sanat, Umut Bağlamı" ve Dursun Yıldız'ın "Özgürleşmede Sanatın Rolü" isimli yazılarıyla sanat-felsefe bağlamı ele alınıp irdelenmiş. Derginin bu sayısında yazıları ve şiirleri bulunan başlıca yazarlar ve şairler: Nihat Ateş, Yudum İşbecer, B. Sadık Albayrak, Hüseyin İlbey, Ali Fil, Yves Bonnefoy, İbrahim Balaban, Tan Doğan, Can Ahıska, İdris Atmaca, Nezahat İyidoğan, Ahmet Can Akyol, , Sabri Kuşkonmaz, C. Hakkı Zariç, Ayşe Güzel, Esra Özen, Edip Polat, Cuma Karataş, Ayrıca MuM'un bu sayısından itibaren, derginin 'ağır top'larından Kaan Arslanoğlu'nun imzası ve yazıları olmayacak. Sinan Kutlu, Arslanoğlu'nun 'ayrılık' sebebini şöyle açıklıyor: "MuM dergisi yazarlarından ve Yayın Kurulu üyesi Kaan Arslanoğlu, bir süredir yayın ilkelerimizle ve onlara temel olan kuramsal-kılgısal çizgiyle bağdaşmayan yönelimleri girmiş, yapılan karşılıklı değerlendirmeler, sözkonusu ayrımların uzlaşabilir nitelikte olmadığını ortaya koymuştur. Gelinen bu nokta, kimliğini ve özgül ayrımını 'yürürlükteki sol' anlayışlara yönelik köktenci bir eleştiride bulan dergimiz açısından, Kaan Arslanoğlu'nun Yayın Kurulu'ndaki görevini sürdürmesini ve her türden katılımını olanaksız kılmaktadır."

Kentleşme sürecinde yerel yönetim anlayışı

Dr. Ahmet ÖZER

Kentleşme temelde 3 boyutu olan bir yaşam biçimidir. Bu yaşam biçiminin ekonomik, sosyal ve mekansal boyutları vardır. Para ve pazar ekonomisi, tarım dışı istihdam ve ileri teknoloji ekonomik boyutu, ileri düzeyde organizasyon, örgütlenme, ihtisaslaşma, iş bölümü, heterojenik, bireyselleşme, nüfus yığılması, daha yoğun eğitim, sanatta çeşitlenme ve tarih bilincinin gelişmesi sosyal boyutu, karmaşık mekanlar, süratli ulaşım ve haberleşme sistemleri, yoğun yapılaşma, bunların ortaya çıkardığı çevre kirlenmesi ve doğadan uzaklaşma bunlara yönelik önlemler mekansal boyutu içermektedir.

Yani kentleşme sosyal-ekonomik ve mekansal öğeleri içeren kent dokusu içinde bunları bir ilişkiler ağı içinde yaşayan sürekli bir kültürel değişme etkinliğidir. Bu öğeler evrenseldir. Ancak bunların ortaya çıkış biçimleri, birbirleriyle etkileşimleri ve yarattıkları kombinazyonlar yerel özellikleri ortaya çıkarmaktadır.

Bu yapı içinde iki unsur bir arada önem kazanmaktadır; bireysellik ve örgütlülük. Örgütlü olmayan bireysellik başıboşluğu, bireyi temel almayan bir örgütlenme düzeni ise gelişigüzel yığınlaşmayı beraberinde getirir. Modern demokratik kentleşmede ise birey ve örgütlülük hem özgür bir yaşamın teminatıdır hem de kalkınmış nüreffeh bir topluma ulaşmanın yoludur.

Bunların olmadığı veya eksik olduğu yerlerde ise başka güçler devreye girer ve bu boşluğu doldurmaya çalışır. Bu güçler genellikle yasadışı organizasyonlar ve mafya türü örgütlenmelerdir.

Kentlere göç ederek gelmiş ve yerleşmiş geniş yığınlar devletin sosyal güvenlik şemsiyesinden ve kentsel haklardan genellikle faydalanamamaktadırlar. Dolayısıyla yeni geldikleri kentin hay-huy ortamı içinde bir yandan ulaşamadıkları sosyal devlet anlayışı ve kentsel olanaklar, öbür yandan bunların adeta boşluğunu doldurmak için ortaya çıkmış mafya türü örgütlenmeler ve alt yapı gruplar arasında kendilerini korumak için yeni ilişki biçimleri geliştirirler.

Yani devletin sosyal olanak ve güvenceler sağlamadığı, kişilerin de bireysel özgürlüklerine tam kavuşamadığı bir ortamda kente göç ederek gelen yeni kentliler, yeni ve kendine has patronaj ilişkileri geliştirirler. Türkiye'deki kentlerin elli yıllık tarihe bu ilişkiler ağı damgasını vurmuştur. Bu aynı zamanda kentlerin "sosyo kültürel değişiminin" yani bir yerde kentleşmenin serüvenini oluşturur. Bu serüven aynı zamanda yeni kentli insanın kentleşme sürecinde farklılaşma uzmanlaşma ve örgütleşme serüvenidir.

Bu kentleşmeyi doğru tahlil etmek için bu tarihsel gelişime kısaca bakmak gerekir.

Türkiye'deki kentleşme süreci İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir takım alt-üst oluşlarla hız kazanmaya başladı. Bu tarihe kadar merkezi kentlerde Avrupa ile aşağı yukarı aynı dalga boyunda yaşam süren kentli bir orta sınıf mevcuttu. Bu kentli orta sınıf adeta kentlerin bel kemiğiydi.

1950'lerde iki değişik süreç 19. yüzyıla has kentsel modernleşmenin temsilcisi olan bu orta sınıfı alttan ve üstten kemirmeye başladı.

Bu süreçlerden biri; tarımda makinalaşma ve sağlık hizmetlerinde görülen göreli iyileşme sonucunda ortaya çıkan nüfus baskısının neden olduğu ilk göç dalgasıdır. Bu göç dalgasının kentlerde donanımsız ve plansız yerleşmesi (orta sınıfı alttan kemirerek) kent standartlarını düşürmüştür.

İkinci süreç ise; İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki gelişmelerin yarattığı yeni zenginler tabakası kentte başat olmaya başlayınca klasik kentli orta tabakanın kentteki göreceli üstünlüğünü kaybetmeye başlamasıdır.

Dolayısıyla alttan gelen göç dalgası ile üstte oluşan türedi zenginler arasında kalara sıkışan (ve kent standartlarını oluşturan) orta tabakalar erozyona uğradı. Böyece Avrupa'ya entegre (olan veya) olması mümkün olan kentli bir kültürel yaşamın kent içindeki alanı giderek daralmaya yüz tuttu.

İlk göç dalgası ile türedi zengin istilası sonucunda değişen kentler bu kez kendine has yeni dinamikler edindi. Bu durum kentin sosyo-kültürel ve politik yaşamında da yeni değişmelere neden oldu.

İlk göç dalgaları önce aile sonra hemşehri ilişkileri oluşturarak, kendi içinde entegresyon mücadelesi başlattılar. Bu arada kent ortamında zengin olan yeni kesimler ise dış pazarlara açılma ve entegre olma sürecine girdiler.

Çok partili sisteme geçilmesi ile oluşan merkez kitle partilerinin (kırda ve kentte) birikmiş oy depolarına yönelik politikaları, yeni bir patronaj ilişkisi oluşturdu. Bu yeni siyasi ilişkinin adı siyasi populizm idi.

Amerika'nın Vietnam'da yenilmesi ile siyasi ilişkilerde yeni bir dönem başladı. Bu dönemde soğuk savaş döneminin bir versiyonu olarak, dinsel grupların bir unsuru olarak piyasaya çıkması teşvik edildi ve desteklendi. Bunun sonucunda İslam siyasallaştı ve giderek kentin varoşlarında yükselmeye ve örgütlenmeye başlandı. Bu süreç aynı zamanda etnik yapıların gelişmesine ve milliyetçiliğin kentlerde etkin bir unsur olarak boy vermesine de olanak tanıdı.

Sonuç itibariyle, önceleri aile ve hemşehrilik patronaj ilişkileriyle kentet yer edinmeye çalışan ilk göç dalgası, sonra klasik partilerin patronaj ilişkilerinde yer alarak, yeni tür kentsel menfaat lobileri haline dönüştü. Daha sonra da devam eden göç dalgaları dinsel ve etnik gruplar biçiminde kent içinde yeni mücadele konumları elde etmeleri ile değişik bir dinamik kazandılar.

Kentsel ortamın bu yeni mücadele öğeleri zaman içinde önceki klasik patronaj ilişkilerini de dönüştürdü ve kentleri etkiledi.

Yukarıda sayılan ve kente yeni gelenler için bir şemsiye ve sığınak oluşturan patronaj ilişkileri, süreç içinde (nitelik değiştirerek) hakimiyet peşinde koştu. Kent içinde yeni etki adacıkları ve hakimiyet alanları (kurtarılmış bölgeler!) oluşturdular. Bu yeni patronaj ilişkileri giderek iş bulmak, eğitim esnasında yardım sağlamak, kişisel sorunları çözmek şeklinde kendini gösterdi.

Dinsel gruplar siyasi İslam ideolojisi şemsiyesi altında birleşti. Siyasal İslam bir tür yeni patronaj ilişkisini temsil ederken, öte yandan dünya politikasının bir unsuru haline geldi/getirildi ve devreye sokuldu.

1989'da soğuk savaş sona erdi. Dünda modernist doktrinin etkisi altında kaldı. Özal bu doktirinin Türkiye'deki temsilcisi oldu. Bu dönemde kitleler para ile daha çok haşır-neşir oldular ve tüketim kalıpları gelişti. Değişim rüzgarları esmeye başladı. Bunun sonucunda iki makro gruplaşma uç vermeye başladı ve giderek belirginleşti; batıya etnegre olmak isteyenler ve istemeyenler.

Bu süreçte kentler üzerinde belirleyici bir başka unsur da Güneydoğu'da 1980'li yılların ortasında başlayan savaşın neden olduğu ikinci bir göç dalgasıdır. Bu yeni göç dalgası ilk göç dalgasından farklı olarak göç ile birlikte gayrı iradi olarak göçertmeleri ve kaç hareketlerini içermektedir.

Son 4-5 yıl içinde bu gelişmeler ve göç Güneydoğu'daki bazı kentlerin nüfuslarını 3'e 4'e katlamış, batıdaki büyük kentlerde de belirgin bir demografik şişmeye neden olmuştur.

Güneydoğu kentleri bu süreçte kırsal alanlardan güvenlik nedeniyle yoksul köylü göçü alırken, batıya kentsel dinamikleri oluşturan beyin, sermaye kentlileşmiş nüfusu göç olarak vermiştir. Böylece kent varoşları açlığın, yoksulluğun ve işsizliğin hüküm sürdüğü, fitili ateşlenmemiş birer bomba haline gelmiştir. Kentsel olanaklardan faydalanamayan bu umarsız kesimler, siyasi iktidarların duyarsız tavırları karşısında başka arayışlar içine girmişlerdir.

Sürecin sonucunda hem doğuda hem de batıda göçün ve kaçın ağır yükleri altında ezilen dev köy-kentler oluşmuştur. Ayrıca bu süreç doğu ve güneydoğu'nun kentsel sorunları ve göç problemleri çözülmeden batıdaki kentsel sorunların asla çözülemeyeceği gerçeğini bir kez daha gözler önüne sermiştir.

O halde bu gün artık yerel sorunların merkezileştiğini, merkezi bakış açılarının ve örgütlenmelerin yereli, çok yakından ilgilendirdiği etkilediği bir döenme girmiş bulunuyoruz.

On yıl aynı yöntemlerle çözmeye çalışıp ta çözemediğimiz problemleri çözmek için, artık kafalarımızı ve problemin bağlamanı değiştirerek çözmek zorunluluğuyla karşı karşıyayız. Problemin bağlamı devletin katı merkeziyetçi örgütlenme biçimi ile, ona biçim veren anlayıştır. O halde işe oradan başlamak lazım.

Bu merkeziyetçi gelenek, ülkedeki tüm hak ve yetkilerin, Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi olan Padişah ve Halife'de toplandığı, Padişah'ın dilediği kullarına bu hak ve yetkilerden dilediği kadar bağışladığı, canı istendiğinde de geri alabildiği bir düşünce sistemine dayanmaktadır. Cumhuriyetten sonra Padişahın yerine "Merkezi Hükümet" konulmuştur. Tüm değişiklik bundan ibarettir. Dikkat edilirse, hala merkezi hükümetin yerel yönetimlere hangi yetkileri verip vermeyeceğini veya yurttaşlara hangi hakları tanıyıp tanımayacağı tartışılıyor. Merkezi hükümetin bütün bu hak ve yetkileri nereden aldığını etik açıdan, felsefi açıdan sorgulanmıyor.

Demokrasilerde, bütün haklar ve yetkiler, doğuştan ve tartışmasız olarak bireyindir. Ancak, birey toplu halde ve daha rahat yaşayabilmek amacıyla, kendi özgür çevresinden başlayarak oluşturduğu kurum ve kuruluşlara devreder.

Örneklemek gerekirse, birey önce aile kurumu içerisinde bir düzen kurabilmek amacıyla işbölümü yapar ve bu işbölümü gereği bazı hak ve yetkilerin ailenin diğer bireylerine devreder. Ancak bununla yaşamdaki tüm sorunları çözemez. Bunun üzerinde aynı bina içerisinde yaşayan aileler biraraya gelip, apartman yönetimi oluşturur ve binanın ortak sorunlarını çözmek üzere bazı hak ve yetkilerini bu yönetime devrederler. Daha sonra tüm sorunlarının burada çözülmediğini gören bireyler, çok sayıda apartmanın biraraya gelmesiyle "mahalle yönetimleri"ni, mahallelerin bir araya gelmesiyle "belde yönetimleri"ni, beldelerin bir araya gelmesiyle "kent yönetimlerini" oluştururlar.

Merkezi Yönetim ise bütün bu kademelerin hiçbirinde çözülemeyen savunma, dış politika, koordinasyon, planlama, güvenlik, adalet vb. ortak sorunları çözmek üzere oluşturulan bir üst kurumdur. Hatta bireyler bu üst kurumla da yetinmeyip Avrupa Topluluğu, NATO, Birleşmiş Milletler gibi daha üst kurumlar da oluşturup, bazı hak ve yetkilerini bu kurumlara devretmektedirler.

O yüzden böyle bir sistemde merkezi hükümet yerel yönetimlere yetki devredemez, yerel yönetimler merkezi hükümete devrederler ve ancak kendilerinin çözemeyeceği konularda devrederler. Böyle bir sistemde Anayasa da ülkedeki bireylerin "toplu sözleşmesi"dir.

Bu durumda yapılması gereken karar alma ve uygulama sorumluluğunun yerel yönetimlerde olması, demokratikliğin sağlanmasıyla birlikte, merkezdeki tıkanmayı ortadan kaldırıp sorunları çözüme kavuşturmaktır.

Tarih nasıl yazılır?

Hasan YILDIZ

İnsan kendisini ve doğayı tanıdıkça, tarihin ilk sayfalarına ilişkin efsanelerden yavaş yavaş kurtuldu. Tarihi daha farklı yorumlamaya çalıştı ve efsanelerini mitoloji adı altında kültürel bir değer olarak toparladı. Efsanelerden kurtularak, kendisini ve kendisini saran toplumu sosyal olaylar içinde incelemeye almasıyla, tarihe bilimsel bir değer verilmiş oldu. Böylece mitoloji en güzel eserlerini olduğu gibi koruma şansını elde etti. Çoğu kez olduğu gibi kendi zayıflıklarına ve tutarsızlıklarına bir gizem katmak için, aşığı sağcı politik yapılanmaların mitolojiyi yardımlarına çağırmalarının altında bu eserlerin toplumları saran etkisini yatmaktadır.

Oysa bize, yüzyılların yarattığı değerlerden mahrum kalmış bir halk olarak mitolojilerden çok bilimsel doğrular lazımdır. Bunun elde edilmesi için ise akademik kurumsallaşmanın olması mutlak bir zorunluluktur. Özellikle Kürt tarihinin antropolojik değerlerin açığa çıkartılmasında bu kurumsallaşma karekteristik bir özelliğe sahiptir. Yine de bunun yaratılamamış olması birşeyler söylenmesine engel olamaz. Bilimsel her araştırma alanında olduğu gibi burada da soyut kavramlar söylenebilir ve söylenmelidir de. Tehlike burada soyut kavramların söylenmiş olmasında değil, bu kavramların akademik alanda yeterli şekilde bilimsel analizden geçirilmemiş olmasındadır. Bu alanlar tarih çerçevesi içinde en önemli yeri arkeoloji ve antropolojide elde ederler. Bu alanlar ise başlı başına bilgi hazineleridir. Unutulmamalıdır ki akademik alan acımasız alandır ve hata kabul etmez. Bu alanlara girilmeden de zaten tarih yazılamaz ve yazılanlar da mitolojik düzeyde ve soyut kavramlar olarak kalırlar.

İlk çağa ait Kürt tarihini yazmak büyük bir cesaret işidir. Yapılan çalışmaların akademik hesaplaşması yapılmadan "kesinleşmiş doğrular" olarak sunulmaya çalışılması ise bilim adına yapılan en büyük yanlışlıktır. Avrupa'da Yunan ve Roma kültürleri yüzyıllarca araştırılmasına karşın, yine de eskiye oranla farklı sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Çünkü her toplumsal dönemin kendisine ait bir değerler sistemi vardır. Bu değerler sistemi içinde 'olmuş-bitmiş' olaylara farklı bir analiz getirebilmektedirler. Ama 'olmuş-bitmiş' olayın kendisi bir fenomen olarak orta yerde durmaktadır.

Kürt tarihine ilişkin yapılan araştırmalarda handikap olarak dikkat çeken en önemli yön Ön Asya halkları arasındaki benzerliklerden hareketle karşılaştırma yöntemiyle sonuçlara ulaşma kolaylığıdır. Oysa halklar arasındaki tarihsel benzerlikler her zaman bir ilişkiyi gerekli kılmadığı gibi, bize her zaman doğruyu vermez. Tam tersine dikkatli davranılmazsa komik sonuçlar da verebilir. Bir kelime benzerliğinden hareketle sonuca ulaşmanın hiç bir bilgi değeri yoktur ve olamaz. Kelimelerin etomolojik evrimi tüm çağlar boyunca incelenmeden, ilk ve en son örneklemeler kolaylıkla benzeştirilmektedir. Oysa bir etimolog bu süreci ve her süreçte kelimelerin aldığı anlamları ayrı ayrı ele alıp sonuca varır. Bu nedenle söylemek gerekir ki; bir dili bilmek ayrı şey, etimolog olmak ayrı bir şeydir.

Öyleyse bizde bu kolaycılık neden? Çünkü; sorulan sorular önceden yanıtları hazır sorulardır. Belirli bir sonuç almaya yönelik sorulardır. Dolayısıyla etimolojik evrim yerine, uygun dönemler dikkate alınarak sonuca ulaşılır.

Kürt tarihinde önemli bir yer tutan Newroz'un mitolojik bir zenginlik olarak değil de, doğrulanmaya çalışılan tarihsel bir olay olarak anlatılmaya çalışılmasını hala anlayabilmiş değilim. Bu tür iddiaların politik yapılar kanalıyla kitlelere de doğru olarak sunulmaya çalışılması ise, en büyük tehlikeyi oluşturmaktadır. Bu anlayışların varacağı yerlerin adını anmaya gerek yok sanırım. Newroz4un mitolojik bir değer olarak politikleştirilmesi sorunun kendi boyutu içinde anlaşılır olabilir. Ama 'olmuş-bitmiş' bir olay olduğu konusunda ısrarcı davranmanın anlaşılır yanı yoktur. Bu anlayışların tarih alanıyla ilgisi ise hiç yoktur.

Genel olarak sendikalar -2

Ömer Faruk ERİŞ

Devrimci işçi sınıf sendikacılığı

İşçilerin, kendi sınıf anlayışlarından ayrı olarak işçi sınıfı sendikalarından başka, bir memur sendikası politikası yoktur. Devrimci sınıf sendikacılığı anlayışı, işçi sendikaları için olduğu gibi memur sendikaları için de geçerlidir.

İşçi doğası gereği, kendi içerisinde yer aldığı sınıf konumu itibariyle solducudur-devrimcidir. Bir işçinin kendisini sömüren patronu ile aynı anlayışa sahip olması düşünülemez. Burjuva sendikacılığına karşı sosyalistlerin alternatifi sınıf sendikacılığıdır. Proleteryanın sınıf mücadelesinin tüm mantığı ile kabülü sınıf sendikacılığının temel ilkesidir. Her cephede sınıf sendikacılığını bu temel ilke şekillendirir. Proleteryanın sınıf mücadelesinin mantığı, ücretli kölelik sisteminin sonuçlarına karşı mücadeleyle, kapitalizm çevresinde iş ve yaşam koşullarının düzeltilmesi için mücadeleyle yetinmez. Dolayısıyla ekonomik mücadele alanıyla kendini sınırlamaz. Proletaryanın ve tüm ezilenlerin kurtuluşunun sorunlarıyla ilgilenir. Ücretli kölelik sisteminin yıkılması, insanın insan tarafından sömürüsüne son verilmesi gerekir. Ekonomik mücadeleye sağlam bir tutarlılık sağlayan da bunlardır.

Sınıf sendikacılığı hareketi, işçi sınıfının burjuva bilinci çerçevesinde doğmaz, doğamaz. İşçi sınıfının burjuva bilinci asılmalıdır. Bunun için sosyalistlerin işçi sınıfı hareketine ve onun önemli bir bileşeni olan sendikal harekete müdahalesi gerekir. Burada sosyalistlerin müdahalesi belirleyicidir.

Türkiye'deki işçi hareketinin temel zaafı, bilimsel sosyalizm düşüncelerinden yalıtılmış olmasıdır. öte yandan, proletarya hareketinden yalıtılmışlık durumu sosyalist hareketin temel zaafıdır. Sınıf sendikacılığının gelişimi sorunu, sosyalist gelişimi ve geleceği ile bağlıdır. Çünkü, sınıf sendikacılığı hareketinin doğup gelişimi süreci, sosyalist hareketin proletarya hareketine bağlanması, bilimsel sosyalizm düşüncelerinin proletaryaya maledilmesi sürecidir de. Ama, sınıf sendikacılığı hareketini oluşturmak için özel olarak çalışma, onu somut olarak hazırlamak, örgütlemek gerekir.

Sınıf sendikacılığı hareketi faşizme, sermayeye ve sendik ağalığına karşı her yönde yürütülecek mücadelenin içinde doğup şekillenecektir, ama yine de sınıf sendikacılığı hareketini oluşturmak ve örgütlemek için yürütelecek çalışmada, proletaryanın sendika ağalarına karşı hoşnutsuzluk ve mücadelesinden yola çıkmanın önemini vurgulamak gerekir. Cunta sınıf sendikacılığı hareketi, proletarya yığınlarının sermayeye ve sendika ağalarına karşı kendiliğinden varolan hoşnutsuzluk ve mücadelesinin bilimsel sosyalizm düşünceleri ile soyutlaştırılmış (aydınlatılmış ve örgütlenmiş) bir anlatımıdır.

Türkiye işçi sınıfının sendikal hareketi, günümüze değin işçi sınıfının burjuva bilincini aşamamıştır. Bu durumda, doğal olarak, sendikal hareket burjuva sendikacılığına hapsolmuştur. Sendikal hareketin bu niteliğinin bir yansıması olarak, sendikal hareketin kilit noktalır şu veya bu renkteki sendika ağalarının elinde olmuştur. Fakat bu gerçeğin bir yüzüdür. Proletaryanın sendika ağalığına karşı süregelen mücadelesi, gerçeğin diğer bir yüzüdür.

Burjuva sendikacılığı proletaryanın karşısına değişik biçimlerde çıkabilmektedir. Ancak her ne biçim altında görünürse görünsün, ne tür ideolojik motifler kullanırsa kullansın, her renkte burjuva sendikacılığın temel ilkesi, sınıf işbirliği ve uzlaşmacılığıdır. Burada sınıfın öncülüğünü yapan sosyalist anlayışın-hareketin kati ve sonuç alıcı müdahalesi gerekmektedir. Zira, burjuva sendikacılığı kapitalizmin ebediliği, ücretli kölelik sisteminin değişmezliği çerçevesinde, proletarya ile burjuvazi arasında sınıf uzlaşmacılığı temel ilkesi tarafından şekillendirilmektedir. Böyle olduğu içindir ki, işçi sendikaları gerçek sınıfsal işlevlerini yapamamakta, burjuvazinin bir aleti konumunda bulunmaktadırlar. Onların anlayışında, burjuvaziye karşı sınıf mücadelesi olmadığından, genel çizgileri, kapitalist veya temsilcileri ile uzlaşma ve anlaşmalar yoluyla anlaşmazlıkları halletmek, sınıfın mücadelesinin devrimci gelişmesini, kapitalist sistemi tehdit etmesini bu yolla önlemektir.

Sendikal mücadelede örgütlenme

12 Eylül faşist cuntasının oluşturduğu tahrifat ve zihin bulanıklığı tam da burada karşımıza bir engel olarak çıkmakta. Egemen anlayışın, özellikle sosyal-demokrat destekli faşist zihniyetin, proleteryayı oyalama çabalarını ve içi boş tekerlemelerle süre kazanmaya dönük uygulamalarını boşa çıkarmalıyız. Günümüz sendikalarında kararsızlık ve tereddütün egemen olduğu açık bir anlayış ve eylemsizlik var. Bu elbetteki örgütlenme anlayışının devrimci bir inisiyatifle geliştirilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Birim temelinde örgütlenmek, mücadeleyi tabandan geliştirmek ve en geniş sendikal demokrasiyi uygulayarak tabanın katılımcılığını sağlamak, kaçınılmaz bir zorunluluk olarak önümüze gelmekte. Sendikal örgütlenmede yaşanan tıkanıklığı aşmanın yolu tam da buradan geçiyor. Bu yolda kararlılıkla yürümek, kendini sürekli üreten bir sendikal yapının geliştirilmesini de örgütlemek durumundayız.

Diğer yandan, sendikalarda gurup ve görüş açısına göre eğilimleri idare etme tutumunun varlığı da tıkanıklığın bir diğer nedenidir. Oysa, hiç bir zihniyetin dar gurup çıkarları, kitle çıkarının önüne geçirilemez. Bunun olduğu yerde, işin gerekleri̇nden sapmak, bürokratik yönde yozlaşmak kaçınılmazdır. Bu doğal olarak taban inisiyatifini öldürür. Burada da çözüm, sınıf sendikacılığı anlayışını esas almak, tüm mücadeleci güçlerin önünü yeni eylemliklerle açmak, bu yolla mücadeleyi daha da yükseltmik durumundayız. Bir başka deyişle, kendi örgütlülüğünü oluşturmanın bilinciyle, devlete karşı örgütlü mücadele geleneğini bundan sonra da yaşama geçirmektir.

Bunun için işyeri birimleri, temsilcilikler bir kaldıraç olarak kullanılmalı. Örgütlülük bu yolla canlı kılınmalı ve etki alanları genişletilmelidir. Temsilciliklerin örgütsel eğitim seviyeleri yükseltilmeli, sorunlarına kısa sürede çözümler getirilmelidir. Temsilciliklerden durum tespit ve sorun raporlar istenmeli, periyodik toplantılarla tepki ve çözüm eylemlilikleri oluşturulmalıdır.

Bugün emekçi yığınların büyük bir kısmı, düzen tarafından son derece yoğun bir şekilde sömürülmesine, tüm ekonomik ve demokratik haklarının gasp edilmesine karşın, hala sınıf bilincini kucaklayamamış, mücadelenin gerçek amacını kavrayamamıştır. Az çok politize olmuş geniş bir kesimi de, pratik olarak kendisinin karşısında onu ağır ağır öğütüp tüketen bir düzen olduğunu anlamışsa da, ona karşı mücadele etmek, hakları ve istemleri için mücadeleyi proleteryanın iktidar mücadelesiyle birleştirmek gerektiğini ve asil kurtuluşunun oradan geçtiğini kavramış değil ya da bunun için mücadeleye atılma kararlılığını gösteremiyor. Kuşkusuz bundaki etken 12 eylül faşizminin yol açtığı koşullardır. Politikanın ve parti çalışmasının yanı sıra, sendikal örgütlenmenin memura yasak olmasının da sözünü etmek gerekiyor. Reformist ve işbirlikçi zihniyetin varlığı ise bir diğer olumsuz etkendir. Tabii bütün bunlar, sarı sendikacılığa karşı her zaman tetikte olmamız gerektiğini de gösteriyor. Bu gerçekten de zordur, ama önemli olan da zoru başarmaktır.

Tam da burada, sendika olarak örgütlenme ile beraber, eğitimin ve içeriğinin üstünde özenle durulması, yönetimin demokratikleştirilmesinin yanında, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesine daha aktif katılmanın, destek vermenin yolları üzerinde düşünmenin önemi bir kat daha artıyor. ırkçı, şoven, asimilasyoncu ve militarist politikalara karşı mücadele de güncel öncem taşıyor. Gaspedilen hakların geli alınmasından, daha ileri mevzilereerleşmeye kadar, grevli, toplu sözleşmeli ve sendikalaşma hakkı için örgütlenmenin, ekonomik ve demokratik mücadelenin daha güçlü sürdürülmesinin ön koşulu olduğunu unutmamak gerekiyor. Ve yine sendikaların, işkolundaki ve tüm ülkedeki doğal demokratik yaşam ve görevlerini gerçekleştirebilmesi için, gerekli tüm haklara, tüm özgürlüklere ve tüm olanaklara sahip olmaları gerekiyor. Yani, özgün bir sendika hareketinin grev ve toplu iş sözleşmesi yapma hakkı olduğu gibi, tüm diğer hakları da garanti edilmelidir.

Toplumun farklı sınıfları ve bu sınıfların birbirleriyle olan karşılıklı ilişkileri, birbirleriyle olan mücadeleleri, işçi sınıfının bu mücadeledeki rolü ve işçi sınıfının çöken ve yükselen sınıflarla olan ilişkisi hakkında, kapitalizmin geçmişi ve geleceği, uluslararası demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde Türkiye işçi sınıfının tarihi görevi hakkında, işçiler arasında doğru kavramların yayılmasını sağlamak gerekmektedir. Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu durumun vehameti gözönüne getirildiğinde, işçiler arasında yapılacak propaganda çalışmasına sıkı sıkıya bağlı olan ajitasyon çalışmasını da ön plana çıkarmak gerekmektedir.

Görevimiz, faaliyetlerimizi işçilerin hayatının bütün günlük meseleleriyle birleştirmek, bu meselelerin üstesinden gelebilmelerinde işçilere destek olmak, onların dikkatini en ağır haksızlıklara çekmek, işçilerin patronlara karşı taleplerini doğru ve amaca en uygun biçimde ifade etmelerine yardımcı olmak, işçiler arasında bir dayanışma ruhu yaratmak ve dünya proleterya ordusunun bir parçası olarak Türkiye işçilerinin de çıkarlarının ve davalarının bir olduğunun bilincini geliştirmektir.

Yararlanılan kaynaklar:

Eğitim Emekçilerinin Sendikalaşma Sorunları ve Mücadele Görevleri (SUN Yayıncılık 1992)

Örgütlenme Üzerine V.I.Lenin (SIR Yayınları)

İLAN

Biraziyê xebatkar û hevalê me Yaqûp Karademir, civanê Kurd Mehmed KARADEMİR, di roja 7 ê Avrêl a 1997 an de sedema nesaxiya jana dil ji nav me koç kir. Em sersaxiya mamosta Yaqûp Karademir, malbata wî û şoreşan dixwazin.

Xebatkarên MEDKOM

nûRoj

Onurlu kişiliği ve kararlı mücadelesiyle Zeki ADSIZ (K. SALEH)'ı anıyoruz

PYSK'yı oluşturan örgütlerdenTevgera Sosyalist a Kurdıstane (TSK) Genel Sekreteri, Ordiya Rızgariya Kurdistan (ORK) Yüksek Askeri Konsey Başkanı, DİSK 10. Bölge Temsilcisi ve Genel-İş Diyarbakır Eski Şube Başkanı Zeki Adsız'ı, örgüt adıyla K. Saleh'i 7 yıl önce, (17 Nisan 1990'da) yitirdik.

Evli, Filinta ve Şervan adında iki çocuk babası olan Zeki Adsız, 10.1.1948 yılında K.Kürdistan'ın eski isyan merkezlerinden biri olan Bingöl'de doğdu. Orta halli bir çiftçi ailesinin üçüncü çocuğuydu. Annesini çocukken yitirdi, Babası 1980 sonrası hasretliğe dayanamadı.

Zeki yoldaş, çocukluk çağında bile pratik zekası, fedakarlığı ve atılganlığıyla çevresine kendini sevdirendi. O'nun bu yıllardaki yaşamını çocukluk arkadaşları şu satırlarla anı defterine işlediler; "senin büyüklüğünü, önderliğini daha çocukluk yıllarımızda görebilmiştik. Sen o zaman da önderimizdin."

Zeki Adsız, ilk ve ortaokulu Bingöl'de bitirdi. Bingöl Lisesi 2. sınıfa devam ederken haksızlıklara karşı başkaldırısı ile yönetimin dikkatini çekti. Boyun eğmez kişiliğini kontrole alamayanlar O'nu sürgün ettiler. 1964-65 öğretim yılında Diyarbakır Ziya Gökölp Lisesinde öğrenimine devam etmek zorunda kaldı. Burada da yönetim O'na ancak 1 yıl tahammül edebildi. Yeniden sürgün edilince tekrar Bingöl Lisesine döndü. Aynı yıl lise 3. sınıfa devam ederken, haksızlığa tahammülsüzlüğü ve hareketliliği genç yaşta cezaevine düşmesine neden oldu. Elinden kaza çıkmıştı. Sonradan samimi birer dost oldukları bir arkadaşının yaralanması O'nun 4 yıl 4 ay 15 gün cezaevinde yatmasına neden oldu. İçerdeyken, yönetime ve sivil cezaevlerinde görülen "Koğuş ağaları"na karşı diğer mahkumları korudu. O, bu tavrıyla mahkumların sevgilisi ve önderiydi. Ve kuşkusuz bunun da bir bedeli oldu. Zeki Yoldaş, yönetimin haksızlığına karşı tavrını sert koymuştu. Bir gardiyanın bıçakla yaralanması ile olay sonuçlanınca, O'nun meşruten tahliye hakkı yandı, hakkında yeni dava açıldı ve Solhan cezaevine sürgün edildi.

O'nun onurlu başeğmezliği ömrünün sonuna kadar dikkati çeken bir meziyetiydi. O'nu son yıllarda tanıyan bir dost anı defterine şu notları düşecekti;

"Yedi yıldır tanıyorum. Hiç bir zaman, hiç bir güç karşısında baş eğdiğini görmedim.

Başı dik insan güzeldir
Zeki güzel bir insandır
Hepimize örnek olsun."

O'nun başeğmez kişiliği mücadelede kararlılığı atbaşı gidiyordu. 12 Mart'ı içerde karşılamıştı. İçerden olayları takip ediyor, okuma ve kendisini yetiştirme olanağını iyi değerlendiriyordu. Cezaevinden politik olarak temel bilinci almış olarak çıktı. İçerdeyken lise sınavlarına girdi ve bitirdi. Cezaevinden çıkınca İstanbul Basın Yayın yüksek okuluna kayıt yaptı; okul derneğinin kuruluş çalışmalarına katıldı, yönetiminde yer aldı, dernek adına geceler düzenledi.

Yüksek tahsilini bitirdikten sonra yeniden halkına döndü.Bingöl'de Mahalli bir gazetede köşe yazarı ve redaktör olarak çalıştı. Yoksul, ezilen insanların sorunlarını dile getirdi. Bingöl'de köylülerle röportaj ilk kez O'nun aracılığıyla yapıldı. Bu dönemde Bingöl'de depremin yıkıntısı üzerine keselerini doldurmaya çalışan mahalli yöneticilere ve tefecilere karşı aktif bir çaba içine girdi. Hileli konut yapımını, dağıtımını ve bu konudaki haksızlıkları dile getirdi. Yazdıkları yazılardan ötürü hakkında dava açıldı. Gazete sahibi yönetimin baskılarına dayanamayarak, gazetedeki işine son verdi.

Aynı dönemlerde 1973 seçimleri yaklaşıyor, CHP Genel af ile birlikte nisbi bir demokrasi vadediyordu. Zeki yoldaş da bu dönemde CHP gençlik kollarında yer aldı. Bingöl ili gençlik kolları başkanı olarak gençliğin politize olmasına ve örgütlenmesine öncülük etti. 40 kişilik CHP Parti Meclis üyeliği yaptı.

1973 seçimleri ardından genel affın çıkması ve devrimci örgütlenmelerin yeniden yeşermesiyle, O da bu saflarda yerini aldı ve 1974'ten itibaren TKSP içinde çalışmalarına başladı. Aynı döneme

denk düşen CHP kongresinde savunduğu görüşlerden ötürü Ecevit'in işaretiyle çömezlerinin saldırısına uğradı, yaralandı ve Kırıkoğlu grubuyla CHP'den koptu.

1973'ten sonraki nisbi demokratik ortamdan yararlanarak, legal çalışmayla illegal çalışmayı diyalektik bir bütünlük içinde yürütmeye koyuldu. Tüm maddi olanaklarını sunarak DENG kitabevini Bölgöl'de açtı. Sol yayınlar açısından yörenin en zengin kitabeviydi. Bu girişimle gençliğin okuma alışkanlığı geliştirildi. Yeni neslin politik olarak daha ileri bir hata kanalize edilmesi sağlandı. Bin-Genç-Der adında ilk gençlik derneğinin kuruluşuna destek verdi. Bu süreçten sonra Zeki yoldaş, çalışmalarını işçi sınfını örgütlemeye kaydırdı. Bayındırlık Müdürlüğüne işçi olarak girdi. Bay-Sen'i örgütledi. Bingöl'de Genel-İş ve Gıda-İş'in örgütlenme çalışmalarına yardımcı oldu. Politik bilinci ve pratik deneyimiyle Bingöl'de sınıf sendikacılığının gelişmesine önderlik etti.

1975'ten sonra İstanbul'da Özgürlük Yolu dergisinin çıkarılması çalışmalarına katıldı. Bir yılı aşkın bir süre bu birimdeki kollektif çalışmada yer aldı.

1977 yılında Diyarbakır'da politik faaliyetlerini sürdürürken yakalandı ve 10 aylık hapislik cezasını çekmek üzere tutuklandı. Ardından 6 aylık sürgüne yollandı.

Diyarbakır'da sürgündeyken sendikal faaliyetlere katıldı. 1978'de Genel-İş Diyarbakır Şube Başkanlığına seçildi. Sınıf sendikacılığının gelişmesi ve işçilerin örgütlü mücadeleye çekilmesi için olağanüstü bir çaba harcadı. Sınır tanımaz fedakarlığı ve yorulmak bilmeyen çalışmasıyla kısa sürede, yanlız Diyarbakır değil, tüm bölgede işçi sınıfının güvenini kazandı. Bu dürüst çalışması ve devrimci kişiliği ile, O Kürdistan'da işçi sınıfının önderi olmayı hak etti.

6 Mayıs 1979 günü DİSK 10. Bölge alanına giren -ki bu alan Kuzey Kürdistan'ın büyük çoğunluğunu kapsıyordu- Diyarbakır, Urfa, Mardin, Bingöl, Elazığ, Muş, Malatya, Siirt, Bitlis, Van, Adıyaman, Tunceli ve Hakkari il ve ilçelerinden seçilip gelen 63 delegenin katılımıyla yapılan DİSK 10. Bölge temsilciliği seçimlerinde Zeki yoldaş, oyların üçte ikisini alarak DİSK 10. Bölge temsilciliğine seçildi. Bu seçimlerde, O işçi sınıfını bölen sağ teslimiyetçi akımlara karşı işçileri uyarıyor, bugün de geçerli olan bu uyarıyı 6 mayıs 1979'da yapıyordu.

Diyarbakır'da sıkıyönetimin tüm baskılarına rağmen, Zeki yoldaşın önderliğinde sürdürülen eylemlilik 1979'da 15-16 Haziran eylemlerinin 9. Yıldönümünde uç noktaya vardı. Zeki yoldaş, bu anlamlı gün için şöyle diyordu;

"Kürdistan işçi sınıfı ilk kez ve sıkıyönetimin ağır baskı, saldırı koşullarında, görkemli bir Bölge Temsilciler Meclisi toplantısıyla bu geleneği yaşatıyordu."

Toplantı, geniş bir kitle katılımıyla, sıkıyönetimin tüm provakasyonları boşa çıkarılarak başarıyla bitirilmişti. Ardından toplantıda konuşmacı olarak Zeki Yoldaş, bir grup sendikacı arkadaşıyla birlikte tutuklandı. Ağır işkencelere maruz kaldı. Polis TKSP'yi Zeki yoldaş nezdinde açığa çıkarmaya çalıştı. Bu kavgada O'nun kaburga kemiğini, kalça kemiğini kırdılar, ama O'na boyun eğdiremediler. Bu sınavdan da alnı pak olarak çıktı. Başta işçi arkadaşları, sendikalar ve diğer demokratik kuruluşların yoğun protestoları ve müdahalesiyle tahliye edildi. 1980 Mart ayına kadar Diyarbakır'da politik ve sendikal çalışmalarını sürdürdü.

Sol yelpazelerde yer alan devrimci siyasal örgütler, gruplar hatta tek tek kadrolar açısından yaşanan sürecin dayattığı sorunlar ciddidir. Sorunların üstesinten gelmek ise, öncelikle bu sorunları yaratan, geliştiren objektif-subjektif koşulları doğru bir biçimde kavramayı, yenilginin nedenlerini kadrolar, kitleler önünde yüreklice açıklığa kavuşturmayı ve buna uygun perspektifler geliştirmeyi gerektirdiği açıktı. O, bu bilinçle davranmış ve yapılması gerekenleri omuzlamakta kararlı davranmıştı. Üstlendiği bu zorlu, onurlu işlevi gereği geçmişin acı ve öğretici deneyimlerini temelinde yeni bir öz, yeni bir mücadele ruhuyla, halkımızın ulusal, toplumsal kurtuluş savaşında kadroların, kitlelerin yolunu aydınlatacak, onlara savaş perspektifleri sunacak bir meşale olmaya çalıştı. Yaşadığı sürece, bu yönde önemli oranda olumlu adımlar attı.

1980 Mart'ında Diyarbakır'da istihbarat görevlisi bir üstteğmenin ölüm olayından sonra, TKSP'ye yönelik operasyon başlaması üzerine, parti kararına uyarak Diyarbakır'dan ayrıldı. Örgütsel çalışmalarına Ankara ve İstanbul'da devam etti. 12 Eylül'de faşist diktatörlüğün iktidara el koymasıyla birlikte, çok ciddi bir biçimde aranmasına rağmen, ülke içinde birinci derecede görev üstlendi. Devrimci değerlerin yaşatılmasında ve kadroların korunmasında olağanüstü çaba sarfetti. Deşifre olmuş, aranır duruma düşmüş parti kadrolarınının Doğu Kürdistan'a (İran Kürdistanı) aktarılmasını sağladı. Ülkeye giriş çıkışlarda bir çok belaları ve ölüm tuzaklarını atlatmasını becerdi. MK üyesi olarak ülke içindeki görevini yerine getirdikten sonra kendisi de Doğu Kürdistan'a çıktı.

TKSP'de İç Tartışmalar

Yenilgi döneminin, genel olarak devrimci hareketin ve özel olarak TKSP'nin zaaflarını açığa çıkardığına inanan Zeki yoldaş, geçmişin sağlıklı bir değerlendirmesi ve günümüze uygun yeni politika ve mücadele anlayışının belirlenmesi doğrultusunda çalışma içine girdi. O, yenilginin açtığı yaraları sarıp yeniden temel mücadele alanına dönmekten başka çare görmüyordu. Yenilginin nedenlerini şöyli izah ediyordu;

"Kürdistanlı, Türkiyeli devrimci güçler açısından faşizm karşısında uğranılan yenilgi, bir sonuçtur. Devrimci güçler cephesinde derinleşen bunalıma kaynaklık eden sorunlar, salt yenilgi döneminin bir ürünü değil, temelde geçmişin objektif ve subjektif koşullarının bünyesinde geliştirdiği sorunlardır. Faşizm sadece bu sorunları daha bir gün ışığına çıkarmış ve ağırlaştırmıştır." (R.W. S.13-14)

"Faşist diktatörlüğün bu süreçte aldığı mesafe, elbette onun uzun ömürlü olabileceğini göstermez. (...) Ancak, dünyanın bu önemli stratejik bölgesinde, emperyalist gerici güçlerin kaçınılmaz sonunu yakınlaştırmak, faşist diktatörlüğü yerle bir etmek sanıldığı kadar kolay olmayacaktır. Çünkü bu, bir bakıma Kürdistanlı ve Türkiyeli devrimci siyasal örgütlerin faşizm güçleri karşısında uğranılan yenilgiyi, yaşanılan süreci ve bu sürecin dayattığı görevleri doğru değerlendirmelerine ve buna uygun perspektifler geliştirmelerine bağlıdır. Bu da, öncelikle, devrimci siyasal güçlerin temel teorik tesbitlerini, örgütsel yapı ve işleyişlerini geçmiş dönemin acı deneyimleri ışığında yeniden gözden geçirmelerini, hatalarının temelinde kendilerini, tabanlarını ve daha sonra da geniş emekçi yığınları eğitip yönlendirmelerini gerektirir." (TKSP'de Oportünizm ve bir eleştiri üzerine, S.1)

Geçmişin sağlıklı değerlendirilmesi ve günümüze uygun politikanın tesbitinde -özellikle askeri politikanın belirlenmesinde- ısrarlı davranan Zeki yoldaş, kısa sürede parti içindeki sağ oportünizmin boy hedefi haline geldi. O, daha İran'da iken, Avrupa'da, ülke içinde ve Ortadoğu'da "Zeki silahı seviyor", "harekette sol tehlike var", "hareketi bölmek istiyor" türünden, basit dedikodularla cadı kazanı kaynatıldı.

TKSP-Roja Welat Hattının Oluşması ve Birlik Çalışmaları

1982 sonunda başlatılan açık tartışma 19883 boyunca TKSP-Devrimci muhalefet adıyla sürdürüldü. Muhalefetin tüm olumlu yaklaşımları sonuçsuz kalınca, Şubat 1984'te Roja Welat'ı yeniden yayın hayatına sokarak, yeni bir halka mücadelesine devam etti. Zeki yoldaş, Roja Welat'ın 13-14 sayısında "Yeniden Çıkarken" başlıklı yazısında bu çıkışı şöyle değerlendiriyordu;

"... Sol yelpazelerde yer alan devrimci siyasal örgütler, gruplar hatta tek tek kadrolar açısından yaşanan sürecin dayattığı sorunlar ciddidir. Sorunların üstesinten gelmek ise, öncelikle bu sorunları yaratan, geliştiren objektif-subjektif koşulları doğru bir biçimde kavramayı, yenilginin nedenlerini kadrolar, kitleler önünde yüreklice açıklığa kavuşturmayı ve buna uygun perspektifler geliştirmeyi gerektirir. Statükolarını korumak için sorunların üstünden atlayan, yaşanan sorunlara kaynaklık eden nedenleri kendi dışında arayan ve çıkar temeline dayalı kof birliklerle devrimci sürece ket vuran eğilimlere karşı geçmişin deneyimleri ve mirası temelinde toplumsal gelişmelere müdahale edebilecek devrimci alternatifler geliştirmeyi gerektirir.

"İşte Roja Welat, böylesi bir dönemde, karşı karşıya bulunduğu maddi, teknik sorunların bilincinde, yaşanan sürecin ve parti yaşamımızın dayattığı ağır, karmaşık ve fakat onurlu bir görevi omuzlayarak yayın hayatına kaldığı yerden devam etmek zorundadır. O, üstlendiği bu zorlu, onurlu işlevi gereği geçmişin acı ve öğretici deneyimlerini temelinde yeni bir öz, yeni bir mücadele ruhuyla, halkımızın ulusal, toplumsal kurtuluş savaşında kadroların, kitlelerin yolunu aydınlatacak, onlara savaş perspektifleri sunacak bir meşale olmaya çalışacaktır.

Yine bu süreçte halkımızın hayati çıkarlarını ilgilendiren ana halkayı yakaladı. "Birlik" sorununu, temel görevlerinden biri olarak ele aldı. Sorunu kapalı kapılar ardında tartışılan bir sorun olmaktan çıkardı. Açık ve ilkeli yaklaşımlarda ısrarlı oldu.

Zeki Yoldaş Önderliğinde TSK Kuruluş ve Mücadelesi

Açık, ilkeli ve samimi olarak sürdürülen birlik çalışmaları Mayıs 1986'da KİP-GBK ve TSK-Roja Welat'ın ortak birlik deklarasyonunu yayınlayarak, TSK'da birleşmeleriyle sonuçlanmıştı. Zeki Yoldaş, TSK'da Genel Sekreter olarak birinci derecede sorumluluk yüklendi. Bu yüküm ve sorumluluğun bilincinde olan Zeki yoldaş, TSK-MK ilk toplantısında kollektif karar haline gelen 1 No'lu MK genelgesini kaleme alırken şöyle diyordu:

"Biz henüz işin başındayız. Diğer bir deyişle, hedeflediğimiz örgütün temellerini atmış bulunuyoruz. Sözkonusu örgütün inşası ve inşa sürecine tekabül eden savaşımı içinde, onun çelikleşmesi önümüzde duran bir numaralı görevdir. Bu bakımdan eylemimiz, zaferin kendisi değil, sadece zafer istemi demektir. Zaferi belirleyen ise, savaşım sürecinin öne çıkardığı ve özellikle pratik sorunların çözümü, kısaca örgüt çalışmasının kendisidir. Ayrıca örgüt çalışmasında, mevcut olanaklar, araç-gereç, insan unsuru ve kadroların niteliği ile kendisini yakıcı bir biçimde dayatan görevlerin ağırlığı arasında doğru bir orantı var. Bu orantının göstergeleri başarıyı etkileyen faktörlerdir. (...) ileri doğru atılan her ciddi adım, göğüslenmesi zorunlu belirli sorunlar getiriyor. Bütün bunlar, omuzladığımız yükü kat kat ağırlaştırıyor. Bu bakımdan işimiz zor, sorumluluğumuz büyüktür."

"Fakat Marksizmi-Leninizmi klavuz edinen, nesnel gerçekliği kavrayan ve leninist örgütlenme ilkelerini hayata geçirmekte ısrarlı olan hareketimiz, inanç, cesaret ve kararlılığı; fedakarlık, atılganlık ve yaratıcılık yoğurarak karşı karşıya olduğumuz güçlükleri aşacaktır. bunun yolu ise, ideolojik yetkinleşme sürecini hızlandırma, politik duyarlılığı ve tutarlılığı titizlikle korumanın yanı sıra, bizahiti savaşım içinde yığınların dikkat merkezini oluşturacak savaşkan bir örgütü yaratmaktan geçer. Bu, aynı zamanda, yaşadığımız partileşme sürecinin tamamlanması demektir." (H.Gel.S.1-2 Eylül 1986)

Pratik Atılganlığı ile önderdi

Bir örgütün ancak savaşım içinde, kitleler arısında dal budak salmasıyla oluşacağına inanan Zeki yoldaş, Avrupa'daki çürümey bayrak açmış, mücadeleyi ülke zemininde geliştirmek için tüm yaşamını ortaya koymuştur. O, bu tavrın önemini şu tümcelerle sergiliyordu.:

"Devrimci bir örgüt, gücünü yığınların mücadele yeteneğinden alan, yığınlarla kaynaşabilen bir örgüttür. Bu ise, herşeyden önce, yığınlar içinde çalışmayı, onların özlemlerine tercüman olmayı gerektirir. Oysa, son yılların acı deneyimleri, bu bakımdan ilginçtir. Örneğin Avrupa metropollerinden alternatif arayışları içinde bulunan, yığınlara devrim ihraç eden, hiç sıkılmadan onları direnişleri çağıran parti ve örgütler az değildir. Açıktır ki, bu tutum her türlü güçlülüğü göze alarak kitlelerin devrimci potansiyelini hareket egeçirmekte karar kılan Parti ya da örgütlerin başvuracağı bir yöntem değildir. Ve düpedüz hokkabazlıktır. Çünkü yığınları direnişe çağırmak, en azından onlar için örgütlenmeyi, hatta söz konusu direnişi örgütlemeyi ve onlara öncülük edilmesini gerektirir. (...) İşte bu nesnel gerçeği gören MK'mız, ülke zemininde gücünü ve çalışmasını yoğunlaştırmayı, politikasının bir köşetaşı, örgütsel çalışmalarının ana halkası olarak ele aldı." (II.Gel.S.1)

O sadece teorik belirlemelerin ve birtakım doğruların kağıt üzerinde aktarılmasının yeterli olmadığını; teori ile pratik arasındaki diyalektik bütünselliğin mutlaka sağlanması gerektiğinin ısrarlı savunucusuydu.

O, inandıklarını pratik yaşamda hayata geçirmede ikircimliğe düşmedi. Alınan kararların uygulanması doğrultusunda pratik adım attı. Başta Kek Sedar (u.Alparslan) olmak üzere, bir grup yoldaşıyla birlikte ülke zeminine yöneldi. Kadroların yeteneğine göre değişik mücadele alanlarına yerleşmesinde önderlik etti. Zeki yoldaş, önderlerin pratik eylemlilikte ve atılan her adımda fiilen hakete önderlik etmelerinden yanaydı.

Zeki yoldaş, örgüt adıyla K.Saleh ağır hastalığa karşın son üç aya kadar sıcak mücadele alanlarını terk etmedi. Ölüm döşeğinde bile oraları aradı.

Teorik Yetkinliği ile önderdi

Zeki Yoldaş, TSK kurulduğunda ideolojik-teorik tesbitlerinin açılmasında, önder olarak, üzerine düşeni layıkıyla yerine getirdi. Yaptığı yoğun araştırmalar sonucu, pratik deneyim ışığında, "Kürdistan'da Ulusal Sorunun Konuluşu" adlı yapıtı Şubat 1987'de yayınlandı. Bu yapıtında O, Kürdistan Devriminin Karekteri'ni, Yakalanması Gereken Ana Halkalar'ı, ve İttifaklar Politikası'nı ortaya koydu.

Kürdistan'da sınıfların mevzilenmesi, düşman güçlerin durumu, dost güçlerin ayrımı ve geliştirilecek mücadelenin doğru tesbiti için, Kürdistan'ın sosyo-ekonomik yapısını incelemeye koyuldu. bu araştırması II.Gel ve Denge Welat'da "Kürdistan'da Kapitalizmin Gelişmesi" adıyla dizi halinde yayınlandı.

Ulusal kurtuluş mücadelesinde Askeri politika ve gerilla savaşımına değer biçen Saleh Yoldaş, Dünya devrimci hareketinin bıraktığı zengin deneyimleri, Kürdistan'ın tarihi ve sosyo-ekonomik yapısı üzerine yapılan araştırmasıyla birleştirerek, elde ettiği sonuçlara göre "Kürdistan Devriminin Askeri Stratejisi"ni kaleme aldı. Bu araştırmasında:

"Ekonomik toplumsal yapı, somut tarihi ve siyasal koşullar, hangi mücadele biçiminin temel alınması gerektiğini belirlemekle kalmıyor; başa alınan savaşım biçimi yanında önem kazanan diğer mücadele türlerini de bilince çıkarıyor ve bir bütün olarak devrimin gelişme seyrini etkiliyor." diyor ve burdan hareketle Kürdistan devriminin farklılığını şu belirlemelerle ortaya koyuyor;

"Toplumsal farklılaşmanın boyutları, mücadele biçimlerine yön veriyor. Bu nedenle Kürdistan devrimi silahlı mücadele çizgisinde ve fakat kendine özgü bir yolda gelişecektir."

"Kürdistan ne bir Çin veya Vietnam ve ne de bir Nikaragua ya da El Salvador'dur. Kürdistan, kapitalizmin egemen olduğu bir sömürgedir. Bu nedenle Kürdistan devriminin askeri stratejisinde ve buna denk düşen taktiklerde, kır ve şehir bağlantısının önemi, silahlı mücadele ile toplumsal örgütlenme ve savaş biçimlerinin diyalektik birliği, yolumuzun özünü bilince çıkarıyor." diyordu (Kür.Dev.As.Stratejisi Denge Welat S.2)

O, Büyük bir Komutandı

Bu tesbitler ışığında en yakın yol arkadaşı K.Serdar ile birlikte, kırsal alanda silahlı mücadeleyi geliştirecek olan silahlı propaganda birliklerini oluşturmaya çalıştılar. Bu çabalar sonucu Mayıs 1988'de Ordiya Rızgariya Kurdistan kuruldu. Ülke zemininde toplumsal örgütlenmeyi sağlayacak çalışmalar başlatıldı, birimler oluşturuldu, yayın faaliyetine geçildi.

ORK'nın kuruluşunda birinci derecede emeği geçen Zeki yoldaş, ORK Yüksek Askeri Konsey başkanlığı görevini de üstlendi. Bir yıl gibi kısa bir sürede K.Serdar'ın sınır tanımaz fedakarlığı ve mücadelede kararlılığıyla ORK'ya bağlı silahlı propaganda birlikleri savaşıma hazır hale getirildi. Bütün bu süreçte Onlar, binbir türlü belalarla boğuştular, dökülmeler ve ihanete varan olaylar yaşandı. Ancak engel tanımayanlar hedeflerine doğru karalıca yürümesini bildiler. Zeki yoldaş, bu işin zorluğunu ve dökülmelerin kaçınılmazlığını baştan bilerek, "TSK 1 Yaşında" adlı yazıda şöyle diyordu;

"Her yıl dönümü, geçmişle gelecek arasında bir köprü oluşturur. Dolayısıyla belli bir muhasebeyi gerektirir.(...) TSK, tasfiyeciliğe, tekelciliğe, süreci geri çekmek isteyen reformist yönelimlere ve Avrupa bataklığının sürekli olarak ürettiği çürümeye karşı zorlu bir mücadelenin yanısıra, bin bir türlü güçlükle boğuşarak bugüne geldi. (...) küçümsenmeyecek mesafeler katedildi. Ancak sapla saman yeni yeni ayrışıyor.(H.Gel.Sayı 13)

1988'de temel gerilla eğitimini tamamlamış bir grup, K.Serdar önderliğinde temel mücadele alanına yöneldi. Botan'da Torisan dağlarında düşmanla karşılaşan birlik, zorlu bir çatışmaya girdi. Bu çatışmada Zeki yoldaş, en yakın çalışma arkadaşı ORK askeri konsey üyesi ve TSK Genel Sekreter yardımcısı olan K.Serdar'ı yitirdi. Serdar yoldaşın şehadeti, hareketimiz ve ordumuz için oldukça büyük bir kayıptı. Yüksek Askeri Konsey Başkanı olarak yeni yeni gerilla gruplarının oluşumunda ve eğiliminde üstün çabalar sarfetti. Ve bu grupların ülke zemininde K.Serdar'ın yarım bıraktığı mücadelesini devralmasını sağladı.

O, son yolculuğuna çıkarken ardında örnek bir mücadele tarihi ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş savaşında O'nu her zaman yaşatacak olan ORK ve TSK'yı miras bıraktı.

Teorik yetkinliği ve pratik atılganlığıyla önderliği hak edendi.

O, kariyer tutkusu olmayan, sade samimi bir önderdi. Yeri ve zamanı geldiğinde yetkilerini başka yoldaşına devretmesini ve bir militan gibi üzerine düşeni aynı inanç ve kararlılıkla yerine getirmesini bilen ve bunun örneğini TKSP-RW döneminde pratikle gösteren bir önderdi.

Önderliği kendi şahsıyla sınırlı tutma hastalığına kapılmayan, kurum olarak örgütlü yapıyı yetkinleştirmeyi hedef alan ve kollektif çalışmayı her şeyin üstünde tutan bir önderdi. Bu nedenle son sözünde "örgütlülüğün ve kollektif çalışmanın elden bırakılmaması"nı vasiyet etti.

O, örgüt çalışmalarında demokratik merkeziyetçi ilkeye sonuna kadar bağlı kaldı. Bürokratik merkeziyetçiliğin amansız düşmanıydı. Kadroları gözbebeği gibi korumasını bilen bir önderdi.

Özüyle sözü bir, verilmeyecek hesabı olmayan bir önderdi. O, "Alnımız açık.. verilmeyecek bir hesabımız yok. Bunun böyle bilinmesi gerekir." diyordu.

O, ardında berrak bir mücadele tarihi bıraktı. Atılan çamurlar onda iz bile bırakmamıştı.

O'nun açık sözlülüğü, alçak gönüllülüğü ve devrimci yaşam tarzı, içinde geldiği Kürdistan işçi sınıfı ve devrimci kadrolarına mücadelede örnek olacak.

Kürdistan halkı O'nu ebediyen yaşatacak.

nû Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Adına İmtiyaz Sahibi: Alper Aslan
Yazışleri Müdürü : Mahide Mutlu
Hukuk Müşaviri: İbrahim İnce
Kültür ve Toplum-Yaşam: Nesimi Aday
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No:18/7 Aksaray-İSTANBUL
Telefon: (0212) 244 59 64 - 244 59 71
Fax: (0212) 245 08 78
Diyarbakır Bürosu: Şair Sırrı Hanım Sok. MarufApt. Kat:1 Ofis- Diyarbakır
Tel- Fax: (412) 228 39 65
Mersin Bürosu:Çankaya Cd. 111. Sk. Zehra Dinç işhanı K.2 D.204 Tel-Fax:(0324) 231 25 72
İzmir Bürosu: 859. Sok. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B.Blok Konak- İZMİR
Tel-Fax: (232) 445 46 50

Adana Bürosu: Cemal Gürsel Cad. Vakif İşhanı Kat: 4 No: 407 ADANA
Tel-fax : (322) 352 05 20
Yurtdışı Temsilcilikleri:
İsviçre : Nûrêxan Case Postale- 5518 1211- GENEVE-11 İSVİÇRE
Tel-Fax: 41/ 22- 34 85 126
Almanya: Kasım Aras
Tel-fax: 0049 23 23 13 304
Hollanda : Ferhat Amedî
Tel-Fax : 0031 263 23 26 95
Norveç: Fırat Doğan
Normannsgt 21 4014 Stavanger
Tel-Fax: 0047 51 62 62 15
İsveç : Selim Murat Box 70 31 16407 KISTA/SWEDEN
Tel-Fax: (00) 46-8-760 34 74

İngiltere : Seyda Alpşen
Tel-Fax: (00) 44-181 533 21 17
Fransa : H. Yanakçı
2. Rue Richer
2 eme Etage Bureu 11
75009 PARİS
Tel: 0033 (1) 44 83 98 48
Fax: 0033 (1) 42 47 16 86
Yunanistan : Baran Jiyan
Tel : (00) 30 1.33 04 147
Fax: (00) 30 1.33 04 147
Rusya: Rojen Adar
Tel / Fax: 00 70 95 917 0597
Baskı: BASMAT

nû Roj
Wochenzeitung für nachrichten und **kommentare**
Veratwortlicher
Redakteur: H.İbrahim Akyol
Gronaustr 44/4415 Dortmund/Deutchland
Tel:0231/838392 Fax:0231/839119
Bankverbindung:
Stdtsparkasse Dortmund.
Konto-Nr: 931000152 Blz:44050199

Seyahetname.. Seyahetname.. Seyahetname..
Riya min ket Tiblîsê

S.KORKMAZ

Ji berê de xewn û xeyala min bû ku, ez herim nav Kurdê Ûrisetê; bibim mêvanê wan, li nav wan bigerim, bi wan re bi mînim, bijîm...

Ji ku tê ev xeyal, ev mereqa min?

Zarotiya min li gundekî çiya destpêkir. Gundê me qasî 50-60 malî, (50-60 malê 30-40 sal berê) gundekî kevnare, şên û ava; bi medrese, bi daristan, bi erd û zevî, bi av û kanî, bi rez û pez; bi edet û tore, bi sersal û ziyaret, bi şevbuhêrk, çîrok, kilam û govend.. werhasil, gundekî warê jînê, xweş û şayî. (Îro, 1997 ji vî gundî û ji vê medeniyetê tu eser nîn e!)

Li gundê me, wê demê bi tenê radyoyek heye, ew jî ya muxtar e. Haletekî xerîb û bi ecêb e! Haya wê ji her tiştî heye; bi her zimanî û her awayî dizane. Hinek sofiyên 'teqwa' jê bi şik in; dibên "ev îşê şeytan e." Wexta radyo xeber dide yan distrê, pîrejin berê xwe jê di guhêzin, şerm dikin; dibên "tu were merivên tê de me dibîn in!" Em zarok jî, ji dûr ve li radya muxtar ku tim li derê pacê ye kûr kûr dinêrin û bi aqlê xweyî zarotî şîrove û analîza dikin. Lê aqilê kê digîjê ku tiştekî jê fam bike!

Bi radyoyê forsa muxtar du qat bûye. Li ber berrojka, li ser av û kaniya, li riya bêriyê, li ber kar û palehiyê xebera ewil radya muxtar e. Rojek berê radyoyê çi gotibe, dotira rojê, rojeva gundiyên me bê munaqeşe ew e. Klamên wê, blûr û zirna wê, dengê kewa, çîrok û tîatra wê li ser zarê her kesî ye. Di sohbet û xeberdanên gundiya de, referansa mezin radya muxtar e. Gundî bi hev re di reqabetê de ne; kî ku baştir ji radyonê fam dike, ew wek zana û aqilmend tê pejirandin!

Radya muxtar, ya rast radyoyek nav gundîtî ye. Nav û 'kariyer' li ser muxtar e, lê muxtar û malbata xwe, wek cînara jê feyde nabîn in. Ji ber ku radyo tim li derê pacê ye û dengê wê heta dawiyê berdahi ye... der û cînar li mala xwe, nerm nerm li deng û awazên radyê gohdarî dikin, muxtar û mala xwe jî, kî zane belî guhê xwe li digrin! Lê bira qe, ji xwe muxtar ev radyo ji bo gundiya kirî ye!

Danê êvara û piştî limêja işayê, wexta Kurmancî ye. Gund sax li ser awazên muzîka Kurmancî dimîne. Bi def û zirnê re coş, bi blûr û neyê re mahzûn û dilînî... Bi Grabêtê Xaço, Meryemxan û Kavisaxa re di herin nav ahd û kesera sala, bi Mihemed Arifê Cizrewî re radibin eşq û dîlanê... Em piçûk in, zêde bîr nabine, lê xwiya ye ku ev weşan tesîrek giran li mezinan dike.

Ji vê weşana Kurdî re digotin 'Radya Erîvanê Beşa Kurdî'.

Belê, berî ku em ji hebûna deh mîlyon Kurdê Bakûr hayîdar bibin, di jiyana sed hezar Kurdê Urisetê di gihîştin, ev jî bi saya vê radyonê bû.

Paşê, paşê em mezinbûn çûn mekteba, hînî xwendin û nivîsandinê bûn. Bi hevalên ji xwe mestir re rabûn rûniştin; mijûlbûn, şêwirîn, şêwirîn... wê demê me hînkir ku, em Kurd in, miletekî cuhê ne; me jî edet, tore, tarîx û welat heye. Em jî xwedî ziman, kultur û huner in. Bav û kalên me, bo jiyanek bê kul û keser, bo pêşeroja miletê xwe bo şeref û namûsê, bo Kurdistanek serbixwe û azad xebitîne, keda xwe dane, pir caran bi dujminan re şer kirne, serî hildane, belê muwafaq nebûne, têkçûne.

Îro dewleta Tirk, Ereb û Faris welatê me parvekirne, miletê me binxistine. Em li ser xaka bav û kala bê welat in. Edebiyatek me yî dewlemend, zimanek me yî zengîn û şêrîn heye, lê em bê nasname ne. Kurdîtî, Kurdî, Kurdistan sûcên giran in bo me. Xwedê neyne serê kesî! Lê bi serê me de hatiye. Qisasê serê bav kalê me, neyarên koka me yên welatê me kavil û weran kirne, îro bûne 'efendiyê' me, bûne mezinê me! Hebûna me, ji me re bûye sûç, bûye cirm û ketiye sutuyê me!..

Piştî vê têgihîştinê, radyoya muxtar ji nû ve li bîra min hat û ez pê şabûm. Belê êdî ez jî xwedî radyo bûm.

Ji wê demî bi vir de, ji min re mirad bû, ditina Kurdên Kafkasan. Dihatin xewna min, bi evînek platonîk min ji wan hez dikir û bêriya hevdîtina wan dikir!

Xewna min hate cîh:

Jê re dibên Andoyê Keleşê Çildergûşî. Kurdekî êzîdî ye. Malbata kalikê wî, tevî 15-20 hezar Kurdê êzîdî, ji ber zilma Hemîd û misilmanê Kurdê nezan, di salên 1915-16 de koçî Kafkasyê bûne. Bi teql û tofan çûne di welatê Gurca, bajarê Tiblîsê de derketine. (Îro, qasi 50-60 hezarî, hinek dibên '100-120 hezar' Kurdê êzîdî li Tiblîsê dijîn.) Li nav Gurca bi cî û war bûne. Wan ji Gurca, Gurca ji wan hez kirne. Xweyna wan li hev keliya ye, (bi gotina pîrekî Kurd).

Andoyê Keleşê Çildergûşî, Kurdekî xwenas, hunermend û dinya dîtî ye. Hêj ku me hev nasnedikir, min navê wî bihîstibû. Li Ewrûpa, li Başûr, li Rohilat, li Bakûr, li her ciyî geriyayî, li her derî têt naskirin. Vê havînê hatibû Diyarbekîr, dosta em gihandin hev.

(Lawê min Hêvî Soran (12 salî) ji bûyînê (xulqîyetê) kêm dîtini ye. Ji 10/1'ê me saxa di bîne. Doktorên Tirkiyê dibên "hypermetropik nystagmûs"ê, "tedawiya vê nexweşînê nîn"ê. İmkanên me heta îro ku em derkevin Ewrûpa çênebûn. Belê, kî ku hebû di gotin, "doktoriya çava li Rûsya pêşdetir e, hun çima wî nabin Rûsya". Hatina Ando, hev naskirina me bu wesîle ku em biçin Rûsyayê doktorên çava.)

Piştî çend roja, me xwe amade kir. Ez, Ando û Hêvî derketin riya ûrisetê...

Rast e, "rûvîkî geriyayî ji şêrekî ketî çêtir e". Serê hemû tiştî lebat e û xebat e. Ev gotina pêşiyê Kurda, qanûnekî diyalektikê ye.

İşaretî hewldanê û xebatê dike. Tu tiştek bê xebat, emek nahê cîh. U tu tiştekî ku bi dest nekeve tune; wexta mirov cehd bike û lê bi xebit e. Hele ku mirov şêr be û li piya be! ma wê çi bi destê mirov de nê? Evê geştê gelek tişt hînî min kir, şanî min da...

Em ji Diyarbekir bi otomobîla xwe derketin rê, me ew şev li welatê Laza, li Trabzonê buhart. Dotira rojê ber û berê Bahra Reş em di deriyê Sarpê de derbasî Gurcîstanê bûn. Avûhewa (îklîma) Bahra Reş paxavê bi tixûmên siyasî make! ji Trabzonê hetanî Tiblîsê (550 km.) yekperçe ewr û seranserê Bahra Reş baran dibarî. Çiya mil di hev dê, heta çavê mirov digre daristan û pêşînayî; newal, çem û kanî. Rast e, mirov rengê xwe ji xwezayê distîne. Laz û Gurc mirov divê qêy ji dê û bavekî ne. Hemî muzerkî, gir û bitr.

Siet yekê şevê, em li ber derê Ando ne. Ando, du sê denga gazi kir; Mamo! Kulî! (Mamo lawê Ando ye, Kulîlk jî xatûna wî) Mamo ji qata hefta hate xwar, xêrhatinî di me da, rahişt e eşyayê me, em pê re derketin jor, Ando jî otomobîla me bire parkê.

Kurdên Tiblîsê.

Em li mala Ando ne. Malek ne xerîb! Malek xwey mêvan, bi qedrqîmet û xwîngerm. Pîreka Ando, xatûna Kulîlk dayka du zarya, şanogerek popûler. Nêzî 25 sala di tiatra Kurd de bi profesyonelî şanogerî kirye. Lê, hêjî mîna bûkekî bi şerm, fedî û siyanet. Ando mîmariyê xwendiye û li fakulta neqaşiyê akademîsyenî kirye. Belê îro (bi gotina wî) 'çerçîtiye' dike! Mala Ando, ji malekî pirtir di şube muzexanekî netewî. Her der tijî kitêb, wêne, tablo û eserên dîrokî ne. Herhalde li ser Kurda çi hatibe nivîsandin, li mala Ando jî ew hene. Pencera salonê yek perçe ji camên rengî, Ando bi destê xwe motîfa 'teyrê tawiz' çêkirye. Wexta lambe vêdikevin çavê meriv lê hilnayê. Bi kîlo metra ji dûr ve balê dikşîne. (Teyrê Tawiz li gor baweriya êzîdîtiy pîroz e.)

Ando albûma risma bi me dide naskirin. Kî nebûye mêvanê Ando! Kendal Nezan, Feqiyê Teyran, Şivan û Gulistan yên ku di serî de bala meriv dikşîn in. (Hema riya kê bi Sovyetistana kevn ketiye bûye mêvanê Ando.) Paşê Kulîlkê ji me re çayê tîne, dû re fêkî. Xeberdan, sihbet kûr dibe, siet 4'ê sibê ye, ez û Hêvî diçin ser livînên xwe.

Dotira rojê ye, piştî taştê em derdikevin bajêr; li nav Kurdê Tiblîsê di gerin. Ando, yek biyek me bi hev dide nas kirin. Pirê wan hunermend û edebiyatnas in. E ku şanoger, wênevan; ê ku mamostê zimanê Kurdî, zurnevan, blûrvan in. Ew zurnevan, blûrvanên ku li nav me wek 'mirtiva' û piçûk tên dîtin (helbet bi bandûra ola islamî) li nav wan wek pêxembera qedirbilind û bi nav û deng in.

Xuyaye ku qomunîstiyê pir qîmet daye kultura gela! Wexta Sovyetê de komên wan yên muzîkê, tîatrê, wênevaniyê hebûne. Sîstemê ew xwedî kirne, alîkariya madî û manewî daye wan.

Qasî ez lê fêr bûm, alîkariya mezin di hêla moral û fikrê de hatiye kirin. Dewletê wek polîtîkakî rismî ew nas kirne û teşwîkî vejandina kultura netewî kirne. Şerefekî bilind dane huner û hunermendiya wan. Mezinên Sovyetê ew pejirandine û pîrozbayî kirne. Di rojname û kovarên herî populer de cîh dane wan, wan û xebatên wan bi nasnama Kurd û Kurdîstanî xelat kirne. Komele, salon, ofîsê wan hebûne û mesrefa wan dewletê daye. (Îro ji komunîstiyê re xerab lê hatiye û curma duyayê tev di stuyê wan de ye! Lê ge-re mirov heqê mêra nexwe!)

Besa Gaparova, Di temamê Gurcîstanê de aktrîstek populer e. Mêrê wê Mamreşî hetanî 1990'î (nêzî 12 salî) di prezîdyûma Moskovê de, di nav delegasyona Gurcîstanê de mebûsetiya Kurda kirye. Evarekî em çûn serdana wan. Bê derew bi tona kitêb, ansiklopedî, kovar û tablo li mala wan hebûn. Ala Kurda li kuncikê oda mevana daleqandî. (Ji xwe min Nûrojê.)

Îro, ji rewşa berê tu eser nema ye. Li her derî bêkarî, tuneyî û alozi ye! Hunermendên herî bi nav û deng nuha 'çerçîtiyê' dikin. (Şerçîtiyê korê! sermayê wan tev nagire barê kerê. Yan li malê tenûrek nan di pêjin tûnin bazarê, yan çend qevdik pincar, yan jî kaseyek zêrzewat.) Mexsed tîcaret e!...

Belê, tevî vê rewşa xerab, dîsa halê Kurda ji yê geleka çêtir e. Du sedemên yê yekê hene; Yek, Kurd jêhatî ne û xebatkar in. (Ev nihêrînek pozîtîf e. Yên ku Kurda nas dikin, evya wisa qebûl dikin.) A dudiya, perçebûna Kurdistan di rewşê wiha de, hin keys û ewantaja dide Kurda. Li Kurdên kîjan perçî dibe pêşîr tengî xwe davê perçê din. Çewa ko hinek ji wan bi alîkariya Kurdên Avrûpa xwe avêtine welatên Rojava, hinek ji wan bi Kurdên Bakûr û Rohit re ticaretê dikin; gelek şanoger, hunermend û hozan jî di MED TV. de îstîhdam bûne. Ev îmkanan jî, ji bo miletên din nîn in.

Mezinên min tim di gotin; meriv bi merivê xwe pîs jî dibe, baş jî. Ango, meriv bi hev pîs û baş e! Çiqas gotinek xweş û komunal. Ez jî bi Kurdên Tiblîsê dilşa û serefraz bûm. Sedemê vê nivîsê jî ev bû ku, min xwest şabûna xwe bi her Kurdî re parvekim; Serdozgerê Tiblîsê û tevahiya Gurcîstanê Kurdekî êzîdî ye. Jê re dibên İskoyê Ferman. Kurdekî jêhatî, miletperwer. Wek şêrekî li pişta Kurda... Miradê İsko, berî mirina xwe here temamê Kurdistanê bi gere. Kurdên doktor, mîmar, avûkat hene û pişta hev digrin. Şero, hunermendekî Kurd e, bi hostayî li temamê enstrûmanê muzîkê, yên pufkirinê dixe. Di temamê Tiblîsê de bi teng û bas tê naskirin. Şîn şahiyê mezin bê Şero derbasnabin. (Gurcî li pey miriyê xwe jî çend roja bi awazên hîsî li mey û bilûrê dixin.) Şûfêrê Şewarnazdê kurd e.

Ya rast, min pir hay ji Kurden Gurcîstanê tune bû. Me wisa di zanibû ku, bi tenê Kurd li Ermenistan û Azerbêcanê hene. (Yên Stalîn ajotî netêde) Lê nufûsek Kurdayî balkêş li Gurcistanê jî dijîn. Pir baş û delal naturaliya xwe parastine. Mirov li wan di mîne heyrî! qasî serê derziyê ji orîjînaliya xwe tiştek wenda nekirne. Zimanê wan, devoka wan, têkiliyên wan, ehlaq û edetên wan, heta xwarinên wan li ser prensîbên êzîdîtî û karekterên Kurdîtiye dom dike.

Ez bibêm gelo winê bawer bikin: Di vî 80 salî de ji tu miletî qîz nanî ne û qîzê xwe jî nedane tu miletê xerîb! Ji xwe vê yekê wek rûreşaniyekî mezin di bînin û qet qebûl nakin. Zarokên wan pêşî Kurdî hîn dibin, paşê zimanên din. Kurd in û bi Kurdîtiya xwe serbilind in! îftîxar dikin. (Li ba min ev yek gelek gring e. Kurdên Bakûr hinekî ji xwe hez nakin û xwe na ecibîn in. Ev yek jî bi xwe re demoralisazyonê û bi xwe nebaweriye tîne û rewşekî pir xerab e.)

Ezîdî ne û dînê xwe wek aîdiyetek Kurda di parêz in. (Li nexweşxana çava, Ando min bi hemşîrekî Kurd da naskirin. Hemşîrê ji Ando pirsî, 'Birakê me bi ezîdkî di zane?' Yanî, Kurdî wek zimane Awesta di zanin. Dîsa rojekî em çûne dêra ortodoksa, li arîka di nav şîklê rojê de motîfa çivîkekî şanî min dan 'li gorî baweriya ortodoksa ev çivîk İsa ye li esmana' îdîa dikirin ku dînê Zerdust, dînê herî kevn e û heq e. Ev çivîka li arîkê dêrê 'teyrê tawiz' bi xwe ye.)

Xwedî felsefe ne. Mêvan xwedî kirin, mêranî, xebatkarî, nefspiçûkî wek esasên Kurdayetî û êzîdkî di parêz in. Di her malekî de Ala Kurda daleqandî, di îdraka Kurd û Kurdistan de ne. Li benda wê rojê ne ku vegerin ser erdê bav-kala, Kurdistana azad.

Çend gotin li ser Tiblîsê.

Tiblîs bajarekî kevnî qedîm e. Dikeve navbera rohilat û roavayê Qafqasan. Di vê qonaxê de ciyekî stratejîk digre. Di tarîxê de ji gelek qewma re mazûrvanî kirye. Îro jî, ji wê rewşê rêç û şop di mîn in. Li navenda bajêr dêr, sînagog, mizgeft cînartiya hev dikin.

Tiblîs, tê mana ava germ. Bajêr li ser du çiyayê asê ava bûye.

Di nav de çemê Kûra bêdeng di herike. Nufûsa xwe nêzî du milyona ye. Lê, li bajêr tişta herî balkêş kerîtî û bêdengî ye. Li gorî gotina, ji 10/7'ê Gurciya unîversite xwendine. Li her alî, qesrên tîatroyan, sînema û muzexane ne. Ji însanan pirtir, heykel bala mirova dikşîn in! (Ez heneka bi Ando dikim, dibêm 'hun ji çêkirna heykela pê re negihîştine ku karekî dina bikin', ew jî, dibê 'win ji kulturê tiştekî fam nakin') Belê di nav van heykela de, heykelek heye ku zêde balkêş e.

Heykelê Kartlîs Deda. Heykel li ser serê girekî bilind e. Heykelekî spî û heta tu bêjî mezin. Meriv li kudera Tiblîsê lê dinêre, çavê meriv pê dikeve û li ber meriv xwanê dike. Kartlîs Deda (dayika Gurca) sembola mazûrvaniya Gurca dike. Di destekî Kartlîs Deda de fîncana qahwê, di yê din de xencerekî mezin, rêwingiyê Tiblîsê dipê. Ji dosta re fîncana qahwê kerem dike, bi xencerê ji bersiva dujmina dide. Hem heykel û hem jî mana xwe pir muhteşem e!

Piştî pelişandina Sovyetê, Gurcîstan jî serbixwe dibe. Pirsa Abhazya, şerê navxweyî aboriya di dest de jî, ziwa dike. Kêmûzêde me aşê karmendekî dewletê 18 dolar e. Kîlokî penêr ku sê dolar be, werin win bi hesibîn in. Markêt, qesab, xwaringehekî pak lê mîn e. Hêza hewlekarî ya bi unîforma, polîsên trafikê ne. Her tişt kevn bûye. Otobûsên 50-60 salî êdî pîne jî nagirin!...

Li şûna dewletê mafya li ser hukme. Bê ruşwet, bê bertîl tu kar nameşe. Xelk di tariyê de, li ber seqemê û birçî. Belê 600 metrei bin çemê Kûra de metroya sê tebeq ji muhteşemiya xwe tu tişt wenda nekirye.

Çavkaniya îlmê erdnîgariyê geşt in, geştname ne. Di vê geşte de min ev rastî baştir dît.

Heta ez derneketibûm vê geştê, min digot qêy zimanê Laza wenda bûye, kesê ku bi Lazkî di zane û di axive nemane. Belê, em li gundekî Hopa, li mala mamostekî Lazku ew bi xwe jî li Stenbûlê dimîne û hatibû memleketê xwe rawestînê bûn mêvan, min bi kêfxweşî muşahede kir kuez xelitî me, zimanê Lazkî ciwan tê xeberdan. Heta, kalepîrê wan, wek yên me kurda ji Lazkî pê ve bi tu zimanî nizan in. Dê û bavên hişyar pêşî Lazkî hînî zarokên xwe dikin. Evê xeberê ez pir şa kirim.

Gurcî, Laza jî wekî Gurc di bînin û dawa hêrêma Bahra Reş dikin. Min viya jî nû hînkir. İdîa Gurcîstanê ew e ku, 5 milyon Gurc (yanî Laz) li Bahra Reş hene û Tirkiyê ew îlhaq kirne. Ev jî ji min re pir xerîb û enteresan hat.

Mumkûne hinek 'siyasî' bi xeyîdin, lê ezê çavdêriya xwe ya ji derva de li ser Tirkiyê jî bêjim:

Rewşa Tirkiyê li derva zidî hunduru xwanê dike. Ew tirkiya ku em dibên aboriya xwe iflas kirye û hilweşandina wê li ser roja ye, li derva çik ji piya xwanê dike û ji bo van welata - hema bê temamê welatên Kafkasan û Balkanan- cazîbekî dûr e ku dest nagîjê. Ev cazîbe, hêj ku mirov ji deriyê gumrikê de derbas dibe, xwe nîşan dide. Carek malên xwarin, vexwarin û li xwekirinê %65-70 malên Tirkiyê ne. Ew jî malên Tirkiyêyî herî xerab! Çewa li Tirkiyê 'xelk' Emerîka û Ewrûpa texlît dike, li van dera jî Tirkiye wisa tê texlît kirin. Heger mirov bibê, Tirkiye li van welata Dewletek emperyalîst e ku, mal û pere îxrac dike, gelo winê bibên 'tu şor dikî!'

Değerli Arkadaşlarım
EBRU & MAHMUT'un
Nikahına katılamadığımdan dolayı üzgün olduğumu belirtir;
Ömür Boyu Mutluluklar Dilerim.
Aynur Ögeyik

Diyarbekir mektupları-2

Sidar ESER

Sevgili dostum, aslında o koca caddelerde biz değildik birşeyler uman. Pervasız ayakları, toprak renkli yüzleri, karanfil desenli fistanları ve şafağın sessizliğini yırtarcasına yankılanan dilleriyle çingene kızlarıydı, yepelek yüreklerini umuda peşkeş çeken. Seviyordum onları. Çünkü yaşamın hangi renge çaldığını bizden çok önce anlamışlardı. İçlerinde sahipsizliğin boşluğu vardı. Ve her beton apartmanın önünden küfürle geçerdi ağızları. Kimi zaman deli olup, savurmak isterlerdi bu şehri. Kiminin bohçası vardı; masum düşler ve mahzun gülüşlerle yamanmış. Kimi sitemliydi her bir kapıya. Kimi de başı boş kaldırımlara vurgun, anasını satmıştı dünyanın. Şair ruhluydular, yaban bakışları ve savruk yürüyüşleriyle. Kasaplar'da kimi zamanlar aynı kaldırımı paylaşırdık onlarla. Esintili türküsünü alırdı da kulağım, bir ben söylerdim bir çingene kızı...

Bir de Bağlar'ın kahveleri var, anlatmadığım. Kimisi canpazarı. Bağlar Esnaflar kahvesi... Kelimeler utanır anlatmaya. Kaç defa başım eğik, ağlamaklı geçtiğimi anımsıyorum ordan. Bir bilsen ne yaman bekleyişler var o kürsülerde. İri yarı ve güçlü olmayanlar için daha yamandı bu bekleyişler. Kimisi ikili sohbetlere dalmış; ayın sonunu iki üç kelimeyle getirir, kimisi anlamlı anlamlı yoldan geçen pantolonlu bayanlara bakıp, bir "offf" çekerdi içinden. Kimisi de dudağında tütün, kırk yamalı giysisi ve sitem dolu bakışlarıyla seyrederdi caddeden geçen arabaları. Ama bir korna sesiyle uyanırdı hepsi, artık düşman kesilirlerdi birbirlerine. Bir günlük yamalı yevmiye için en yakın arkadaşlarını bile itip tepmek zorunda kalan amelelerimizin umut kapısı olmuştur, Bağlar Esnaflar kahvesi. Bir korna sesiyle doluşurlar araba römorklarına yığın yığın dostlarım.

Dostum; bayramlar, şenlikler ve düğünler vardı anlatmadığım. Yaşamın acı yanlarına inat, büyük bir coşkuyla geçer Bağlar düğünleri. Meydanlarda, davul zurnayla bir de "de hey!...! Ezeli sessizliği çatlatırcasına, tarihin derinliklerinden, barış türküleri arasından sıyrılıp gelen ve melodisi tek başına bir kültür olan "Tilili" sesleriyle geçer bizim Bağlar düğünleri. Yedisinden yetmişine öyle bir halay kurulur ki bu meydanlarda, ne kelimeler dayanır, ne imgeler bu manzarayı anlatmaya.

Trenyolunun diğer tarafındaki meydanlar boş değil elbette. Bir maçta, rakip kaleye atılan golün yarattığı ve büyük savaşların zafer şenliklerini bile aratmayan yapmacıklı bir coşku; erdem adına erdemsizliğin avutulmuşluğu vardır bu meydanlarda.

Sevgili dostum, bir de Bağlar'ın çileli ve sahipsiz mezarlığı vardı anlatmadığım. Her geçen gün biraz daha çoğalan, yeraltında yükselen açelyaların çığlıkları vardı anlatmadığım. Ucuz akşamların mat yıldızları olmayın, ağıtlar bir esintidir, bir ninnidir, güzelliklerden arta kalan intizarlardır diyor kayıp dostlarımız.

Haklıydı yeraltında yükselen buruk sözcükler. Bir de bu haykırışlar arasında boğulmamız olacak. Çünkü biz hiç anlamak istemedik hangi nehirde yıkandığımızı, hangi yollara bıraktığımızı tekdüze ayak izlerimizi ve hangi türküleri mırıldandığımızı. Ah bir de tatlıcı ve boyacı çocuklara adanmış türkülere eşlik etmek olacaktı renkli yaşamımızda. Acıyı ve tarihi taşıyan nehirlerde yıkanmak; bir de kimsenin cesaret edemediği patikalarda bırakıp ayak izlerimizi, öyle dalıp yeraltına kaymak olacaktı, açelyaların yükselen çığlıklarına.

Evet sevgili dostum, bir halayla dolduruşa gelen duygusal yüreğimiz Bağlar mezarlığını anlayacak kadar olgunlaşmadı henüz.

Daha ağıtlar var anlatmadığım, yürekleri alabora eden ağıtlar... Bağlar çocuklarının Dicle misali nasıl efsanelerle büyüdüğünü ve umutlarının Dicle misali nasıl da akıp gittiğini anlatmalıyım. Ölümsüzleşen aşkların, binyıllardır yaşayan türkülerin; Amed'in Bağlar'ını anlatmalıyım sana... Neler kalmadı ki anlatmadığım.

Sevgili dostum, Bağlar'ın mutsuzluğu Yenişehir'in mutluluğundan kaynaklanıyor. Ya da Bağlar'ın fakirliği Yenişehir'in zenginliğinden. Kimilerinin fakirliği, kimilerinin zenginliği. Bu sadece Amed'in dengesi değil, Türkiye'nin dengesidir.

Sevgili dostum, trenyolunun her iki tarafından da bu dengeye isyan edenleri, yani Ofis'li gibi yaşayan Bağlar'lıları ve Bağlar'lı gibi yaşayan Ofis'lileri; hatta bu iki yaşam tarzında da aradığını bulamayıp, ikisinin arasında bir yaşam felsefesini kabul etmiş insanların varlığına tanık olduğumda "insanın özgürlük arayışı" farklı farklı anlamlar kazanıyordu düşüncelerimde. Hele, Bağlar'la Ofis arasında bir yol izleyenler, trenyolu üzerinde yürüyenler öykü bitene kadar dar ve ufuksuz bir yolun kahramanları; bir arayışın öyküsünü yaşıyor olanlardır. Rayın ortasında bir o yana bir bu yana sallana sallana yürümektedirler. Ve yüreklerinin derinliklerinde yer eden, ama doldurulamayan bir boşluk. Arzuların, tutkuların ve oturmuş konumların arasında oluşan çelişkilerden güç alarak gittikçe büyüyen boşluk...

Sevgili dostum, yürüklerindeki boşluklarla dar ve ufuksuz bir yoldadırlar bunlar. Ama eksilmeyen, yankılanan bir ses vardır bu boşluklarda.

Hadi de
Bêderman gönlüm
Üç yanım
Kaygılı yüreğim
Hangi yöne uzatam ellerimi
"He canım,
Sen getir üstünü"